

EBRIETAS

ingrati probamur exuisse. Ibidem.

EBRIETAS.

T Emulentus, bis puer est. Plat. de Leg.

Senes in primis, feminæ cæteris minus vino capiuntur. Plut. in Prob.

Quicumq; ebrius si domo manserit, sapiens est. Ibid.

Ebrietas nihil aliud, q̄ infania volūtaria ē. Sen. ep. 84

Ebrietas facit delictum minus puniri. Apud Iurisc.

Primum ebrietatis malum est, pudicitie periculum.

Greg. de Virg.

Vir ebriosus, cum se putat bibere vinum, bibitur à

vino. Aug. de Salu. doc.

Ebriositas ubi est, non sola esse potest, quis enim

ebriosus non contentiosus, non animosus & in-

uidus, & arguentibus se graviter inimicus: iam

vero ut & fornicator & adulter nō sit difficile est.

Idem. 4. de

GVSTVS ET GVLA

EX GRÆCIS ET LATINIS.

E Discant homines tanquam in mortales, & eb-

sonāt tanquā parū victuri. Plut. de cup. diu.

Sunt qui acutius pollent sensu palati, q̄ cordis. Ibid.

Vitium ventris & gutturis non solum minuit ætatē

hominibus, sed aufert. Cicer. pro Clu.

Fastidiētis stomachi est, multa degustare, quæ ubi va-

ria

TERCIA SEN

tentiarum pars, quæ varias
materias continet.

REGNUM.

EX GRÆCIS.

EX debet se habere ad subditos si-
cut pastor ad oues. Arist. Etic. 8.
Non contingit eum bonum principem
magere, qui sub principe non
fuit. Idem, Poli. 3.

Præcipua principis virtus, pruden-
tia est. Ibidem.

Nimis viles & egeni nesciunt principem agere. Arist.
Polit. 4.

Oportet principem bonos honorare, & ipsum eis ho-
nores distribuere: supplicia autem non per se, sed
per alios distribuere. Idem Polit. 5.

Pater & filius non debent simul principem agere: nec
maior & minor filius. Ibidem.

Princeps debet esse Dei cultor, quia minus timent
homines iniustum pati à principe, si Dei cultorem
eum esse sentiunt. Arist. Ibidem.

Princeps nullum virum totius sui dominij debet fa-

Ec cere

REGNUM.

cere custodem. Ibid.

Regnum saluatur per amicos. Ibid.

Si princeps aliquē à potestate sibi tradita deponere velit, gradatim debet hoc facere, & non simul totam potestatem auferre. Ibidem.

Concedendum est regi aliquatenus vt regno fruatur. Plu. de Pol.

Regum mores, maximè ex mente, & vocibus reprehenduntur. Idem de Virt. Alex.

Principes ministri sunt Dei ad curam & salutem hominum: vt bona quæ Deus illis largitur, partim distribuunt, partim seruent. Idem de Doc. Princ.

Princeps magis timeat ne quid mali faciat, quam ne quid patiat. Ibid.

Licet regi & affectu fieri philosophum, & fortuna manere principem. Ibid.

Reges Deorum sunt discipuli, Idem de Discip. Phil.

Reges vnum honoris ac gloriæ fructum, cum multis incommodis compensant. Plut. in conui. 7. Sapien.

Imperium nemini conuenit, qui quibus imperat, melior non sit. Idem in Apoph.

Ditare magis est regium, quàm ditescere. Ibid.

Regium est cum benefeceris, male audire. Ibid.

Ille tutus est rex, qui sic subditis imperat, vt parentes filijs. Ibid.

Bonus rex mitis sit, eousque dum contemptui non sit. Plut. ibidem.

Si princeps secundum leges vixerit, vnaquæq; ciuitas

tas optimè regi potest. Laer. lib. 1.

Princeps solidam dormire noctem non debet. Ho-
mer. Iliad. 1.

Regium est affectus cohibere. Idem, Iliad. 20.

Regum indignatio, & si in præfenti dissimulatur, ta-
men est timenda in posterum. Idem Iliad. 1.

Somnia principum non omnino negligenda. Ibid.

Regnum cum paraueris, scito te eo dignum esse, Ibi.

Imago Rex est animata Dei. Demosth. in arg. li.

Efficiat princeps, ut subditi metuant non ipsum, sed
pro ipso. Apud Stob.

Princeps nullis consiliarijs egeat, deliberet tamen
cum amicis. Ibid.

Princeps in multis concedat amicis & familiaribus
inimicos autem per omnia superet. Ibidem.

Princeps sit grauis non vultus contractione, sed in-
stitutione vitæ, nulla prorsus in re in ordine se-
gerens, sed æque promissiones quasi hec verborum
ac iusiurandum conseruans. Demost. ibid.

Princeps in concionibus dispositiones & habitus de-
centes constituat. Ibid.

Princeps gratiam referat, non habito respectu ad præ-
cij magnitudinem, sed ad ingenium & volunta-
tem conferentis. Ibidem.

Oportet principem etiam moribus, imperium doe-
cere. Ibid.

Virtutes principis Dei opera existimanda sunt, & il-
lius beneficio illi accessisse. Stob. lib. 2.

Princeps subditos præcedat, nõ dolo & otio, sed præ-
cedat.

Ec ij den.

REGNUM.

dentia & industria Ibidem.

Si pax hominibus videtur ingens bonū, huius minima pars redit ad reges: & si p̄ magno malo bellū habetur, huius maxima pars ad reges pertinet. Ibid.

Pincipatum gerens, non reminiscaris inimicitiarū, & dissensionum, quæ tibi prius cum aliquibus intercesserunt. Stob. ibidē.

Princeps non ideo creatus est ut lederet, sed ut iuaret. Apud eundem.

Nec ira in subditos utendum est, nec peccantibus institutum suum sine reprehensione relinquendum, nam iracundia principem ab insanis nihil differre signum est: hoc vero leuitatem ad peccandum in subditis gignit. Ibidem.

Imperandi modum singulorum moribus decenter accommodato, cum probis moderate: cum supinis vehementius: cum audacibus acerbe: cum cautiōribus denique leniter agens Stob. ibidem.

Pincipatus virum ostendit. Ibidem.

Quemadmodū Sol non expectat preces ut oriatur, sed illico fulget, & salutatur ab omnibus: ita nec expectauerit princeps plausus & strepitus, & laudes ut benefaciat, sed sponte conferat beneficia, & æque ac Sol amabitur. Ibidem.

Tot tantorumque bonorum quæ dii largiuntur, nullus est fructus aut vsus rectus, sine lege, iure, & principe: ius finis est legis, principis opus lex est, princeps autem imago Dei cuncta administrans. Stob. ibidem.

Saluum

Saluum regem in aperto clementia præstat. Ibid.

Exultimet rex non Remp. suã esse, sed se Reip. Ibid.

In vindicandis iniurijs, lex est, vt hæc tria princeps consideret, aut vt eum quem punit emendet, aut vt pœna eius cæteros meliores reddat, aut vt sublati malis, cæteri securiores viuant. Ibid.

Non minus sunt turpia principi multa supplitia, quã medico multa funera. Ibid.

Quod regnum est, cui non sit parta ruina, & proculcatio, & dominus, & carnifex? cuique potest accidere, quod cuiquam potest. Senec. de Tranquillit. Ani.

Princeps qui vult omnia scire, necesse est multa ignoscat. Quint. lib 8.

Eloquentia maximè ornamento principibus est. Cic. 4. de Fin.

Nihil est tam acerbũ, quã ad summum imperiũ acerbicatem adiungere naturæ. Idẽ ad Quint. Frat.

Regum afflictæ fortunæ faciliè multorum opes alliciunt ad misericordiam: maxime eorum, qui aut reges sunt, ut viuunt in regno, vt regale eis nomen magnum & sanctum esse videatur. Cic. pro Leg. Man.

Nullum est vitium tetrius quã auaritia, præsertim in principe: & Rempub. gubernantibus. habere enim quæstui Rempub. non modo turpe est, sed scelera tum etiam & nepharium. Idem. 2. Offi.

Vt cupiditatibus & vitijs principum infici solet ciuitas: sic emédari & corrigi continentia. Idẽ, de Leg.

REGNUM.

Non minus est imperatoris superare consilio quam
gladio. Cæsar, lib. 2. de Bel. Civi.

Quod apud alios iracundia, in principe superbia est.
Sal. in Coniur. Catil.

Nullam minus timeat princeps, quam qui de solo vi
ctu cogitat. Vitel. apud Tranq.

Non oportet quemquam ex sermone principis tristè
discedere. Ibidem.

Princeps qui delatores non castigat, irritat.
Ibidem.

Claud. de Instit. Princ.

Tu licet extremos latè dominere per Indos

Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,

Si metuis, si praua cupis, si duceris ira,

Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas

Interius leges. Tunc omnia iure tenebis,

Cùm poteris rex esse tui procliuior vsus,

In peiora datur, sua detq; licentia luxum.

Sed comprime motus.

Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit

Occurrat, mentemque domet respectus honesti:

Hoc te præterea crebro sermone monebo,

Vt te totius medio telluris in orbe

Viuerè cognoscas, cunctis tua gentibus esse

Facta palàm, nec posse dari regalibus vnquam

Secretum vitijs: nam lux altissima facti

Secretum nihil esse sinit, latebrasq; per omnes

Intrat, & obscuros explorat fama recessus.

Sis pius in primis: nam cum vincamur ab omni

Numi.

Numine, sola Deos æquat clementia nobis.
 Neu dubiè suspectus agas, neu falsus amicis,
 Numorumque avidus, qui talia curat, inanes
 Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.
 Qui terret, plus ipse timet: fors ista tyrannis
 Conuenit: inuideant claris forteſq; trucidant,
 Muniti gladijs viuant, ſeptique venenis,
 Ancipites habeant artes, trepidique minentur.
 Tu ciuem patremque geras, tu conſule cunctis
 In commune: iubes ſi quid cenſesque tenendum
 Primus iuſſa ſubi, tunc obſeruantior æqui
 Fit populus: nec ferre vetat cum viderit ipſum
 Autorem parere ſibi. Componitur orbis
 Regis ad exemplum. nec ſic inflectere ſenſus
 Humanos edicta valent, quàm vita regentis.
 Mobile mutatur ſemper cum principe vulgus.
 His tamen effectis, nec ſtupidire minores,
 Nec pete præſcriptos hominum trãſcendere fines,
 Inquinat egregios adjuncta ſuperbia mores.
 Interea miſis animus dum mollior inſtat,
 Et quæ mox imitere legas, nec deſinat uſquam
 Tecum Graia loqui, tecum Romana vetuſtas,
 Antiquos euele duces, aſſueſce futuræ
 Militiæ, latium retro te confer in æuum.
 Libertas quæ ſita placet, mirabere Brutum:
 Perfidiam damnas, Metij ſatiabere pœnis.
 Trifte vigor nimius, Torquati deſpice mores.
 Mors impenſa bonum, Decios venerare ruentes.
 Vel ſolus quid fortis agat: te ponte ſoluto,

REGNUM.

- Oppositus Cocles, Mutij te flamma dosebit.
 Quid mora perfringat Fabius, Quid reb⁹ in arctis
 Dux gerat, ostendet gallorum strage Camillus.
 Discitur hic nullos meritis obistere casus,
 Discitur hic quantum paupertas sobria possit.
 Pauper erat Curius regem cum vinceret armis.
 Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum.
 Hęc Claudia. de institu. Princ.
 Boni pastoris est tōdere pecus, & nō deglubere. Suet.
 Conditio principis miserrima est, quibus de coniu-
 ratione comperta non creditur, nisi occisis. Ibid.
 Imperium id longe firmissimum est, quo obedientes
 gaudent. Livijs. lib. 9.
 Imperia malè parta, malè gesta, malè retenta, obruū-
 tur. Ibidem.
 Regum maiestas difficilior à summo fastigio ad me-
 dium detrahitur, quàm à medijs ad ima præcipita-
 tur. Ibidem.
 Princeps non patiatur ea sibi rogari, quę iam homi-
 nes habent. Plin. Iun. lib. 10.
 Parum refert deponere an impartiri imperium, nisi
 quod hoc difficilior est. Ibidem.
 Imperatori vnā medicina imperat. Plin. Sen. lib. 24.
 In principe qui electo successore decessit, certissima
 diuinitatis fides est, bonus successor. Ibid.
 Princeps nec timeat bella, nec prouocet. Ibid.
 Vt nolit princeps pugnare moderationis est, fortitu-
 dinis autem vt ne hostes velint. Plin. Ibid.
 Nullum magno principi beneficij genus dignius, q̄
 quod

quod irrogatur in posteros. Ibidem.

Nihil largiatur princeps, dum nihil auferat. Ibid.

Nunquam fisci est mala causa, nisi sub bono principe. Ibid.

Honorosa res est, bono principi succedere. Ibid.

Æquum est, esse charissimos bono principi, qui inuasi malo fuere. Ibid.

De nullo minus principe queruntur homines, quàm de quo maximè licet. Ibid.

Fidelissima est principis custodia, ipsius innocentia, Ibid.

Non satis amat bonos principes, qui malos satis non oderit. Ibid.

Cum de malo principe posteri tacent, manifestum est eadem facere præsentis. Ibid.

Cui nihil ad augendum fastigium superest, hic vno modo crescere potest, si se ipse submittat, securus magnitudinis suæ. Plin. in Paneg.

Optimus quisque princeps eniti debet, ut post se quoque Reip. profit. Ibid.

Non potest non nimium esse priuatis, quod principi satis est. Ibid.

Nemo princeps tam dissolutus est, cui aliqua seueritatis species non contingat. Ibid.

Præcipuum inditium non magni principis est, magni liberti. Ibidem.

Princeps meminerit se regem esse, non mercatorem. Curt. lib. 1.

Princeps quantuscunque timidus & ignarus videri
Ecce v potest

REGNUM.

potest, vnum tamen animal est. Ibid.

Cum de salute regis timetur, creduli esse debemus. Idem.

Nihil potestas regum valeret, nisi prius valeret auctoritas. Ibid.

Regum opes sepius assentatio quàm hostis euertit. Idem lib. 8.

Regum clementia non tam in ipsorum modo, quam in eorum qui parent ingenijs sita est. Ibidem.

Si regum exitus reputaueris, plures à suis, quam ab hostibus inuenies interemptos. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ In principum curijs per pericula ad grandius periculum peruenitur. Aug. lib. 8. conf.

Malus etiam si regnet, seruus est: & tot dominorum quot vitiorum. Idem. 4. de. Ciu. Dei.

In hoc seruiunt reges Deo, si in regno suo bona iubeant, & mala prohibeant, non solum quæ pertinent ad hominum societatem: sed ad Dei religionem. Idem ad. Chris.

Laudis contemptus reprehenditur in principe. Idem.

Iustitia regis pax est populorum, tu tamen patriæ, immunitas plebis, monumentum regentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, serenitas maris, terræ fecunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibi metipsi spes futuræ beatitudinis. Ibidem.

Nec

Nec imperatoris est libertatem discendi negare, nec sacerdotis quod sentiat nō dicere. Ambr. de offi.

Imperator leges ferat, quas primus ipse custodiat.

Ibidem.

Imaginem imperatoris honorans, ipsum honorat.

Ibidem.

Principum negligentia nascitur ex populi culpa.

Chrysoft. de verb. Esaia.

Princeps legem Dei operum suorum ducem habeat,

Idem de mansuet.

Quemadmodum certantibus ventis mare concutitur: sic regibus sibi aduersantibus populus vexatur. Idem sup. mat.

Principatus non sanguini debetur, sed meritis: & inutiliter regnat, qui rex nascitur & non meretur.

Idem in Poli. lib. 1.

Multi reges scēpe imperio accepto, cum eos qui sibi ante fuerant molesti, in sua potestate haberent, indignum esse iudicarunt ab eis pœnas sumere scelerate factorum. Ibidem.

Complures magnos reddit commissum imperium.

Grauis & efficax est autoritas bene regentis, sed dictu mirum quanto efficacior præstantis quod iubet. Ibid.

Principes quod primum volunt, statuunt, quo factum prætexant suum.

Plerūq; princeps iust⁹ malorū iniquitates dissimulare nouit, nō quod iniquitati eorū cōsentiat, sed quā aptū tēpus correctioni expectet. Ibid. l. 3. de sū bō.

Reges

REGNUM.

Reges à recte agendo vocati sunt, ideoq; recte agendo regis nomen tenetur, peccando amittitur. Ibi,

Sæpè per regnum terrenum cæleste proficit, vt qui intra Ecclesiam positi, contra fidem & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore principum cõterantur. Ib,

Tuta est conditio subditorum, vbi vivitur sub æquitate regentium. Cassiod. lib. 2. Epist.

Benigni principis est, ad clementiæ modum transilire terminos æquitatis, quoniam sola est misericordia, cui ceteræ virtutes cedere non recusant. Ib.

Princeps sine literis, nauis est sine regimine, & volucris sine pennis. Petr. Ra. in Epist.

Rex potest quilibet dici in domo sua. Apud Iurisper, Rex dicitur lex animata in regno suo. Ibid.

In principe causa præsumitur. Ibidem.

Regum mala & magnatum, quãdoq; toleranda sunt. Greg. 1. Reg.

Vt in mare flumina, sic in magnas aulas vitia influunt. Ibidem.

Rex qui nulli fidit, inutilis est, nec minus qui omnibus. Ibidem.

Qui multos regit, à multis regatur oportet. Ibid.

Non est regio nomine dignus, qui suis cõmodis publica metitur. Ibid.

Nec qui sacra negligit ecclesiæ prouentum, nec regi, qui iuridicundo non assidet, vctigalia dignus est petere. Ibid.

Principis error, tãtis obest, quãtis præest. Ber. d. Pasc.

Qui imperare cupiunt, duo in primis sibi proponere
de

debent Vnum vt sint liberales, Alterum, vt clementes. Princeps enim qui liberalitatem exercuerit, ex hostibus amicos, ex alienis suos, ex infidis fidos faciet, peregrinos etiam, & in extremis terris agentes alliciet, vtroque autem deo similis efficitur, cuius proprium est benefacere omnibus, parcere delinquentibus. Ibidem.

POTESTAS.

EX GRÆCIS.

Non potest latere in potestate malitia. Plut. de doct. princip.

Vehementes sunt potentium animi, & aliquo modo leui momento incipientes, sub inde inualescentes difficulter iras deponunt. Ibidem.

Nihil est ab eorum potentia periculi, qui nocendi voluntatem non habent. Demost. i. Olin.

Saturitas ferocitatem parit, imperia autem potentie coniuncta, insaniam. Stob.

EX LATINIS.

Nemo quantum potest experiatur, aduersus eos per quos cepit posse. Sen. Ep. 91.

Male vim suam potestas, alienis iniurijs experitur. Plin. lib. 8.

Nihil tam firmum est, cui periculum non sit, etiam ab inualido. Curt. lib. 7.

In maxima fortuna minima licentia est. Ibid.

Summa petit liuos, perflant altissima venti,

Summa

POTESTAS.

Summa petunt dextra fulmina missa Iouis. Ouid. 1. de remed.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Impiis nocendi potestas datur, aut vt honorū patie-
tia probetur, aut malorum iniquitas puniatur.

August. de Nat. 60.

Hoc possumus, quod iure possumus. Idē, cont. gaud.
Potētia iustitiā cōmitetur, non præeat. Idē, de Trin.
Potentia victoriæ soror est. Idem, 4. de Ciuit. Dei.

Potestas omnis siue bona, siue mala à Deo est : ideo
potestatibus, siue bonis, siue malis honor tribuen-
dus est. Idem, cont. Manich.

Potestas dicitur vbi voluntati, potestas adiacet faciē-
di. Idem, de Spir. & Lit.

Quo plus cæteris quisq; potest, tanto magis sibi sciat
esse metuendum. August. de sing. Ele.

Hanc potentiam planè oportet vnusquisque appe-
tat, vt potens sit in seipso, & miro modo aduersus
se ipsum, pro se ipso. Idem, 3. de Trin.

Cū potēti licet facere quod libet, iustè sibi omne esti-
mat licere quod libet. Greg. in Mor.

Cogitatio si assidue mentem excoquat, omnem su-
perbiæ tumorem premit, & potestatem acceptam
non honorem, sed onus estimari facit. Ibidem.

Sicut potentes potenter tormenta patiuntur, sic & iu-
sti præmijs fruētur plenius, si recte exercuerint po-
testatē, & tantam præ subditis habebunt gloriam
in futuro, quanta virtute eos in magna delinquē-
di

di licentia præcesserint. Ibid.

Potentiam Deus tribuit, elationem malitia nostra ad
inuenit. Idem. 26. Mor.

Potentiā bene regit, qui & tenere illam nouit, & im
pugnare. Idem, in Past.

Potestas culminis, tempestas, mentis est. Ibidem.

Quibus deficit soboles, sua potētia pœna est. Idem.
15. Moral.

Vicina potentibus solet esse superbia. Ambr. de Offi.

Malo minus posse honestè, quàm turpiter. Ibidem.

Ideo Deus potētiore esse iniustos permisit, vt essent
qui ad malū cogere possent: & virtus esset præcio-
sa quòd rara. Laet. de Ir. de.

In alto positum non alta sapere difficile est, & omni-
no inusitatum: sed quanto inusitatus, tātò glorio-
sius. Bernard. in Epist.

Blāditiæ potentū æquiparantur minis. Apud Iurisc.

Quo maior est potestas, eo perniciosior, si in malum,
stultumue inciderit. Ibidem.

Potentes non sunt irritandi. Ambr. 2. Offi.

NOBILITAS.

EX GRÆCIS.

Nobilitas est virt⁹ & diuitiæ antiquæ. Ari. Pol. 3.

Ingenuitas tendit ad pudorem. Cur. in Alc.

Vnus heroicus vir, totam gentem illustrat. Demost.
1. Olynt.

Generosi animi hostium successus prædicari, non
ferunt

NOBILITAS.

ferunt equis animis. Ibid.

Nobilior est à quo genus incipit. Apud Stob.

Pecorum nobilitas in bono validoque corpore sita est: hominum autem in virtute. Ibid.

Quid aliud nobilitatē esse putamus, quā diuitias antiquas, ac veterū gloriā: quoniā neutrū in nostra potestate est, sed alterū inconstantis fortunæ: alterū propter humanam intemperiem est. Ibid.

Nobilitatem etiam deformium conjugum liberorū gratia non pauci colunt. Ibid.

Ingenus non cælat facta. Ibid.

EX LATINIS.

Generosus est ille, qui à natura bene est ad virtutem compositus. Senec. Epist. 44.

Generosa res est respicere, non ad suas, sed ad naturæ suæ vires. Idem, de Vit. Bea.

Omnes boni semp nobilitati fauemus, & quia Reip. vtile est, nobiles homines dignos esse maioribus suis, & quia valere debet apud nos senex clarorū hominum de Rep. meritorum memoria, etiā mortuorum. Cice. pro Sest.

Adulterio quidam nobilitati sunt. Pli. lib. 29.

Cedit interdum generosus spiritus vtilitati, & fortunæ viribus succumbit. Max. lib. 7.

Nobili in bello delinquenti, fortunę bona patrociniatur. Salust. in Jug.

Nobilis equus virgæ vmbra regitur, ignauus nec calcari quidem. Curt lib. 7.

Bonum nobilitatis hoc est, quod nos à maiorum nobilitate

bilitate degenerare non sinit. *Ibidem.*

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Animus ingenuus nihil magis quàm rogari erubescit. *Aug. de Bapt.*

Si nobilis natus est, nudus natus est, nobilis & pauperis æqualitas est nuditas, an fortè quia nobilis natus est, quantumuis viuus est. quando natus es, hanc vitam intrasti: quando nõ vis è vita egredieris, sepulcra inspiciantur, & ossa nobilium. *Id.*

Quæ maior nobis gloria & honor esse potest, quàm illi⁹ imperatoris esse amicos, qui super omnes imperatores est? *Idem de Sal. Doc.*

Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis: sola apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. *Hier. ad Celan.*

Nescit religio nostra personas, nec conditiones hominum, sed animas inspicit. *Ibidem.*

Omnino iniquum est nobiliora ingenia studiis deonestari minoribus: & eos quos graua expectat officia, voluptatis, ac vanitatis occupationibus agitari. *Chryl. de Cur. Nug.*

Melius est vt in te gloriètur parètes, quàm tu in parentibus: quid enim prodest ei què sordidat mores, generatio clara? aut quid nocet illi generatio vilis, quem mores adornant? *Idem super Mat.*

Sicut indigna posteritas laudes antiqui generis abnegat: ita præclara de patribus egregie dicta confirmat. *Cassiod. 3. Ep.*

IGNOBILITAS ET

Cæteris paribus præfertur nobilior. Apud Iurifcon.
Nobiles mitius puniuntur, quàm ignobiles. Ibidem.
Si inueteratæ & per genus ductæ diuitiæ nobilem
faciant, multo magis præstantior est nobilitas,
cuius origo à thesauris prudentiæ locuples
inuenitur. Casian in Ep.

Genus clarum, corpus aptum, forma euidens, ingenium
velox, eruditionis vtilitas & morum honestas,
gloriosa quidè sunt, sed si tibi vsurpas, est qui
quærat & iudicet. Bern. Ep. ad Gat.

Ingenia generosa doceri cupiunt, cogi non ferunt.

IGNOBILITAS ET VVLGVS.

EX GRÆCIS.

OMnis humana turba expertis temperantiæ viuit. Plat. de Leg.

Non ad probatos refugis præceptores, cùm ad vulgus refugis. Idem in Alcib.

Non respondere rusticorum est. Idem de Scient.

Vulgares homines, p̄p̄inqui sũt seruis. Arist. Etic. 2.

Turba multa melius iudicat quàm vnus tantum.

Idem Pol. 2.

Tardiores minus prouident. Idem Elench. 1.

Tam mutabile est vulgi ingenium & perplexum, vt quid constâter velit aut nolit difficile intelligas.

Demosth. 1. Olynt.

EX LATINIS ET SACRIS.

Quod

Quod tibi vitandum præcipuè existimo, turba est: nunquam te illi tutò commiseris: ego certè confiteor imbecillitatem meam, nūquam mores quos effero, refero. Senec. Ep. 7.

Clamo: vitate quæcunq; multitudini placent. Ibid. Populus largitione gaudet. Idem Epist. 17.

Non tam benè cum rebus humanis actum est, ut meliora pluribus placeant, argumentum pessimi, turba est. Idem de Vit. Bea.

Nihil est facilius, quàm in quemlibet affectum mouere populum. Quint. Dec 3.

Sic est vulgus: ex veritate pauca, ex opinione multa iudicat. Cicer. pro Rosc.

Maximus magister, populus est. Idem. 3. Tusc.

Non est in vulgo consilium, non ratio, non discrimen, non diligentia: sapientesq; ea quæ populus fecisset, semper ferenda, non semper laudanda dixerunt. Idem pro Plac.

Barbarorum ingenia, cum fortuna mutantur. Liui. Dec. 3. lib. 2.

Multitudo aut seruit humiliter, aut superbè dominatur. Ibidem.

Vulgi iudicium errore plenum est Aug 2. de Ciu D.

Vulgus interdum plus sapit, quia tantum quatum opus est sapit. Laet. lib. 2.

Vulgi iudicium fere simplex, in corruptumque est. Ibidem.

Quemadmodum suspectum esse debet, quicquid multitudini probatur, ita vehementer dis-

IGNOBILITAS ET

placere populo, præiudicium est ad probitatis cōmendationem. Ibidem.

Sapit vulgus ingenio, & experientia rerum. Ibidem.
Multitudo populi, mater seditionis est. Chryso.
super Matth.

VITA.

EX GRECIS.

Inter homines, non inter arbores viuendum est.
Plat. de Pulchr.

Nemo nostrum sibi soli natus est, sed ortus nostri pars pertinet ad patriam, pars ad amicos, pars pertinet etiam ad parentes. Idem Ep. 9.

Vita peregrinatio quædam est. Idem Ep. 10.

Cognoscens proportionem istius vitæ, ad tempus sempiternum, non procurabit vitam propriam.
Arist. Phis. 2.

Non potest dicere viuens, hoc non patiar: potest dicere hoc non faciam, mentiri scilicet & similia.
Plut. de tranq. ani.

Dei munus est quòd viuimus, philosophiæ autem quòd bene viuimus. Idem.

Mali ideo viuunt, vt edant, & bibant: boni autem ideo cibum sumunt ac potum, vt possint viuere. Ibidem.

Viuens fac lauderis, moriens vt beatus puteris. Ibid.

Vita vitæ nomen habet, sed re ipsa labor est.
Eurip. ap. Plut.

Anima vna viuere, non duabus debemus. Ibidem.

Suauior

Suauior est vita, eam non cognoscentibus, Ibidem.

Via est eligenda perfectissima, vita autem iucundissima. Stob. lib. 2.

Vitam humanam conseruant, beneficentia, honor & pœna, Ibidem.

Quidam tempus exiguum viuunt, annos verò multos. Ibidem.

Iucunda vita est, si quis cū illis viuit quos probat. Ib
Homini fortunato breuis est vita, infortunato autem longa. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Id agamus vt meliorem vitam sequamur quàm vulgus, non contrariam, alioquin quos emendare volum⁹ fugam⁹, & à nobis auertimus, Sen. Ep. 5.

Vnā semel ad quam viuas regulā prende, & ad hāc omnem vitam tuam exequa. Idem. Ep. 20.

Nemo quàm benè viuat, sed quamdiu curat, cum omnibus possit contingere vt bene viuant, vt diu nulli. Idem Epist. 22.

Molestum est semper vitam inchoare, malè viuūt qui semper viuere incipiunt, quia semper illis imperfecta vita est. quidam tunc viuere incipiūt cū desinendum est: si hoc iudicas mirum, adiſtiam quod magis admireris, quidam antè viuere desierunt, quàm inciperent. Idem Ep. 23.

Amor vitæ vt non abiſciendus, ita minuendus est, vt si quando res exigit, nihil nos detineat, vel impediāt, quo minus parati simus statim facere, quod quandoque faciendum est. Ep. 23.

VITA.

Vt satis vixerimus, non anni faciunt, sed animus.
Epist. 62.

Si fines malorum & bonorum cognouerimus, nec
vita tædio erit, nec mors timori. Epist. 76.

Quæris, quod sit amplissimum vitæ spatium? vsq;
ad sapientiam viuere. Senec. Epist. 49.

Eriam in longissima vita, minimum est quod viui-
tur. Epist. 10.

Sic formemus animum, tanquam ad extremum ven-
tum sit: qui quotidie vitæ suæ manum imponit,
non indiget tempore. Epist. 102.

Sæpe in hoc est, benè viuere, ne diu. Ibidem.

Non accepimus breuem vitam, sed fecimus, nec
inopes eius sumus, sed prodigi. De breuit.

Viuere in tota vita discendum est, & quod magis
mirandum est, in tota vita discendum mo-
ri. Ibidem.

Consuetudinem sermonis vocabo consensum eru-
ditorū, sicut viuendi confesū bonorū. Quint. l. 11.

Quantum ad cognitionem rerum pertinet, etiam
præteritis seculis vixisse videmur. Quint. l. 12.

Solus vixit quātū voluit, qui mori mauult. Decla. 4.
Cōmorandi nobis natura diuersorium hoc, non ha-
bitandi dedit. Cice. de senect.

Vtrumq; efficax est ad benè viuendum, & benè in-
stitui, & fæliciter nasci. Plin. in pand.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Vita hominum media est inter vitam angelorū &
peco

pecorum: si viuit homo secundum carnem, peccatorius comparatur: si viuit secundum spiritum, angelis sociatur. Aug. sup. Ioan.

Sicut vita corporis est anima, sic vita animæ Deus est. quomodo si anima deserat, moritur corpus, sic anima moritur, si deserit Deus. viuit caro de anima tua, viuit anima tua de Deo tuo. Sp. ps. 70.

Cum homo secundum se viuit, non secundum Deum, similis est diabolo: quia nec angelo secundum angelum, sed secundum Deum viuendum fuit, vt staret in veritate. De Verb. inn.

Ad hoc debet cuiq; prodesse bene viuere, vt detur illi semper bene viuere. Sup. Ioan.

Ille bene viuit, qui viuit vt vult, nec mali aliquid vult. 3. de Trin.

Lege vbi sit promissus Christianis dies crastinus, & viue crastino die male. Ib. 50. hom.

Longa nostra desideria increpat vita breuis: & incassum multa portantur, cum iuxta est quo pergitur. Greg. in mor.

Antè vita quàm doctrina quærenda est: vita bona sine doctrina gratiam habet, doctrina sine vita integritatem non habet. Ibidem.

Tantis malis vita hæc repleta est, vt in comparatione sui, mors remedium putetur esse non poena. Ib.

Vita nostri nauiganti similis est, is naq; qui nauigat, stat, sedet, iacet, vadit tamen, quia impulsu nauis ducitur: ita ergo & nos sumus, qui siue vigilantes, siue dormientes, siue volentes siue

V I T A.

nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem ducimur. In Reg.

Si ab initio mundi vsq; modo mentis oculos ducimus, omne quod finiri potuit, quam breue fuerit videmus. & si ex tunc viuens homo moreretur, præterita nulla existimaret, quia cuncta transierunt. tempus itaq; quod inter initiũ finemq; concluditur, nullum est, consumitur enim ac si nec breue quidem fuisset. 15. Mor.

Vita præsens deceptio est, & in vita sic viuitur, tanquam puellus in vtero. Chrys super Gen.

Viuendum est humiliter, sociabiliter, ordinabiliter: humiliter propter Deũ, sociabiliter propter proximum, ordinabiliter propter nos. Bern. ser. 6.

M O R S.

EX GRÆCIS.

Maximum & optimũ hominibus bonũ est, sortiri finẽ bonum. Arist. de Cæl. & Mũd.

Mors senum sine tristitia est, quia nullo dolore contingente moriuntur. De Mort. & Vit.

Mors maximè omnium est terribile: est enim vltimum vitæ. Eth 3.

Paucissimos, & sapientes & prudentes viros in sua patria funeratos inuenies. Plut. de Exil.

Nihil in vita mali est ei, qui sentit in vitæ priuatione nihil mali esse. Diog. lib. 10.

Malus, malè peribit. Eurip. in Med.

Vlti-

Ultimus morborum medicus, mors est. Stob.

Duæ sunt mortis doctrinæ, altera tempus antequam nati sumus, altera somnus. Ibidem.

Non mihi sine luctu mors eueniat, sed mortuus relinquam dolores & suspiria. Eurip. ibidem.

Deus sæpius quos plurimi facit, eos citius aufert à vita. Ibidem.

EX LATINIS.

In hoc fallimur quòd mortem prospicimus à longè, magna pars eius iam præterijt, quicquid ætatis retro est, mors tenet. Si quid vetat benè viuere, benè mori non vetat. Senec. Epist. 1.

Nemo non ita exit è vita, tanquam modo intraueri: quemcunq; vis occupa, adolefcentem, senem, medium inuenies æquè timidum mortis, æquè nescium vitæ. Ep. 22.

Quid est turpius quàm in ipso limite securitatis esse sollicitum. Ibidem.

Vir prudens & sapiens, non fugere debet è vita, sed exire. Ep. 24.

Vnus dies, de omnibus fert sententiam. Ep. 25.

Quia incertum est quo loco te mors expectat, tu illam omni loco expecta. Ep. 26.

Meditari mortem qui discit, libertatè discit: qui mori discit, seruire didiscit. Ibidem.

Viuere noluit qui mori nõ vult, vita enim cum exceptione mortis data est. Ep. 30.

Quis queri potest, in ea conditione se esse, in qua nemo non est? Ibidem.

MORS.

- Pulcreres est, cōsūmare vitam ante mortē. Ep. 32.
- Ante ad mortem, quā ad vitam præparandi sumus. Ep. 62.
- Mors, quam pertimescimus ac recusamus, intermittit vitam, non eripit. veniet interum qui nos reponat in lucem dies. Ep. 39.
- Quoniam infantes ac mente lapsi mortem non timeant, turpissimum est eam securitatem rationem nobis nō præbere, ad quā stultitia perducit. Ibidē.
- Ante senectutem curavi vt benè viuerem, in senectute vt benè moriar: benè autē mori, est libenter mori. Ep. 62.
- Nihil interest vtrum anima per os, an per iugulum exeat. Epist. 77.
- Mors p̄ oēs it, qui occidit, cōsequitur occisū. Ep. 94.
- Quem putas perisisse, præmissus est. Ep. 100.
- Dies iste quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis dies est: tunc in tenebris vixisse te dices cum totam lucem totus aspexeris, quam nunc per angustissimas oculorum vias intueris, & tamē illam admiramur procul. Ep. 102.
- Quod grauissimum natura fecit, commune fecit, vt crudelitatem fati, consolaretur æqualitas, de breuit,
- Mors misera nō est, adit⁹ ad mortē miser est. Idē. l. 8.
- Nulla mors inquietior, quā quæ statim tota est. Quint. decl. 2.
- Nihil a morientibus fingitur. Idem. de Cla. 17.
- Neminem inuenies Mori volentem, qui nō inueniat
ali

aliquem vetantem. Decl. 4.

Pro incolumitate hominis natura commenta est, ut
periremus inuiti. Ibidem.

Mortē quisquis dānatis præstat, indulget. Dec. 11.

Vtrunq; timidi est, velle, & non velle mori. Ibidem.

Si hac die non obieris, paucis post diebus tibi moriē
dum est: quia homo natus es. Cicer. ad sulph.

Non est iniussu imperatoris Dei, de statione ac præ
sidio vitæ discedendum. Idem.

Ipse animæ discessus à corpore, fit sine dolore: & fit
pletunq; sine sensu, non nunquam etiam cum vo-
luptate: totum hoc leue est quaecūq; fit: fit enim
ad punctum temporis. Idem. 1. Tuscul.

Mors terribilis est ijs quorū cum vita oīa extingū-
tur, non quorū laus emori non potest. In Parad.

Quid refert, humine, an sublime putrescas? Max. li. 6

Luctuosissimū mortis gen⁹, qđ nō ex natura. Pl. li. 1

In ijs qui morbo finiuntur, magnum in necessitate
solatium est. Ibidem.

Impetu procurrere ad mortem multorum est, cum
deliberatione autem paucorum. Ibidem.

Effugit mortem quisquis contempserit, timidissimū
quemq; consequitur. Curt. lib. 2.

Dulce mori miseris, sed mors optata recedit.

Et cum tristis erit, præcipitata ruit. Corn. Gal.

Frangere thoros, pete vina: rosas cape, tingere nardo:

Ipse iubet mortis te meminisse Deus. Mart. lib. 2.

Pallida mors equo pulsat pede.

Pauperum tabernas, regumq; turres. Hor. 1. Cer.

MORS.

Mihi defunctorum amicorum memoria dulcis est, habui enim illos tanquam amissurus: & amisi tanquam habeam. Sene. Ep. 64.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS

¶ Valeas mors mihi dilectissima, confiteor si possem libenter complecterer te, & testor, quia omnis cogitatio instigat me ad tui dilectionem, tantum ne intemptiuè venias. Aug.

Vocantur ante tempus boni, ne diutius vexentur à malis: mali vero & impij tolluntur, ne diutius bonos persequantur. Idem de vit. Chr.

Latet vltimus dies: vt obseruetur omnis dies. In Epistol.

Non potest male mori qui bene vixit, & qui male vixit vix bene moritur. De doct. Christ.

Mortis diem omnes affaturum scimus, & tamen omnes, aut penè omnes differre conamur, etiam qui post mortem se beatus esse victuros credunt, tantam habet vim carnis & animæ dulce consortium. De grat. nou. Test.

Mori nolle parui profectus indicium est. Quest. 17.

Mors bonis bona est, malis autem mala. 13. de ciu. D.

Mortui permissu Dei, viuus apparere possunt, De cura. mort.

Minus timet mortem, qui minus deliciarum nouit in vita.

Libenter cupit cōmori, qui scit se sine dubio esse moriturum. Ibidem.

Offera

Offeramus Deo pro munere, quod pro debito tene-
mur reddere. Chryf. sup. Matth.

Mors Christianis & somnus, & mortis tatum nomē
est. Sup. Gen.

Mortē hominis, insanabilis morb⁹ præcedit. Hom. 41
Non est nostrum mortem arripere, sed ab alijs illa
tam libenter suscipere. Hier. sup. Ioan.

Inter eum qui decem vixit annis, & eum qui mille:
postquam idem finis aduenerit, & irrecuperabi-
lis mortis necessitas, transactum omne tantum
demest, nisi quòd senex magis onustus peccato-
rum fasce proficiscitur. Ad Helio.

Non quærentur in Christianis principia sed finis,
Paulus male cæpit, sed benè finiuit. Iudæ laudan-
tur exordia, sed finis proditione culpatur. In Ep.

Qui considerat qualis erit in morte, semper pau-
dus erit in operatione, atq; indē in oculis sui con-
ditoris viuet. Greg. 12. Mor.

Nemo alio tempore mori potuit, nisi eo ipso quo mo-
ritur. Greg. Ibidem.

Fit miseris mors sine morte. Ibidem.

Multò grauior est expectata, quàm illata mors. Idē
in Mor.

Percutitur hac animaduersione peccator, vt mori-
endo obliuiscatur sui, qui viuēdo oblitus est Dei.
Cæsar in admon.

Probatuſ quidem ille est, qui mortem diebus singu-
lis expectat: sed ille sanctus, qui singulis horis de-
siderat. Clem. de Mem. Mort.

SOMNVS ET

Noli falli stulte operarie, vt tempore tempus reparare putes, nec enim sufficit dies quæq;, vel suū ipsius debitum domino integre persolvere, nō est aut quidam, præsentem diem præpertransire, nisi hanc vltimam existimemus. Ibidem.

Paratos nos inueniat certa necessitas, quæ sæpè præuenit imparatos certam nobis importat sollicitudinem, certa conditio. Euseb. ad Mon.

Præciosa illa mors est, quam cōmendat vita, præciosior quam fecit causa, præciosissima verò quam præuenit vita cum causa. Bern. in sent. suis.

Iustus & si mortem cauet, non tamen pauet. Super Epist. ad Rom.

Mors iusti bona propter requiē, melior propter notitiam, optima propter securitatem. Idem in Ep.

Mors peccatorum mala, peior, pessima. Honorum autem bona, melior, optima. Ibidem in Paru. serm.

Mors à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberat. Idem ad milit. Temp.

SOMNVS ET SOMNIVM

EX GRÆCIS

Somnus est requies data animalibus, propter eorum salutem. Arist. de Somn. & Vigil.

Homo cui nūquā somniauit, mutatur vilo somnio, vel in morbū, vel in mortem. Arist. Ibidem.

Somnia peruersiorū turbata sunt, Plut. de tuē. bo. vale. Hostes disciplinarū sūt labor & somn⁹. Id. d. h. edu.

Som⁹

Somnus mortis frater est. Plat. de Leg.

EX LATINIS.

Somnus ipse pars vitæ est. Quint. Decl. 2.

Nihil est quod facilitas humana possit facilius imitari, quam dormientis simulatio. etenim inter dormientem & simulantem, non est nisi conscientia, Ibidem.

Somnus altissimus in secunda vigilia noctis. Liui. Dec. 1 lib. 7.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS

Somnus aliquando inq̄ta quies est. Aug. 2. de Ci. D.
Ille nefandus aduersarius quod non potest subripere vigilantem, agit vt extorqueat dormienti, cum in ipsa quiete inquietus insillit: demonstrat imaginem falsam, & torquet concupiscentiam veram, vt quem non posset vigilantem superare certantem, captiuum teneat quiescentem, quia cum per somnia sensus deludit, non nunquam etiam sanctorum animæ in turpes labuntur affectus, quæ simputaret altissimus, quis viueret castus? Idem ad Grat.

Praesta mihi domine, vt in fine me accipiat somnus cum requie, reuiuiescum securitate, securitas cum æternitate. Idem lib. Med.

Somno mitigatur tristitia. Idem. 10. Conf.

Somnus seruo iuendus est. Chrys. ad anti. Pop.

Somnus anima malus est, obliuiscitur enim Deum suum. somnus autem corporis bonus, reparat enim valetu-

VIGILIA.

valetudinem corporis. Aug super Psal. 62.

VIGILIA,

Q Vicunq; vivere & sapere cupit, maximè & longissimo tempore vigilet, sanitatis tantum commoditate seruata, ad quam non multo opus est somno, si bene assuesceris somno. Plat. 2. de Leg.

Maximum pervigilia malum est, cum maximum temperate vigilia bonum sit. Iust. lib. 25.

Somnus corpori, vigilia animæ tribuatur. Ibidem. Quo pluribus horis vigiliamus, plurimus horis vivimus. Pli. in Prol.

Nocturnas lucubrations, & intempestiva studia fuggito, nam & ingenium extinguunt, & valetudinem vehementer offendunt. aurora musis amica est.

Ab ipsis etiam inimicis nescientibus admonemur, quia debemus pro nobis vigilare, quando propter nos vigilant, etiam qui inuident nobis. August. super Psal 120.

Semper vigila, ut quod nescis quando veniat, paratum te inueniat cum venerit: & ideo sortè nescis quando venturum est, ut semper paratus sis. Ibi. Vigilare nõ possumus nisi per gratiã. Idè sup ps. 62.

SANITAS.

EX GRÆCIS.

Optimum

Optimum bene valere: secundum formosum esse: tertium diuitias habere nulla fraude quæstas. Plat. de Rhet.

Bona valetudo maximè diuinum, suauissimūque est condimentum. Plat. de tu. bo. val.

Maximum ad rectè, & ex animi sententia viuendū compendium est, commoda corporis valetudo, Plu. Probl. 6.

Pauca sanitati debentur, multa voluptati. Demost. 19. Exord.

Incredibile est alicui tantam ignauiam inesse, vt salutem suam negligat. Idem. i. Olynt.

Morbis nō afferre debet secordiam, sed recuperata sanitas augere diligentiam. Ibidem.

EX LATINIS,

¶ Pleriq; cōualescunt negligētiae bono. Quin. dec. 8.
Prima pars sanitatis est, vt libenter accipias. Idem Decl. 13.

Homines ad Deum nulla re proprius accedunt, quā salutem hominibus dando. Cice. pro Leg Man.

Habenda est ratio valetudinis, vt edum exercitatio nibus modicis. Cat. Mai.

Salubritas loci non semper incolarum colore detegitur, quoniam assueti etiam in pestilentibus durant. Plin. lib. 18.

Nihil salubre est, nisi quod toto anno salubre est. Ibi.
Animalia omnia noscunt sibi salutaria, præter hominem. Lib. 27.

Quāquam salubritas quæ ducitur à cœlo & terra in

S A N I T A S.

nostra potestate nō sit, sed in natura: multum tamen in nobis est, quo graviora quæ sunt, ea leuiora facere diligentia possumus. Var. de Re. Rust. Placidi mores salutis argumentum sunt.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Sanitas contemnenda non est propter necessarios vsus vitæ huius, antequam mortale hoc induatur immortalitate. Aug. ad Prob.

Vera sanitas vera est immortalitas, ea namq; plenissima est sanitas, quæ non reficitur alimenus. Idē de Ciuit. Dei, libr. 10.

Multi sanantur sibi, sed non Christo: qui accepta sanitate lasciuunt, qui enim a groti casti erant, sanati adulteri fiunt: qui neminem lædebant a groti, receptis viribus opprimunt innocentes. Id. sup psal.

Per quemlibet datur, à quocunq; ministrante impartitur salus, ab illo datur à quo est omnis salus. Super Ioan.

Salus perfecta, in isto corpore cum fuerit, corruptio non erit, ipsa est enim perfecta sanitas corporis in corruptio. Idem super Psal. 50.

Incolumes exercen salutem corporis, ad salutem mentis. Greg. 1. Mor.

Nemo insanabilior, q̄ qui sibi sanus videtur. Sup ps
Nihil prodest sanitas in superficie corporis, si vuln⁹ animæ intrinsecus latet. Idem in Reg.

Ipsa hæc nostri corporis quæ vocatur salus, ægritudo est: cum enim ibi molestias inuenit, & vitare
nit

nititur, de ipso suo medicamine languescit. Idem
S. Mor.

Quid boni habeat sanitas. lætior ostēdit Hier. in ep.
Omnia bona corporis, & quæ ei solummodo habemus, sanitas est, nihil autem ei ultra dandum, vel quaerendum est. sed hic fouea est, quæ nolo vos lateat, insidiatur enim voluptas sanitati, & tam subtili malignitate prosequitur, ut vix caueri possit: quòd si voluptati non sanitati seruitur, hoc non iam de natura est, sed sub natura, quæ magis morti dat, cum magistram constituit voluptatē.
Bern. in Sent.

M O R B V S.

EX GRÆCIS.

Infirmus ponit felicitatem esse sanitatem, pauper
verò factus, diuitias. Arist. I. Eth.

Iudicium cum affectu ægrotans habet. Plut. de
Vir. Mort.

Non morbi omnes adueniunt taciti. Ibidem.

Præcipuus animi morbus dementia est. Ibidem.

Facilius est aliquando ægrotare, quam ægrotantem
curare. Eurip. in Hyppol.

Facilius morbum cum tranquillitate, & generoso animo
feres. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Non quærit ægrotans medicum eloquentem, sed
sanantem. Senec. Ep. 79.

MORBVS

Est, mihi crede, vel in lecto virtuti locus. Ep. 79.
Nullam habet salutis spem æger: quem ad intemperantiam medicus hortatur. Epist. 124.

Quæ se adhuc secari plaga permittit, in summo est.
Quint. decla. 10.

Tales esse sani perseueremus, quales nos futuros
profitemur infirmi. Plin. lib. 7.

In auditum vulnus, in audito cauterio extirpandum
est. Ibidem.

Ægris corporibus vna salus credenda est, si pax à
dijs impetretur. Liui lib. 7. dec. 1.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Multorum experimenta morborum, cogunt mul-
tas inuenire medicinas. Aug. ad Bonif.

Ægrotare incipimus mox vbi nascimur. Sup Ps. III.

Quidquid adhuc hæret corpori, non desperate sani-
tatis est: quicquid autem præcissum fuerit nec cu-
rari, nec sanari potest. De verb. Doñ. lib. 3.

Infirmetas corporis, sobrietas mentis est. Ambr.
de offit.

Languentes nec locus prohibet ab importuna peti-
tione. Ibidem.

Infirmetas virtutum officina est. Ibidem.

Ægrotus etiam debet seruare decorum. Nazian.

Ægritudo propter prolixiora vitia diutius præmit.
Greg. Hom. 19.

Satius est stomachum dolere quam mentem. Hier.
in Epist.

Corporis debilitas nimia, etiam animi vires frangit,
 mentis quoq; ingenium marcescere facit, quic-
 quid cum modo & temperamento fit, salubre fit.
 Idem in Epist.

Ægrotationū mater, deliciarū vsus est, Chry. Ho 3o
 Facilius morbus declinatur, quam admissus eijcitur

MEDICINA.

EX GRÆCIS.

¶ Nō potest ocul⁹ mederi, nisi pri⁹ caput: nec caput
 absq; toti⁹ corporis medicina curatur. Plat, d̄ t̄ ep.

Rhetor non semper persuadet, nec medicus semper
 sanat. Arist. Topic. I.

Medici non apud sanos, sed vbi sunt ægroti, conuer-
 sare debent. Plut. in Apoph

Medicus garrulus, ægrotandi secundus morbus est.
 Pub. Mimi.

Multorum medicorum visitatio me perdidit. Ibidē.

EX LATINIS.

Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum
 creba mutatio Senec. Ep. 2.

Nulla dura videtur curatio, cuius salutaris videtur
 effectus. Idem. de ira.

Non minus turpia sunt principi multa supplicia,
 quàm medico multa funera. Idem.

Iniquissimum est desperationem vocari, quoties re-
 medium medicina non inuenit. Quint. de cla. 8

Nemo magis desperat, quam qui se negat nosse

MEDICINA.

- languorem. Ibidem.
- Non speres vt statim gratias agat, qui sanatur iniu-
tus. Decl. 15.
- Nec medici, nec imperatores, nec oratores, quamuis
artis præcepta perceperint, quicquam laude dig-
num sine vsu, & exercitatione consequi possunt.
Cic. 2. offi.
- A**gri quia non omnes conualescunt, non ideo nul-
la medicina est. Cic. de Nat. Deorum.
- Nulla ars inconstantior est medicina, nec sæpius mu-
tatur, cū sit fructuosior nulla. Plin. lib. 29.
- Medici famam nouitate aliqua aucupante, animas
nostras statim negociantur. Ibidem.
- Vt quisq; inter medicos loquēdo pollet, illico impe-
rator nostræ vitæ cęlisq; fit. Ibidem.
- Multa milia gentium sine medicis viuunt: nec tamē
sine medicina. Ibidem.
- Non medicinam antiqui damnabant, sed artem. Ib.
- Minus credimus quæ ad salutem nostram credimus
si intelligimus. Ibidem.
- In hac artium schola euenit, vt vnicuiq; medicum se
professo statim credatur, cum sit periculū in nul-
lo mendatio maius. Ibidem.
- Discunt periculis nostris, & experimenta per mortes
agunt: medicoq; tantum hominem occidisse im-
punitas est. Ib.
- Imperatoribus vna medicina imperat. Id. lib. 24.
- Medicina præcipuus & efficacissimus magister
vsus est. Ibidem.

Medici salubres cibos, sed voluptate carentes, blandioribus eloquijs prosequuntur. Plin. Iuni, lib 2.

Medici quanquam in ægritudine nihil serui & liberi differant, mitius tamen liberos tractant Ibidem,

Male est medicina vbi aliquid naturæ pdit. Pub. mi:
Cuncta prius tentanda, sed immedicabile vulnus.
Ense rescindendum est, ne pars sincera trahatur.

Ouid. i. Metamor.

Eripit interdum, modò dat medicina salutem, Idem
de Trist.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Euenire solet vt malum medicum expertus, etiam
bono se cõmittere timeat. Aug. 6. Conf.

Medicus ad curandum iam vulneratum paratus esse
debet, non autem vt sanus vulneretur optare
debet. Idem de Nat & Grat.

Duo sunt officia medicinæ, vnũ quo sanatur infirmitas,
alterum quo sanitas custoditur: si ergo Deus
medicinã exhibet, qua sanemur infirmi, quanto
magis eam qua custodiamur sani, quoniam si
cum peccatores essemus Christus pro nobis mor-
tuus est, quanto magis iustificati, erimus salui ab
ira per ipsum. Aug. super Psal. 7.

Vt ars medicinæ cum eadem maneat, nec vllò
pacto ipsa mutetur, mutat tamen præcepta lan-
guëtibus, quia mutabilis est nostra valetudo:
ita diuina prouidentia, cum sit ipsa omnino in-
commutabilis, mutabili tamen creaturæ, variè

MEDICINA.

subuenit, & pro diuersitate morborum alia alijs iubet aut vetat. Idem de ver. relig.

Qualis eius insania qui medicū occidit? quanta vero bonitas & potētia medici, qui de sanguine suo, interfectori suo medicamētū fecit. Idē de veri. Ap.
Bonus medicus non pecuniam, sed salutem quærit ægroti. Idem. de doct. Christ.

Medicinæ cognitio scripturis necessaria est. Ibidem.
Omnis medicina habet ad tēpus amaritudinē sed postea fruct⁹ doloris, sanitate mosttatur. Hier. i Ep.
Medicus vbi cessat curare, desperat. Ibidē.

Improbus & imperitus est medicus, qui alienū mēderi appetit, & ipse quod patitur nescit. Grę. in Eq.
Nomen medicinæ a modo & temperamento impositum creditur vt non satis sed paulatim adhibeatur, nam in multo contristatur natura, gaudet autem in mediocritate. Esio. Ety. 4.

Naturalis cura est egro dare lætitiā, fac vt gaudeat & sanatus est. Casiod. 7. Epist.

Causam morbi ignorans, non potest curare morbū. Apud iurisconf.

Dat galienus opes, & lectio iustiniana.

Ex alijs paleas ex istis collige grana. Ibidem.

QUIES ET SECVRITAS,

EX GRÆCIS.

Quiēs à laboribus originem trahit. Plat. de leg.
Sedēdo & quiescēdo aīa fit prudēs. Arist. Phil. 7

Requies

Requies & ludus videtur necessaria in vita. Ethi. 4.
 Requies necessario est delectabilis, quia est medicina iustitiæ quæ consistit in labore. Idem polit. 8.
 Hoc ipsum nihil agere non nullos sæpè a recta animi institutione de turbat. Plut. de Tranq. Ani.
 Commoda sapientis tranquillitas est. Scobeus.

S A N I T A S.

V E X L A T I N I S.

Vix quæq; inuenies: qui possit aperto ostio viuere. Senec. Epist. 15.

Dandum est aliquod interuallum animo, ita tamen ut nõ resoluatur, sed remittatur. remissione enim melior & acrior insurgit. Senec. Epist. 15.

Primum argumentum bonæ compositæ mentis est, posse consistere & secum morari. Ibidem.

Multum ad tranquillitatem, locus confert. Ep. 53.

Nulla placida quies est, nisi quæ ratio cõponit. Ep. 57

Interdum quies inquieta est. Ibidem.

Cum iuuenes relaxare animos, & dare se iucunditati volent, caueant intemperantiæ & meminerint verecundiæ. Cic. 1. offi.

Gratior est quies, quibus ex lassitudine calamitatũ venit. Quint. de Cla. 2.

Grata est pigritia corporum, fatigatis. Cur. lib. 8.

Remissio est malorum, vitæ tranquillitas.

Felix qui proprijs æuum trans egit in aruis.

Ipsa domus puerum quem vidit ipsa senem. Claud.

QUIES ET
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Inquietudo variat affectiones, vt in altera alteram
perimat, quies autem constantiam habet. Aug. lib.
3. de lib. Arbi:

Sicut præpostera securitas in periculum impellit,
ita ordinata sollicitudo securitatem parit, Idem
de ver. immor.

Quies bonos lucratur, & malos perdit. 8; Quæst.
Nemo securus debet esse in hac vita, quæ tota têtatio
nominatur, vt q̄ fieri potuit ex deteriore melior,
non possit fieri ex meliore deterior Idē 10. conf.

Securitas nostra in solis Dei promissionibus est.
Idem super Psal 49.

Nulla re fruitur anima cum libertate, nisi qua fru-
itur cum securitate. Idem de lib. Arb lib. 2.

Habet etiam in hac vita requiem suam anima, quæ
de morte infidelitatis erecta est: & non ab operib⁹
iustitiæ, sed ab iniquitatis se abstinet actione: vt
viuens Deo, & mortua mundo, in humilitatis &
mansuetudinis placita tranquillitate requiescat.
Idem de Ver. Innoc.

Vocatio spiritualis tranquillitas est cordis, tranquil-
litas autem cordis provenit de serenitate bonæ
conscientiæ. Idem de Pœni. Serm. 4.

Quidam in ipsa vocatione quietis grauius laborât,
quia tanto deteriores cordis tumultus tolerant,
quanto eis licentius ad cogitationes vacant.
Græ. 6. Mor.

Sancti viri quia nihil huiusmodi appetunt, proculdubio nullis tumultibus in corde premuntur. Ib.

Occultatur aia vt audiat, audit vt occultetur: quia subtracta visionibus, invisibilia conspiciunt, & ita repleta, illa contemnit. Item 2 Mor.

Placet omnibus securitas, sed ei magis qui timuit: iucunda omnibus lux, sed de tenebris euadenti iucundior. Idem. Ser. 68.

Tanto quis dominum securius spectat, quanto quotidie vitam suam suspectius exanimat. Item in Mor.

Conuersio, securitatem parit. 24 Mor.

Quibusdam sæpe virtutis magnitudo, perditionis occasio est, vt cum de confidentia virtutum inordinate securi sunt, per negligentiam inordinate moriantur. Idem in Paic.

Quies purgationis animi initium est, cum nec lingua res humanas loquitur, nec oculi corporum colores circumspectant, nec aures audiendis voluptuosis canticis, aut scurrilibus dictis incute sunt quare animi intentio maxime languescere solet. Basil in Epist.

Nihil est securius quam illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus congrue profutura preestare. Casiod. super Psal. 72.

Securitatis magna portio est, nihil inique facere. confusam & perturbatam vitam potentes agunt, tantum metuunt quantum nocet. Epist. 16.

PVLCHRITVDO ET ORNATVS.
EX

PVLCHRITVDO ET
EX GRÆCIS.

Pulchritudo semper in magno corpore existit,
vnde parui formosi dici possunt, non pulchri.
Arist. Ethic. 4.

Cæci interrogatio est: quæreere cur amentur pul-
chra. Idem.

Si pulcheres bona fac, si deformis naturæ defectū
bonis actibus compensa. Demet.

Pulchritudo alienum bonum est. Diog. lib. 1.

Pulchritudo secundū Diogenem donum est formæ,
secundum Socratem modici temporis tyrannus:
secundum Platonem, naturæ priuilegium: secun-
dum Theophrastū tacita deceptio: secundū Theo-
critum eburneum detrimentum, secundum Car-
neadem regnum solitarium. Idem lib. 5.

Deformis sim potius, quā pulcher & malus. Eurip.

EX LATINIS.

¶ Magno cum periculo custoditur quod multis pla-
cet. Pub. Mim.

Forma viros neglecta decet. Ouid.

Fastus inest pulchris: sequiturq; superbia formam.
Lis est cum forma magna pudicitia. Idem.

Gratior est pulchro veniēs in corpore virtus. Verg.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

¶ Quanta amentia est effigiem mutare naturæ, & pi-
cturam quæreere, tolerabiliora propemodum in
adulterio crimina sunt: ibi enī pudicitia, hic adul-
teratur natura. Aug. de ser. Dom. in Mot.

Buca

Fucare figmentis quo vel rubicundior appareas, adulterina fallacia est, qua nō dubito ipsos maritos se nolle decipi, quibus solis permittendæ sunt fœminæ ornari, sed secundum veniam, non secundum imperium. execranda autem est superstitio ligaturarum: quæ non ad placendum hominibus, sed ad seruiendū dæmonibus adhibentur. Id. ad possi. Nolo vt de ornamentis auri vel vestis properam habeas in prohibendo sentētiam, nisi in eis qui neq; coniugati sunt, neq; coniugare cupiētes cogitare debent quomodo placeant Deo. Ibidem.

Animaduertendum est, non in solo rerum corporearum nitore atq; pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosus esse posse iactantiā, & eo periculosiorē, quo sub nie seruitutis Dei decipit. Id. d. ser. Dom.

Pulchritudo, bonum Dei donum est, nostro abusu fit malum. Idem lib. i. de Nupt.

Pulchritudo corporis & senectus, in vno habitare Non possunt. Ibidem.

Si vir vel mulier se ornauerit, & vultus hominū ad se prouocauerit, & si nullum inde sequatur damnum, iudicium tamen patietur æternum: quia venenum attulit, si fuisset qui biberet. Hier. in Ep.

Inter sericum & linteamina, quibus tibi videris fulgidus & formosus, intellige te nudum, concisū, sordidum, mendicantem. Ibidem.

Neglecta decoris cura pl⁹ placet, & hoc ipsum quod nos non ornamus, ornatus est. Ambr. i. de Virg.

Delet picturam Dei mulier, quæ vultum suum materiali

PVLCHRITVDO ET

teriali candore obliuiat, quæ exquisito candore perfundit. Idem in Hex.

Pulchræ à cōditis amorem subtrahunt, qui in ipsum autorem pulchritudinis cordis pulsibus tendunt.

Greg in Reg.

Quòd pro sola inani gloria vestimētum præciosius quaritur, res ipsa testatur: quia nemo vult ibi præciosis vestibus indui, vbi ab alijs non possit videri. Idem in Homil.

Serico & purpura induta, Christum syncerè induere nō possunt, auro & margaritis adornatae, ornamenta mētis & corporis perdidērūt. Cip. d. virgi.

Artificialis species superducitur, & facies obicitur naturalis, vt hominis artificium artē superet creatoris. Innoc. de vi. lit. cond. hum.

Exterior supfluitas interioris vanitatis indicium est: mollia indumenta, animi mollitiē indicāt, nō tantū curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Bern. in Apolog.

Decor qui cū veste induitur, & cū velle deponitur, vestimenti est, non vestiti. Idem in Ep.

Ecce ad mota pulchris, pulchriora reddūt pulchra. Ibidem.

Nihil refert corp⁹ ligetur ferro, vel auro. Amb. i hex.

Cum dominus dicat, non potes facere vnum capillū album vel nigrum: tu ad vincendam Dei vocem herines tuos inficis, malo præfagio futurorum, capillos iam tibi flāmeos auspicias: hinc illa nascuntur incentiuay vitiorum, vt exquisitis coloribus

ora depingant, dum viris displicere formidant, & de adulterio vultus, meditantur adulterium castitatis. Aug. 4. de Doct. Chri.

TURPITUDO ET FOEDITAS.

EX GRÆCIS.

Res timoris plenæ cogunt eum cui accidunt, ad actiones turpes. Arist. Ethic. 1.

Turpia tolerare non propter aliquod decorum, vilis hominis est. Ibidem.

Cognata sunt, & maximè conueniunt turpia turpibus. Plut. de Poë.

Turpe si feceris, non latebit. Stobeus.

Turpe semper est turpe. Ibidem.

Turpis neminem veretur. Ibidem.

Si pulcher es, bene fac: si deformis, naturæ defectum bonis actibus compensa. Demet.

EX LATINIS.

Pōt ex casa vir magn⁹ exire: pōt ex humili deformiq. corpusculo, formos⁹ aīus ac magn⁹. Sen. ep. 67

Quosdam mihi videtur in hoc naturā generasse, vt approbet, virtutem omni loco nasci. Ibidem.

Non de formitate corporis fœ datur animus, sed pulchritudine animi corpus ornatur. Ibidem.

Multi naturæ vitium meditatione & exercitatione sustulerunt. Cicer. 2. de Diuis.

Periculum minus fugiendum est, quam turpitudine. Idem Phil. 6.

DIVITIÆ ET

Si unum in locum collecta fuerint omnia mala, cū malo turpitudinis non erunt comparanda, Idem Thuf. 2.

Nemo repente fit turpissimus, gradatim in vitia labimur. Teren. in Andr.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Fœlix nigredo est, quæ mentis parit candorem. Bern. super Cant. ser. 2.

Fœda ad mota pulchris, pulchriora reddunt pulchra, & ipsa magis fœda redduntur. Idem in Ep.

Turpitude iniquitatis est præmiū. Chr. sup ep. ad rom.

Verborū turpitude honestate valāda est. Id. de Iob.

Satius est totum aliquid amittere, quàm partem cū turpitudine retinere. Platina.

DIVITIÆ ET POSSESSIO.

EX GRÆCIS.

P Artarum diuitiarum, quàm possessorum maior amor est. Plat. de Rep.

Modestis hominibus, plurimi facienda pecunia est. Ibidem.

Piores sunt nuper ditati, quàm ditati ab antiquo. Ibidem.

Difficilis possessio est homo. Idem de Leg.

Opes honestis viris ac bonis, bonæ sunt; malis verò male. Idem de Diuin.

Fœlices ac bonos simul esse fieri potest, præ diuites autem ac bonos impossibile. Idem de Leg.

Tantas

Tantas opes habere cōuenit, quātē nec possidēti infidias parent, nec rerū necessariarū inopiam Ibid.
Media possessio bonorū extenorū est optima: quia facillimum est obedire rationi. Arist. Poli. 4.

A quibus malis nos liberant diuitiæ? si ne illud quidē adimunt malum, sui cupiditatem? Plu. de Pol.

Magnæ diuitiæ facile acquiruntur, paræ autem nō sine labore & tempore. Ibidem.

Aurū nostri dat apertū documētū: cōprobatur. n. auro cuiusmodi bonorū & malorū mēs sit. Diog. li. 1.

Indignū hominē diuiciarū causa laudari nolle. Ibidē.

Ideo pallens est aurum, quia multos habet infidiatores. Ibidem.

Diuitiæ nocent, nisi quis digne vtatur. Diog. lib. 1.

Nec equus sine freno, nec diuitiæ sine ratione retineri diu possunt. Ibidem.

Nec auratus lectus ægrotum leuat, nec bona fortuna stultum. Ibidem.

Appetitus frenari difficilis, adiunctis diuitijs insanit. Ibidem.

Non amare diuitias magna res est, & hoc accidit eis qui non possident eas: qui vero possident, duplo quam cæteri amant. Ibidem.

Opes & virtus haud aliter, q̄ duo in trutina pōdera, quorū altero degrauate, alleuatur alterum. Ibidē.

Qui sua vult latere vitia, diuitias quærit. Ibidem.

Qui animam curat, se ipsum curat: qui corpus, non se, sed sua curat: qui pecuniam, nec se nec sua, sed aliena curat. Demosth.

DIVITIÆ ET

- M**agnifici pauperes sunt, qui immensas diuitias quaerunt. Diog. lib 6.
- M**alo moriens inimicis diuitias relinquere, quam uiuens amicos frustra rogare. Ibidem.
- D**iuitiæ sapientibus Deus, cætera inania uerba sunt & ornamenta uerborum. Eurip. in Cyclo.
- S**ita est in diuitijs existimatio uirtutis, existimamus enim diuitem omnia scire recte. Ibidem.
- P**ecunia si rectè collocatur non deest. si malè, deest. Ibidem.
- N**ullus semper iustè uiuens ditatus est. Stob.
- S**i quem uolueris diuitem efficere: non est quòd augreas diuitias, sed minuas cupiditates. Idem.
- F**ortuna diuitem hodie, mendicum facit in crastinum. Ibidem.
- A**rgentum hominibus sanguis & anima est. Ibidem.
- C**æcæ sunt diuitiæ, ac se inspicientes obcæcant, Stobæus.
- R**idiculi sunt diuitijs operam dantes: cum eas largiatur fortuna, auaritiâ seruet, liberalitas auferat, Ibidem.
- D**iuitiæ fortunæ vomitus sunt. Ibidem.
- F**elix, qui simul opes ac meritum habet. Ibidem.
- V**itium mutatur pro uasis, diuitiæ autem pro moribus possidentium variant. Ibidem.
- O**pes tuas duplici nomine colito, ut a magna iactura facile te expedias, & ut bono homini infortunium patienti succurras. Ibidem.
- S**udor prouocatus exercitijs, decentior est, sic
etiam

etiã diuitiẽ proprijs laboribus acquisitã. Scob.

Possessio tua est, quam animo tuo habes. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Nulli aliena respicienti, sua placent: Senec. de
Ira lib. 3.

Primus diuitiarum modus est, habere quod necesse
est: proximus, quod sat est. Idem Ep. 1.

Diuitiã bona insidiosa sunt, & sperantibus, quã
assecutis meliora, si quid enim in illis esset solidi,
aliquando implerent. Idem Ep. 17.

Multis parasse diuitias, nõ finis miseriarum fuit, sed
mutatio. Ibidem.

Nihil refert animus æger in diuitijs vel in pauper-
tate ponatur, malum suum illum sequitur. Ibidem.
Securius diuites erimus, si scierimus, quã non siẽ
graue pauperem esse. Idem Ep. 18.

Nemo alius est Deo dignus, quam qui opes contem-
pfit, quarum possessione tibi non contradico, sed
efficere volo, vt eas intrepide possideas, quod
vno consequeris modo, si etiam sine illis beatẽ vi-
cturum persuaseris tibi. Ibidem.

Breuisima ad diuitias per contemptum diuitiarum
via est. Ep. 63,

Diuitiã non quia concupiscendã sunt, laudantur,
sed concupiscuntur quia laudantur. Ep. 83.

Vtinam qui honores petitori sunt, cum ambitiosis:
vtinam qui diuitias optaturi essent, cum diuitibus
deliberarent, profecto mutassent vota. Ibidem.

Neminem diuitem pecunia fecit, imò contra,
Hh ij nulli

DIVITIÆ ET

nulli non maiorem sui cupiditatem pecunia incussit, quæris quæ sit, huius rei causa? plus incipit habere posse, qui plus habet. Ibidem.

Sapiens non amat diuitias, sed mauult: nec respuit possessas diuitias, sed contemnit. Idē de vit. beat.

Sapiens tunc præcipuè paupertatem meditatur, cum in medijs diuitijs consistit. Ibidem.

Id age vt diuitas potius à te, quam à fortuna petas.
De Tranq. Ani.

Ibi opes, vbi amici. Quint. lib. 5.

Satis diuitiarum est, nihil amplius velle. Id. decl. 13.
Non sunt laudanda bona illa, quibus abundantem licet esse miserrimum. Cic. para. 1.

Ea maxime desideramus, quibus abundamus maxime. Ibidem.

Omnes sunt diuites (dicunt Stoici) qui cælo & terræ frui possunt. Ibidem.

Pecuniæ quærendæ, nō solum quæ necessarios vsus suppeditent, sed liberales. Idem. 2. Offi.

Copiæ singulorum sunt, eorum autem qui ijs egēt infinita est multitudo. Ibidem.

Malo virum pecunijs, quàm pecunias viro indigere. Max. lib. 7.

Non est segura possessio, in quam gladio inducimur. Cur. lib. 8.

Scilicet vxorem cum dote, fidemq; & amicos.

Et gen⁹ & formã, regina pecunia donat. Hor. in Ep.
Protinus ad censum, de moribus vltima fiet. Quæstio. Iuue. sat. 3.

Quant

Quantum quisq; sua numerorum seruat in arca,
Tantum habet fidei. Ibidem

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Diuitiæ seculares si defunt, nō per mala opera quæ-
rantur in mundo: si autem adsunt, per bona ope-
ra seruentur in cœlo. Animum virilem & Christi-
anum: nec debent si accedant extollere: nec debēt
frangere si recedant. Aug. Ep. 140.

Veræ illæ sunt diuitiæ quas cum habuerimus, perde-
re non possumus. Super. Matth.

Sufficientiam vitæ non indecenter vult, quisquis
eam vult & non amplius, quæ quidem non appe-
titur propter se ipsam sed propter salutem corpo-
ris, & congruentem habitum personæ hominis,
vt non inconueniens eis viuat cum quibus vi-
uendum est. ista ergo cum habentur, vt teneantur
cū non habētur vt habeātur orandū est. Ad prob.

Aurum ideo carum, quia rarum. Idē de Ciui Dei.
Omnis copia, quæ Deus meus non est, egestas mihi
est. 14. Confess.

Diuitiarū morbus superbia est, grādis enim animus
est qui inter diuitias isto morbo nō tenetur: tolle
superbiam & non nocebunt diuitiæ. Idē ser. 24.

Diues nihil ex suis diuitijs habet, quàm quod postu-
lat pauper. De Verb. Dom.

Diuitiæ vtilius tenentur humiliter, quàm relinquan-
tur superbè. Epist. 24.

Diuitias Christiani tenent, non tenētur ab eis. Ep. 89

DIVITIÆ ET

Aurū aliter laudat auar⁹, aliter religiosus. Cōt. Iuli.
Facile est homini tūc diuitias despicerē, cum habet:
difficile autem cum non habet viles æstimare,
Grægor. 2. Mor.

Res suas diues secum tolleret cum moritur, si ad pe-
tentis vocē cum viueret dedisset: nam terrena om-
nia quæ seruanda amittimus, largiēdo seruamus,
Idem in Hom.

Maior inter fratres substantia, maioris est causa discor-
diæ. Ibidem.

Vbi aurum pluit, ibi pluit vitium. Ibidem.

Diuitiæ vt impedimenta sunt improbis, ita adiuu-
ta virtutis sunt bonis. Amb. super Luc.

Præstat alijs, quàm sibi diuitem esse. Ibidem.

Illud possidemus, quo vtimur. Ibidem.

Diuitiæ vix sanctis domini contemptui sunt. Idem
1. Offic.

Aurum homines in dæmones mutat, Chry. Hom. 7.

Diuitum est, litigare. Super Matth.

Opes, malitiæ sunt schola. Hom. 7.

Pecunia, causa mæroris est. Ibidem.

Diues vere est, qui in Deo diues est. Sup Ep. ad Heb.

Nihil clausum constat, quod non auro pateat. Val.

Si possibile esset in diuites vindictā procedere, videres
ex eis repleti carceres vniuersos: sed cū omni-
bus malis suis, hoc vñ malum habent diuites, qđ
in malignitate peccantes ab vltionibus eruūt. Ib.

Vt opulentiā bonum videatur, acerbitas ægestatis fa-
cit. Lact. li. 2.

Nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat
vniuersis. Alan. de Conq. Nat.

Qui diuitiarum seruus est, custodit eas vt seruus:
qui autem seruitutis discusserit iugum, distribuet
eas vt dominus. Hier. super Mat.

Diues non præsumitur aliquis nisi probetur. Iuriscō.
Locupletior dicitur factus, etiam qui non est factus
pauperior. Ibidem.

Patrimoniū Deo creditū, in tuto est. Cipr. de Elem.
Pars mendicitatis est, congestam secretò pecuniam
possidere. Val. in Quod. ser.

Aurum & argentum & huiusmodi, quantum ad ani-
mi bonum spectat, nec bona sunt, nec mala: vsus
tamen horum bonus est, abusus mala, sollicitudo
peior, quæritus turpior. Bern. de Confid.

Gen' Adam, genus auarum: quid vobis cum terre-
nis diuitijs, quæ nec veræ, nec vestræ sunt, vere au-
rum & argentum terra est alba & rubra, quàm so-
lus error hominum reputat & facit pretiosa. de-
nique si vestra sunt tollite ea vobiscū. Idem ser. 4.
Interdum diues grauius fastidio, quàm pauper ine-
dia cruciatur. Ibidem.

P A V P E R T A S.

EX GRÆCIS

VIRO ægæno, verecundia non conducit.
Plat. de Fort.

¶ h iij Ne

PAUPERTAS

Nemo pauper est earum rerum quæ naturæ sufficiunt. Plat. d. fort.

Cum sis pauper, diuitibus non irascaris. Idem.

Qui pecunijs eget ab amicis repetat, non petat. Diog. lib. 1.

Diuinus ille est, qui nullius indiget: proximus, qui paucis. Ibidem.

Odi pauperem diuiti dantem. Ibidem.

Ne properes ditescere, ne citò fias pauper. Ibidem.

Paupertas integritatis signum est. Ibidem.

Non asparnendi pauperes, satis illis in ipsa paupertate est mali. Demost. Cont. Eub.

Difficile pauper inuenit cognatum. Ibidem.

Homine paupere nihil fortunatius est, mutationem enim in deteriorem statū non expectat. Scob. l. 1.

Paupertas secundum naturam non turpis est, illa vero quæ propter turpem causam accedit, turpis est. Ibidem.

Paupertas subsidium est ad philosophandum. Ibidem.

Propter paupertatē nullum vnquam torqueri vidi, propter diuitias multos. Ibidem.

Fames nunquam produxit adulterium, nec pecuniarum inopia luxuriam: breuis est quædam temperantia paupertas, & compendiosa legum obseruatio penuria. Ibidem.

Paupertas efficax virtutis gymnasium est. Ibidem.

Paupertas virtus est per se docta. Diog. l. b. 2.

Inopia prompta est in perpetrandis malis. Ibidem.

Paupertas non parua ægritudo est. Ibidem.

Pauper

Pauper ad omnia formidolosus est, & se putat ad omnia sperni. Ibidem.

Pauperum finis est nox, obumbrat enim ipsorum mala. Ibidem.

Diuites non sic misereantur infeliciam, quàm pauperes. Ibidem.

Paupertas & diuitiæ nomina sunt indigentiae & fatu ritatis, quamobrem nec diues dicendus est vir dignus, nec pauper indignus. Ibidem.

Non potest spoliari nudus. Apul.

EX LATINIS.

¶ Honestæ res est læta paupertas. Senec. Ep. 2.

Cui cum paupertate bene conuenit, diues est. Ibid.

Nudum latro transmittit: etiam in obiecta via pauperi pax est. Idem Ep. 14.

Paupertas nulli malum est, nisi repugnantem: Ep. 124

Vnum paupertatis præsidium est, manus habere. Ibidem.

Egês est qui non satis habet, & is cui nihil satis esse potest. Cic. 4. ad Her.

Magna indigentia nõ nascitur ex inopia magna, sed ex copia magna: multa enim desyderatur ad multa quæ habemus tuenda. Gel. lib. 9.

Securitas in paupertate fœlicior, quàm imperium metu retentum. Ibidem.

Pauperes satis stipendij pendunt, si liberos educant. Liui. 1. Dec. lib. 2.

Curia pauperibus clausa est, dat census honores. Quid.

PAUPERTAS.

Cantabit vacuus cor amicrone viator. Iuuen.

Nihil habeat infelix paupertas durius in se,

Quàm quod ridiculos homines facit. Ibidem.

Quis diues? qui nihil cupit: quis paup? auar⁹. Aufon.

Semper eris pauper, si pauper es Emiliane:

Dantur opes nulli nunc, nisi diuitibus. Mart.

Miserū & pessimū verbū est, habuisse. Plut. in Rud.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS

¶ Si vix toleratur diues superbus, pauperem superbum quis ferat? Aug. de Amic. lib. 1.

Paupertas ai ssa plus dolenda est, quam opulentia perdita. Idem Ep 5.

Paupertas in animo, nō in sacculo est. Super psal. 136.

Soli illi qui se cognoscunt pauperes, & confitentur tibi domine Deus paupertatem suam, ditabuntur à te: quoniam qui se diuites existimant, cum sint pauperes, à tuis diuitijs inueniētur exclusi. Idem in Solilo.

Fortē contemnis pauperem & egenum? noli contēnere Christum in caelo sedentem, & in terra egenum. Idem Hom. 8.

Audite me pauperes, quid non habetis? si Deum habetis? Idem in ser. de Ap.

Beati pauperes spū suo, diuites spū dei. Id. sup ps. 14

Vobis dico pauperes qui mendicatis, qui de elemosynis viuitis, consolamini, consolamini, tribulatio vestra vertetur in letitiam, & dolor vester in gaudium. Idem de Nat. Domi.

Idem

Ideo te fecit pauperē, vt sufferendo breuem inopiā æternam vitam acquireret: & diuitem ideo fecit, vt dum tibi superflua daret, remedium suis peccatis adquirent. Ibidem.

Quicūque de paupertate gloriamini, caute superbiā, ne forte vincant vos diuites humiles: caute impietatem, ne vincant vos pij diuites: caute ebrietatem, ne vincant vos sobrij diuites. Idem in Com. ser.

Habendi amor nisi ex integro refecetur, ardentior est in paruis, & plus torquet in minimis, & nisi ex corde & toto affectu pauper sis, paupertas ipsa non virtus, sed miseria iudicanda est. Idem in ser. ad Herem.

Pauper datum, non est datum, sed mutuum. Greg. in Mor.

Hoc vno distamus à diuitibus pauperes, tranquillitate scilicet animi, & vigiliis eorum videmus ipsi dormientes. Basil.

Egestas sanitatis est mater, & ad virtutem conducibilior quam diuitiæ. Chrys Hom.

Paupertas manu ductrix quædam est, quæ ducit ad cælum. Idem ser. 18.

Horreum pauperum venter est, & pauperum pecunias venter conseruat. Ibidem.

Vt opulentia bonum videatur, accerbitas egestatis facit. Lanctan.

Plus sentimus quod habuimus, postquam habere desinimus. Hier. in Ep.

PAVPERTAS

Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur
Egestas & pudor. Ibidem.

Paupertatē equo animo ferre virtus patiētię est, spō
te appetere sapientię laus est. Ber. super Cant.

Pauperes aliqui esse volunt eo pacto, ut nihil eis de-
sit, Idem de Aduent. Dom.

Paupertas, nobis titulus est. Ibidem.

Paupertas penna magna est, qua cito in regnū vola-
tur. Ibidem.

Paupertatem Dei filius concupiscens, descendit vt
eam eligeret sibi: & nobis sua ęstimatione faceret
preciosam. Idem in Virg. Nat.

Sic vos filij Adam diuitias quęritis, diuitias desyde-
ratis vsq; adhuc, cum iam beatitudo pauperum
diuinis commendata sit: prædicata mundo, credi-
ta sit ab hominibus: quęrat eas paganus, qui sine
Deo viuit, quęrat eas iudæus, qui terrenas repro-
missiones accepit. Idem ser. de omni. sanct.

Vis obtinere cœlum: paupertatis vilitatem ample-
ctere, & tu meritis. Ibidem.

BELLVM.

EX GRÆCIS.

Optimus locus in bello est medius, quia for-
tes tenent locum medium inter timidos &
audaces. Arist. Pol. 2.

Iniquū certamen est, vbi victor priuatus esse potest,
victus autem rex. Plut. de Fort. Rom.

Neces

Necesse est cum multis pugnet, qui multis vult imperare. Ibidem.

Bellum statuta non quærit. Ibidem.

Procul domo pugnandum est. Ibidem.

Maximè Mars odit cunctantem. Ibidem.

Vir armatus graui armatura, seruus est armorû. Ibi.

Cœsi prælio, inter victores numerantur. Demosth.

Raræ fœlicitatis est, multa prælia, eaq; fœliciter gerere. Ibidem.

Qui foris bellum gesturus est, operam det vt domi omnia in tuto sint. Ibidem.

Nec amicis maius beneficium præstare potes in bello, quam si ipsorum inimicus esse videaris: nec hostibus magis nocere poteris, quàm si amicitiam ipsorum simules. Stob.

EX LATINIS.

¶ Nō ille sol⁹ militat, q̄ in acie stat. Sene. de tràq. ani.
Quicquid in pugna patimur, virorû est. Quin. li. 12.
Certissima mensura militaris ætatis est, posse fortiter facere. Ibidem.

Rei militaris virtus præstat cæteris virtutibus. omnia nostra studia, & hæc forensis laus, iacent sub tutela ac præsidio bellicæ virtutis, & simulac increpuit tumultus, artes illico conticescunt. Cicer. pro Mur.

Suscipienda bella sunt, vt in pace sine iniuria viuatur. Idem. 1. Offi.

Non solum aduentus belli, sed metus ipse affert calamitatē. Idem pro Leg. Man.

Omnia

BELLVM.

Omnia sunt misera in bellis civilibus: sed nihil miserius quam ipsa victoria, quæ etiam si ad meliores venit, tamen eos ferociores reddit. Idem ad Marc.
Difficile est post pugnam inceptam, aciem instruere. Ibidem.

Aspero & præciso castigationis genere militaris disciplina indiget: quia vires armis constant, quæ vbi à recto itinere desciverunt, oppræssura sunt, nisi opprimantur. Max. l. 2.

Non est cum hoste confligendum, nisi occasio obuenisset, aut necessitas accidisset. Idem. lib. 7.

Sæpe in bello paruis momentis, magni casus intercedunt. Cæs. lib. 1.

In magna paucitate contra magnam vim hostium, artificio magis quam viribus decertandum est.
De Bel. Afric.

Bellum ex arbitrio sumitur, non deponitur. Ibidem.

Victoris in manu est bellum mutare. Salust.

Arma armis irritantur. Ibidem.

Fortuna belli, artem, victosq; docet. Curt. lib. 3.

Bellum ex victoria nascitur. Ibidem.

Bellum non suscipiendum, nisi cum maius emolumentum spei quam damni metus ostenditur. Traquil.

Bellum est iustum, quod necessarium est: & arma sunt pia, quibus nulla nisi in armis relinquitur spes. Livi. lib. 9. Dec. 1.

Eventus belli, quasi iudex iustus. Livi. 1. dec. lib. 3.

Bellum se ipsum alit. Cato.

Luxuria & otium, militaris disciplina tollitur. Ibidem.

Luxu-

Congrui clamor magni refert in acie. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Bellum quod gerendum Deo autore suscipitur, re-
cte suscipi dubitari fas non est. Aug. Cont. Faust.
Vtile tuis tibiq; dabo consilium; arripe manibus ar-
ma, oratio aures pulset auctoris: quis quando pu-
gnatur, Deus apertis cælis prospectat: & ibi dat
palmam, vbi causam aspicit iustam. ad Bonif.

Cum iustum bellum suscipitur, vtrum aperte cuius,
an ex insidijs pugnet, nihil ad iustitiam pertinet.
Idem in Quest.

Non prohibuit militare, qui proprium stipendium
sufficere præcepit. Ibidem.

Oratio mortalium paci accommodatus hoc pos-
cit, vt suscipiendi belli authoritas atq; consilium
penes principes sit. Idem Cont. Faust.

Militari non est delictum, sed propter prædam mili-
tare peccatum est. Idem de Verb. Dñi.

Bellum, abelluis nomen habet. Idem de Verb. dñi.

Bella cum suo genere nõ gerūt: bestia. 12. de Civ. D.

Integros honor lapsos iniuria ad pugnam reuocat,
Ap, in. Ep.

Fortitudo quæ per bella tuetur à barbaris patriam,
vel defendit infirmos, vel a latronibus socios, ple-
na iustitia est. Amb. de offi.

Ars bellandi si non percluditur, cum fuerit necessa-
ria non timeatur, Casi. in Epist.

Quemadmodum certatibus ventis mare cõcutitur,
sic

B E L L V M.

fic regibus sibi aduersantibus, populus regni vexatur. Chryf. super Matth.

Aduersariorum pugna constanter aliquando appetenda, & prudenter aliquando declinanda. Greg. 3 Mor.

Nunquam ad publicum certamen produxeris militem, nisi cum eum videris sperare victoriam. Veg. lib. 3.

Scientia rei bellicę, dimicandi nutrit audaciam. Ibid. Nemo provocare bello audet, aut facere iniuriam ei, quem intelligit proutum ad vindicandum. Ibid.

Vtilius constat erudire armis suos, quã alienos mercede conducere. Ibidem.

In aliis rebus si quid erratum est, potest postmodum corrigi, præliorum delicta emendationem non recipiunt. Idem libr 3.

Plurimum terroris hostibus armorum splendor importat. Ibidem.

Qui desyderat pacem, præparet bellum. Ibidem.

Qui secundos euentus desyderat, dimicet arte, non casu. Ibidem.

Animis penè omnium hoc naturaliter euenit, vt trepident, cum ad conflictum venerint. Ibidem.

In prælio amplius solet iuuare occasio quã virtus. Ibidem.

Difficile vincitur, qui de suis & aduersarij copijs vere potest iudicare. Ibidem.

Qui dispersis suis hostem insequitur, quam acceperat vult hosti dare victoriam. Ibidem.

Qui

Qui necessarium cōmeatum non præparat, vincitur sine ferro. Ibidem.

Cum consilium tuum aduersario proditum cognoveris, dispositionem mutare conuenit. Ibidem.

Quo genere pugnaturus sis nesciat hostis, ne aliquibus remedijs resistere moliatur. Ibidem.

Pugnantibus supremam pugnam inire credendum est, vincentibus iam primam. Ibidem.

Si desit pugna & hostis, nulla victoria est, Lact. lib. 6.

Via hostibus qua fugiant, non est munienda. Ibidem.

EXERCITVS.

Exercitui opus est vt suo fungatur officio: nunquam vacare, vel hostibus nocens, vel sibi prodens. Stob. lib. 1.

Exercitus sine duce, magna est bestia sine capite, & sine spiritu corpus. Ibidem.

Quo maior multitudo eo pluribus casibus subiacet. Veg. lib. 2.

Melius est post aciem multa seruare præsidia, quàm latius militem spargere. Ibidem.

Exercitus labore proficit, otio consenescit. Ibidem.

Ita incommoda exercitus te genga sunt, vt spem aduersario non augeamus. Cæs. de Bel. Ciuil.

H O S T I S.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

li Quis

H O S T I S.

- Q**uamuis hostis, audiat bene vir bonus.
Eurip. in Heracl.
Hostium dona, non sunt dona. Ibidem.
Ad reprimendum cōmunē & potentiorem
hostem, etiam hostium societas expetitur. Ibidē.
Nostris animum addere non melius possumus, quā
extenuatis hostium viribus. Ibidem.
Principijs obsta, nisi velis hostem progredi longius.
Demosth. in Olynt.
Hostiū incōmoda, nostra esse cōmoda dicēdū est. Ibi.
Tunc commodissimē inuaduntur hostes, cum eorū
fines infestantur. Ibidem.
Subita conterunt hostes, v̄sitata vilescunt. Veg. li. 3.
Hostis recōciliatus, vehementer cauendus. Ibidem.
Hostis in domo, formidabilis res est. Ibidem.
Pati hostilia non indignetur, qui fecerit. Liui. libr.
6. Dec. 3.
Barbari naturaliter sunt hostes, ijs qui non sunt bar
bari. Ibidem.

E X S A C R I S.

- ¶ Hostes hōis Ch̄riani, sunt facta carnis. Aug. d̄ Cōt.
Dū parus est hostis interfice, vt nequitia elidatur
in semine. Hier. in Epist.
Philosophus sic inter hostes viuendum censuit, tan
quam inter amicos, & inter amicos tanquam si in
medijs hostibus viueretur. Chryl. Homil. 6.
Nihil in bello perniciosius, quā hostem quamuis
imbecillum contemnere. Ibidem.

D V X,

E X

DVX qui bellicis rebus præest, non in fronte tantum, sed à tergo oculos habere conuenit. Plut. in Apophteg.

Tarpissima imperatoris vox est dicere, non putaram. Ibidem.

Cautus imperator audaci præferendus est. Stob. li. 2.

Dux non potest omnibus gratificari. Ibidem.

Imperator habeat aduersus hostes audaciã, erga subditos beneuolentiã, in opportunitate consiliũ. Ib.

Idem est inter imperatoriam & oratoriam artem, quã inter bellum & pacem. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Duę sunt artes, quę possunt homines locare in amplissimo gradu dignitatis, vna imperatoris, altera oratoris boni: ab hoc enim pacis ornamenta retinentur, ab illo belli pericula repelluntur. Cicer. pro Leg. Mani.

In summo imperatore quatuor hæ virtutes inesse debent, scientia rei militaris, virtus, authoritas, fœlicitas. Ibidem.

Fœlicitas rerum gestarum, exercitus beneuolentiã imperatoribus, & res aduersæ odia conciliant. Cæs. de Bel. Ciuil.

Nihil minus in perfecto duce, quàm festinatio & celeritas, conuenit. Tranq.

Ad ducis laudẽ subditorũ pertinet virtus. Veg. li. 3.

Inter hostes discordiæ serere causas, sapientis est ducis. Ibidem.

D V X.

Viso in acie imperatore, animi militū accenduntur.

Liui. lib. 2. Dec. 1.

Impatoris prudētis est, nihil in exploratō agere. Ibi.

Artes imperatoriae & militares non eadem sunt, Ibi.

Ducis est fortunæ se præbenti, non deesse. Ibidem.

Signe imperium consulis, aspernantur milites. Ibid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Exercitui nō nisi probatus præficiatur dux. Greg.
Epist. 8.

Imperator nullum inuitum militē producat in acie.

Veg. lib. 3.

Quomodo potest dux militum suorum probare vir-
tutem, nisi habeat hostē. Lactan. lib. 5.

Multo gloriosius est ciuitates cōdere, quā euertere.

Magnanimitas in impatore necessaria est. Apud Iur.

M I L E S.

PArere imperatori melius est quā hostem ne-
care. Plut. in Apoph.

¶ Miles metuat ducem magis quam hostē. Ibid.

Verecundum militem apud sanctas imperatoris au-
res minus pudet confiteri, quā queri. Quint. Decl. 3.

Non minus in milite continentiam, ac modestiam,
quā animi magnitudinem desydero. Cæs. de
Bel. Gal.

Quis credat militem bellicosum, cuius dissimulatio-
ne ferrugine arma scædantur. Ibidem.

Faci

Facilius est ad virtutem instruere novos milites, quàm
renocare perterritos. Ibidem.

Militem pœna & timor in sedibus corrigunt, in ex-
peditionibus spes & præmiũ faciunt meliorẽ. Ibi.

Miles horridus esse debet, non cælatus auro & argen-
to. Ibidem.

Milites indignati in imperatorẽ, ex industria torpẽt
inacie. Liui. lib. 9. Dec. 1.

Deuotus miles non sentit sua, cum benigni ducis in-
tuetur vulnera. Ber. in Ser.

Pulchrior est miles in prælio occisus, quàm in fuga
saluus. Tertul.

VICTORIA.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Victoria tota posita est in consultatione bona.
Eurip. in Phœnis.

Omnia bona illorum qui victi sunt, victori-
bus accedunt. Stob.

Inter victores numerãdi sunt, prælio cœsi. Demost.

In victoria multa facienda sunt eorũ arbitrio, p quos
vicit, etiam ab inuito imperatore. Cicer. ad Mar.

Victoria semper insolens est. Ibidem.

Facile est vincere non repugnantem.

Multò se ipsum, quàm hostem superasse operosius est.
Max. lib. 3.

Victoris in manu erit bellum mutare. Salust.

Pulcherrimum victoriæ genus est, terrore do-

VICTORIA

domare. Plin. in Ep.

Tam victoribus quàm victis peregrina lingua discenda est. Cur. lib. 6.

Ex victoria nascitur bellum. Ibidem.

Tanto clarior laus est, quanto clarior quem viceris. Lib. 8.

Bis vincit, qui se in victoria vincit. Pub. mi.

Pars victoriae est, inimicum turbare antequam dimices. Veg. lib. 3.

Vincere quidem bonum, superuincere autem inuidiosum. Ibidem.

Vincere, quàm uti victoria facilius est. Ibidem.

Victores nusquam honestius quam in castris hostium pereunt. Iust. lib. 2.

Conditiones pacis dicere eius est, qui dat pacem. Livi. lib. 10. dec. 3.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Inuicti esse volumus, & recte: hoc enim habet animi nostri natura post Deum, à quo ad imaginem eius factus est homo, sed eius erant præcepta seruanda: quibus seruatis, nemo nos vinceret. Aug. de Ver. Relig.

Qui facile vincitur, non vincitur sed cõsentit. Ibid.

Quædam melius fugiuntur quàm vincuntur. Lact.

Interdum vinci est beneficio affici. Ibidem.

Victorem esse passionis, beatum est, non autem esse in passione. Amb.

Non est tanti gaudij excelsa tenere, quanti mæroris est

est de exelsis corruere: nec tanta gloria sequitur post victoriam, quanta ignominia sequitur post ruinam. Idem.

Non est gloriosa victoria, nisi vbi fuerunt laboriosa certamina. Amb. in offi.

Victoria turpis est, quæ i honestè quæsitæ est. Idem 3. of.

CAPTIVITAS.

Serui quos bellorum iniquitas victoribus in prædam dedit, eisdem legibus, eadem fortuna, eadem necessitate nati sunt, & ex eodem loco spiritum trahunt: nec natura illis, sed fortuna dedit dominum.

Quint. dec. 3.

Conditiones accipiendæ sunt à victis: non ferendæ. Liui. i. dec. lib. 4.

Captiuitatis nulla maior calamitas est, quam ad alienam libidinem trahi. Hic. in Ep.

Captiuitatis nescia est pudicitia. Amb.

Captiuitatis persecutio imputatur ad martyrium.

Chrys. de Asc. Dom.

CVRA, INDVSTRIA, ET SOLICITVDO.

EX GRÆCIS

Incommoda naturæ, industria corriguntur. Demost.

Stulta verborum cura est: vbi rerum negligetia est, Ib.

Dulce vitæ genus est, agere sua. Arist.

In multis negotijs oportet vnum negociari ad vnum

CURA, INDVSTRIA, ET

opus: quia melior est cura intentata in vnum, quam circa plura. Idem. 3. Poi.

Simplex cura recti est, multiplex praua. Sene. ep. 127.

Stulta cura est, quæ spem non habet. Quint. de cl. 6.

Humanū ingenium pro illis habet maximā curā, in quibus suā positā videt esse substantiā. Veg. lib. 2.

Cura curam trahit. Ibidem.

Cura fertilitatis causa est. Pli. in Pan.

Alterum mater, alterum induit, ia gignit. Max. li. 8.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

Si Deus quæ propter te fecit sua sustentatione non deserit, & quæ plasmauit propter te, nunquam repellit à se, quomodo repellet à te? August. de non Cog. in Craft.

Ipsi cura velamur, cuius iussu formamur, cur ergo Christianæ vitæ temporalis cura sollicitat: cui totum dominus subministrat? Ibidem.

Quanto quis altior erigitur, tanto curis altioribus oneratur. Greg. 17. Mor.

Qui adhuc se vitij impugnari sentiunt, aliorum curam suscipere non præsumant. 13. Mor.

Terrenæ sollicitudines, impediunt orationis effectū, Solliciti esse vetamur, laborare iubemur. Chr. su. mat.

Sollicitudo desperationis est filia. Ibidem.

Cura & sollicitudo, æstimatur p. precio. Apud Iurisc.

Sicut homo nunq̄ inuitus bene seruit: ita nec occupatus commendata bene custodit. Max. in sermo.

Negotium ex negotio seritur, Ibidem.

Facito aliquod opus, vt te semper diabolus inueniat occupatum. Hier. in Ep.

Qui diem dedit, dabit etiam quæ ad diem necessaria sunt. Cle. Alex.

Solicitus est Deus de ijs, qui de ipso sunt solliciti. Ber. super Cant. serm. 70.

Solicitude officium prælati est, non celsitudo. Ibid. Vt in speculo non repurgato videri nõ potest imaginis species: sic animus curis victus, & perturbatio nibus obtenebratus, quæ à carnis sensibus suggeruntur, spiritus sancti illustrationem recipere nõ potest. Basil.

LABOR, OPVS, ET EXERCITIUM.

EX GRÆCIS.

Exertitatio infantium confert ad robur capesendum. Pla. de Leg.

Repletis, & lassatis, nõ cõuenit exercitiũ. Plut. Vt nauigatio iuxta littus, sic ambulatio iuxta mare iucundissima est. Ibidem.

Qui exercitio vtitur, caueat lassitudinem: qui bona fortuna, caueat inuidiam. Stob.

Plures fiant exercitatione boni, quàm natura. Ibid.

Labor ex:ceat, & senium inducit: vndè multum laborantes senescunt magis. Ibidem.

Laborando viri pecuniosi fiunt, & qui laborat magis à dijs amatur. Hesiod.

Per labores virtus incedit. Ibidem.

LABOR, OPVS ET

Labores cum abiere, dulces sunt. Scob.

Laborare nolle iuueni turpe est. Ibidem.

Hanc rationem Deus sequitur in bonis viris, quam in discipulis suis præceptores: qui plus laboris ab ijs exigunt, quibus certior spes est. Plat-de Prof.

EX LATINIS.

¶ Non est viri, timere sudorem. Senec. Ep. 30.

Labori incumbendum est, vbi effectus promittitur,

Quint. Declam. 6.

Viris labor, mulieribus munditiæ cōueniūt. Salust.

Magnitudo instātis laboris, animos debilitat. Col. l. 4

Labor & voluptas dissimilia natura, societate quadā iuncta sunt. Liui.

Onus non est appellandum, quod cum lætitia feras.

Cic. in Ver.

Quem in ipsa re trepidare nolueris, ante ipsam rem

exerceas. Senec. Ep. 18.

Ea solidissima pars est, quæ exercitatur crebrius. Ib.

Omnis virtus in actione consistit. Ibidem.

Commodè agendo factum est, vt sæpe agerem: sæpe

agendo, vt minus commode: quia assiduitate ni-

mia facilitas magis quam facultas paratur. Pl. l. 6.

Omne opus difficile videtur antequam tentes.

Veg. lib. 2.

Quod semper agitur, aliquando succedit. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

Operamur tanto attentias, quanto difficilius. Aug.

6. De musi.

Homo

Homo ad laborem natus est, & si non ad laborem creatus est: si refugiat laborem, non facit ad quod natus est. Ibidem.

Ad laborem cum veneris, sic temperabis opus agendum, ut sollicitudo operis, intentionem animi tui ab ijs quę Dei sunt, non auertat. Ibidem.

Laborat etiã, qui mēte operantur. De Oper. Mon
Inter laborandum, psallendum est. Ibidem.

Nullus labor durus, nullum tempus longam videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur. Hier. in Epist.

Nemo vult, in incertum laborare. Laet. lib. 3.

Opus, inferius est artifice suo. Tert.

Labor malos mores corrigit. Chryl super Psal.

Laborantibus, finis dulcis est. Ibidem.

Bos lassus fortius figit pedem. Ibidem

Non sufficit tibi, quod ad te nō perueniunt tela inimici; age aliquid, nec cessent manus tuę, opera enim tua bona gladij sunt interficientes inimicū,
Super Psalm. 60.

Omne laboris remedium, alterius laboris initium est. Ibidem.

Dei seruum sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne forte mentem otio deditam, spiritus fornicationis obrepat. Isid. de Sum. Bon.

PERICVLVM.

EX

PERICVLVM.

EX GRÆCIS.

Circa labores fortitudine & patientia opus est.
Plut. de Fort.

Nullus sibi similis in periculis homo, quoties
ad audaciam ex periculo venit. Eurip. in Tau.
Periculum pro dignis subeundum est. Ibidem.
Commune periculum sepe cōiungit, qui alioqui in-
ter se diuersi erant. Demosth. in arg.

EX LATINIS.

Ab homine homini quotidianum periculum est.
Senec. Ep. 104.

Quantū possumus nos à lubrico recedamus, in sic-
co etiam parum firmiter stamus. Ep. 117.

Auida est periculi virtus. Ibidem.

Miraris apud te aliquando pericula accessisse: quæ
circa te semper errauerunt. De Tranqui. Anim.

Sero animus ad periculorum patientiam, post peri-
cula instruitur. Ibidem.

In periculis maximè versatur affectus. Quint. li. 6.

Periculo quæsitæ, maximè placent. Plin. lib. 9.

Nunquā periculum, sine periculo vincitur. Pub. Mi.

Metus & periculum, exhortationem audire non si-
nunt. Ibidem.

Labor & periculum impenditur, vbi honor & præ-
mium speratur. Liui. Dec 1. Lib. 6.

Plus animi est propulsanti periculum, quàm infe-
renti. Ibidem.

Incautum est magnas res eisdem casibus, eisdemq;
tempestatibus subere. Fli. lib. 3.

EX

PERICVLVM. 253
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Cætera pericula quiescere possunt: pericula à falsis fratribus quiescere vsque in finem non nouerunt. Aug. Hom. 50.

Non quisque sibi pponat & dicat: habere volo quod vincam. hoc enim est dicere, viuere desydero & volo sub ruina. De sing. cle.

Periclitatur castitas in delitijs, humilitas in diuitijs, pietas in negotijs, veritas in multiloquijs, charitas in hoc mundo. Idem.

Nemo diu tutus est, qui periculo proximus est. Cypr. in Ep.

Nunquam securus cum thesauro latro tenetur inclusus, nec in vna caverna cum lupo tutus est agnus. ipse voluit penetrari qui hostem in suas partes induxit: & intestinum gladium sibi ipse supponit, qui domum suam aduersario patefecit. Hier. de col. cl. & mul.

Et si de cæteris apostoli virtutibus nihil facimus, in hoc tamen vno apostolum vincere possumus, nõ enim ter tantummodo naufragauimus, quorum omnium penè vita naufragium est. Salust. Cont. Gent.

Singulare periculum, singularem exigit operam. Bernard ser.

Ex consideratione remedij, periculi estimatur quantitas. In Nat. Domi.

Periculum non incurris, quantumcunq̃ te humil.

FESTINATIO ET
milies. Super Cant. ser. 27.

FESTINATIO ET DILIGENTIA.

EX GRÆCIS.

Diligens industria utilior est, quàm bonum in
genium. Stob.

In tumultu festinatio quoq; mora est. Ibidē.
Quorum opes ignavia nostra auxit, easdem diligen-
tia destruat. Demosth 1. Olynt.

Quod quæritur comprehendi potest, effugit autem
quod negligitur. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Sat celeriter fit, quicquid satis bene fit. Cæsar.
In bellicis rebus amplius solet prodesse diligentia quàm
virtus. Veg. lib. 4.

Non potest in eo esse succus diuturnus, qui nimis
celeriter est maturitatem consecutus. Cicer. 1.
de Orat.

Diligentia in omnibus rebus plurimum valet, hæc
præcipuè colenda est nobis, hæc semper adhiben-
da, hæc nihil est quod non assequatur, qua vna vir-
tutæ reliquæ omnes continentur. Idē. 2. de Orat.

Diligentia nimia sæpè nocet. Pli. lib. 25.

Ad res gerendas simul adhibeatur & industriæ cele-
ritas, & negligentæ tarditas. Geus. Ilib. 10.

Somnium & vinum vtraque sunt diligentæ inimi-
cissima, Colu. lib. 12.

Plerumq; casus a comittitur industriam, Ibidem.

DILIGENTIA.

254

Dij facientes adiuuant. Varro. de re. rust.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Quo fugiturus est à Deo irato, nisi ad Deum placatum? quia si peccator es, & vis à Deo fugere, ad ipsam fuge. Aug. super psal. 94.

Seculum hoc corde, non corpore est fugiendum.

De Fut. Sec.

Quod diligentius quæritur, solet dulcius inueniri.
Super psal. 103.

Fieri non potest quadam diuina prouidentia, vt religiosi animis se ipsos, & Deum suum, idest veritatem pie, caste, & diligenter quærentibus, inueniendi facultas desit. De Quant. Anim.

Nimia diligentia suspicionem facit. Hier. in Ep.
Animæ cupienti nihil satis festinatur. Ber. ser. 73.

Festinemus vt habitemus sine metui: abundemus sine defectu: epulemur sine fastu. Ibidem.

SOLVS ET SOLITVDO.

EX GRÆCIS.

Homo solitarius aut angelus, aut bestia, Arist.
i. Poli.

Vnus vir non omnia videt. Eurip.

Vnius manus imbecillis pugna est. Ibidem.

Hominem solùm, quamuis angusta fortuna alit.
Ibidem.

R X

SOLVS ET
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Turba strepitum habet, visio Dei secretum desyderat. Aug. super Ioan.

Solitudine vitia multa vitantur. Hier. in Ep.

O desertum Christi floribus vernans: o solitudo in qua illi nascuntur lapides, de quibus ciuitas magni regis construitur! o eremus familiaris Deo gaudens, quid agis frater in seculo? qui maiores mundo? crede mihi, nescio quid plus lucis videor aspicere, libet, sarcina corporis abiecta, ad purum ethera euolare fulgorem. paupertatem times? cum Christus beatus pauperes predicarit: labores times? cum nemo athleta sine labore coronetur: de cibo cogitas? sed fides famem non cogitat. & vt breuiter ad cuncta audias apostolum respondentem, non sunt condignae passionis huius seculi, Idem ad Heliod.

Eremus nudos amat, Ibidem.

Malum quod nemo vidit, nemo arguit, vbi autem non timetur reprehensor, securus accedit tentator, licentius perpetratur iniquitas. Ibidem.

Eremus aliquando deserendus est. Ad Rust.

Non prodest solitudo corporis, si deest solitudo mentis. Greg. 3. Mor.

Sicut difficile est arborem iuxta viam positam fructus suos vsque ad maturitatem seruare, sic difficile est virum fidelem iuxta mundum istum viuentem, in actibus suis, iustitiam immaculatam vsque ad

ad finem seruare, recede ergo à via, & plantare in loco secreto, vt nec mūdus tecum habeat aliqui commune, nec tu cum mundo. Chryf. super Mat. Solitaria vita cœlestis doctrinæ schola est, ac diuinarum artium disciplina. Pet. Rau.

Fugit hamum celeriter piscis: ita & animus voluptati deditus, auersatur solitudinis quietem. Clem.

Solitudo superborum est, quia solos se reputant, & appetunt reputari. Bern. in Ep.

Experto crede, aliquid amplius inuenies in syluis, quàm in angulis: ligna & lapides docebunt te, quàm à magistris audire non possis. Ibidem.

Eremita solitudo, multo spiritu feruente euomit, Super Cant. ser. 64.

Solitarius incedere curans, cæteris molestus est. In Pur. Mar.

SORS ET FORTVNA.

EX GRÆCIS

Fortuna non est in rebus anima carētibus, nec in infantibus, nec in brutis. Arist. Ph. 2.

Muliebri dictum est, neminem mutare posse factum. Plut. de Rhe.

Quidam anteuertunt fortunam, ipsamque occupant. De Tranq. Ani.

Fortuna non est infœlicitatis effectrix, nisi improbitatis præsidio. De Curios.

Naturæ operatio, fortuna non indiget. Ibidem.

Kk For.

SORS ET

Fortuna vobis cyatos exicantibus, si vnum bonum
infundit, tria mala refundit. Stob.

Fortuna diurna est. Eurip.

Fortuna diuitibus pecunias non donabit, sed mu-
tuo dedit. Stob.

EX LATINIS.

Quod non dedit fortuna non eripit. Senec. Ep. 6.
Malo me fortuna in castris suis, quam in delitijs ha-
beat. Ep. 68.

Nulli fortuna tam dita est, vt multa tentanti vbiq;
respondeat. De Ira lib. 2

Quid refert qualis status tuus sit, si tibi videtur ma-
lus? Idem Ep. 8.

Cuius potest accidere, quod cuiquã pôt. De Trá. An.

Non solum ipsa fortuna cæca est, sed etiam ipsos ple-
rumq; efficit cæcos, quos amplexat est. Cic. in Lel.

Fortunam laudare stultitia est, vituperare superbia.
I. de Inuent.

Ferenda est fortuna præsertim quæ abest à culpa.
Ad Torq.

Fortuna multis in pænam parcit. Plin. lib. 6.

Multum tum in omnibus rebus, tum in re militari
fortuna potest. Cæf. de Bel.

Fortuna quisq; faber est. Salust.

Fortuna nunquam simpliciter indulget. Curt. lib. 4.

Nullum numen abest, si sit prudētia: sed te.

Nos facim⁹ fortuna Deâ cæloq; locam⁹. Iun. Sat. 14.

Si fortuna volet, fies de Rethore consul.

Si volet hæc eadem, fies de consule Rhetor. Idē Sat. 7

Hor.

Horat. 1. Serm.

Qui fit mœcenas, vt nemo, quam sibi sortem.
 Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
 Contentus viuat, laudat diuersa sequentes.
 O fortunati mercatores, grauis annis
 Miles ait: multo iam factus membra labore.
 Contra mercator nauem iactantibus austris,
 Militia est potior, quid enim? concurritur, horæ
 Momento, aut cito mors venit, aut victoria læta,
 Fata viam inuenient. Verg. 3. Ænei.
 Sibi quisq; dat mores: conditiones casus assignat.

Liu. 3. dec. lib. 10.

Efficacior est ad breue tempus fortuna, ad longum
 virtus. Ibidem

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
 ILLUSTRIBVS.

¶Sola fortuna prospera est, quæ otium dat philoso
 phandi. Aug. 2. cont. Acad.

Fortuna intelligenda est pro ijs rebus, quæ fortuitu
 videntur accidere: non quia numen aliquod sit cū
 etiam quæ fortuita videntur, causis occultis diui
 nitus dentur. Idem lib, quæst.

Sors non aliqui mali est, sed res in dubitatione hu
 mana diuinam indicans volūtate. Idē super Psal 30

Sorte Ionas in mare missus, sorte Mathias in Aposto
 lum electus est. Greg. super. 1. Reg.

Cessat fatalis necessitas, vbi potestas est voluntatis.
 Ambr. sup Mat.

F A M A,

Kk ij

EX

F A M A.
E X G R Æ C I S.

F Amam, quàm multi populi celebrant, non ex toto perijt Arist. Eth. 7.

Non curandum multos cognoscere, sed à nullo ignorari. Plut. in Apoph.

Fit natura quadam, vt ignauissimi homines nihil curent, quæ sit de ipsis futura opinio, probatissimi autem viri cuncta faciant, quæ in futuris seculis bene inter homines audiant. Plat. Ep. 2.

Si bene vis audire, discito bene loqui, & cum bene loqui didiceris, rectè facere conator: hoc enim modo bonam famam acquires. Stob.

De homine mortuo bene ominare. Ibidem.

Omnibus hæc consuetudo est præconibus, bis tantum exaggerare, ac facta sunt. Eurip. in Heracl.

E X L A T I N I S.

¶ In rumore cuius probationes, cuius argumenta non habes, calumniæ genus est primum credere.

Quint. in Decl. 11.

Famam accendit contentio non credentiũ. Decl. 8.

Famam ex malo quærunť aliqui. Pli. lib. 8.

Rumoris publici authoritas, instar oraculi est. Cice. in Orat.

Multi famam, conscientiam pauci verentur. Pli. li. 3.

Summam rerum nunciat fama, non ordinem. Ibid.

Bona opinio homini, melior tñ pecunia est. Pub. mi.

Honestus rumor, alterum patrimonium est. Ibid.

Fama rerum gestarũ post mortẽ viuere facit. Liui. 3. Dec. lib. 8.

Infitia cupido hominibus est, augēdi rumores, Ibid.

Otium plebis rumores excitat. Ibidem.

Sed famam vigilare iuvat, quis nosset Homerum

Illius æternum si latuisset opus? Ouid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS

¶ Duę res necessarię sunt tibi, cōsciētia & fama: cōsciētia tibi, fama proximo tuo. qui fidens conscientię suę, negligit famā suā, crudelis est. Aug. de cōm.

Multò misericordius operatur erga animas infirmorum, qui famę bonę seruorum Dei consulunt, ¶ erga corpora egentium, qui panem esurientibus frangunt. De Oper. Mon.

Quisquis volens detrahit famę meę, nolens addit mercedi meę, Ibidem.

Dolet etiā de bonis, mala fama mentiri. Ad Paul.

Quos fama bene commendat, se inuicem videre desiderant. Ibidem.

Falsus rumor cito opprimitur, & vita posterior iudicat de priori. Hier in Ep.

Etiā si copia plurimū solet habere fastidij, bonum tñ nomē repetitū, semp efficitur gloriosū. Cali. i Ep.

Fama absentes, præsentes facit. Ibidem.

Minus tutum est rumores subnascentes negligere, quàm eis non credere. Ibidem.

ACCVSATIO.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

ACCUSATIO.

Facillimum est alienam culpam accusare, vbi
fateris tuam. Quint. lib. 3.

Si accusatores multos esse in ciuitate vtile est,
vt metu contineatur audacia, ita est vtile, ne pla-
ne illudamur, ab accusatoribus. Cic. pro Roscio.

Non solum accuator, sed nec obiurgator, ferendus
est iis qui quod in altero vitium reprehēdit, in eo
ipso deprehenditur. Idem in Ver.

Ex accusatione accusatoris, optime intelligitur ac-
cusatoris veritas. Plin. lib. 3.

EX SAGRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Rectus est, & bene inuocat Deum, qui in omnibus
malis quæ patitur se accusat, non Deum. & in bo-
nis quæ facit non se laudat, sed Deum. sicut enim
repellit Deus peccata sua defendentem, sic recipit
confitentem. Aug. de Ver. Innoc.

Accusatur frustra qui à iudice laudatur. August. de
C. uit. Dei.

Apud iutam est misericordem iudicem, qui se accu-
sat excusat. Ibidem.

Præsumitur semper quod accusatio fiat causa inui-
diæ: Apud Iurisconsul.

Actio non datur contra patrem. Ibidem.

Accusationes deserēs propter promissiones, punitur.
Greg. in Reg.

Accusare se & non corrigere, tentare Deū est. Chry.
super psalm. 50.

Accusantes aliena peccata, grauiora facimus nra. Ib.

PROBATIO ET TESTIMONIUM. 258
EX GRÆCIS.

Recta solutio est manifestatio falsi. Arist. Clé. 2.
Probabilia sunt: quæ videntur omnibus, aut
pluribus & sapientibus. Idem. Top. 1.
Nulli contingat nec latere virtutes, nec turpia agen-
ti multos habere testes. Eurip. in Hip.
Tutius est, famam citare testem, quam ipsum aliquid
affirmare. Demosth. 1. Olynt.

EX LATINIS.

Nullum probationis genus debet inimicum vide-
ri, quod solum est. Quint. Dec. 7.
Frustra asserimus, quod fingimus, cum vix prodest
verum fateri. Ibidem.

Satis absolutum exillimo, de quo in tanta diuersita-
te regionum discreta hominum iudicia contentiunt
Cicer. de Orat.

Nullius calumniæ subijcienda sunt, quæ diu compro-
bauere. Liui. 4. Dec.

Non potest de veritate dubitari, quoties cum incer-
tis experimenta consentiunt. Ibidem.

Pluris est oculatus testis vnus, quam auriti decem:
qui audiunt audita dicunt qui vident, plane sciunt.
Plat. in Truc.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS

Testes dei sunt martyres, voluit enim Deus testes hinc
hoies, vt & hoies testem habeant Deum Aug. sup loá.

Si sub ipso percussoris ictu veritatem seruauimus.
testimonio: mortem contempnimus in mundo:

Kk iiij vitam

PROBATIO ET TESTIM.

vitam consequimur in cœlo. Idem lib. Hom.
Humana decet diuinis, nō diuina humanis testimo-
nis comprobari. Idem ad sac. Virg.

De certis incerta probantur. Lact. lib. 3.

Magis credunt homines ornatae veritati. Ibid.

Firmum probationis genus est, quod ab aduersario
sumitur. Iur. conf.

Efficacior probatio requiritur e eo, qui vult pro-
bare quod non est viri simile. Ibidem.

Quamuis vera sint, credenda non sunt, nisi quæ cer-
tis inditijs comprobantur: nisi quæ manifesto exa-
mine conuincuntur: nisi quæ ordine iudiciario pu-
blicantur: non enim qui accusatur, sed qui con-
uincitur reus est: Isid. 5. sol.

DEFENSIO ET EXCVSATIO.

EX GRÆCIS.

Siturpe est nō posse se defendere corpore, tur-
pi⁹ erit nō posse defendere sermone. Ar. 1. Rhe.

Odit Deus vim: sed parta possidenda iubet. nō
ad rapinas relinquendę sunt diuitiæ. Eur. in Hel.

Ea sedulo defendenda sunt, quibus perditis, & tibi
certo pereundum est. Demost. 1. Olynth.

Si gratè & vrbanner recuses, non minus grata erit
excusatio, quam cōpotatio. Plu. de tuen. bon. Val.

Oportet qui ciuitatis causam defendit, ciuitatis in-
genium imitari. Stob.

EX LATINIS.

Aliquando exigit communis vtilitas, vt etiam falsi defendantur. Quin, lib. 2.

Difficilius semper est defendere, quã accusare. Lib. 5.

Qui confessum defendit, non absolutionem sceleris quærit, sed licentiam. Ibidem.

Nihil minus conuenit aduocati partibus, quã reo capite periclitanti, subsidium miserationis auferre. Idem Declam. 2.

Melior est causa suum non tradentis, quam alienum poscentis. Cur. lib. 7.

Vt cunq; succedat res, malo defensionem meam displicere, quã causam. Ibidem.

Tuacum defendis, aliena oppugnas. Liu. l. 9. dec. 3.

Ingenia humana facunda sunt, ad suam cui quã culpam leuandam. Ibidem.

Domus iurisconsulti, est totius ciuitatis oraculum. Cic. 1. de Orat.

Culpam præsertim deprehensam excusare, altera culpa est. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Coepisti non defendere peccatum tuum, iam inchoasti iustitiam: perficietur autem in te, quando nihil aliud facere delectabit. Aug. Ser. 22.

Non debet iudex vendere iustum iudicium, aut testis verum testimonium, quia vendit aduocatus iustum patrociniũ: illi enim ad vtrãq; partem ad examẽ adhibetur, isti ex vna cõsistunt. Idẽ ad. mac.

Nulla est peccati excusatio, si amici causa peccauerit

DEFENSIO ET EXCUSATIO.

ris. Idem de Amic.

Criminis socius est, qui male de fraudantem defendit. Idem Epist. 54.

Apud caudicos, & tacere venale est. Cuius sup ps 73.

Ex plerumque, ut dumini qui correcti in se vitia defendere nequeant, ex verecundia, peiores fiât: & sic in sua defensione superbiant, ut quæ iam vitia contra vitam corrigentis exquirant. Greg. 10. Mor.

Nemo quem crimen aggrauat proprium intercessor fieri appellat pro culpis aliorum. Idem in Past.

Cum is qui mittitur ad intercedendum, displicet, irati animus ad deteriora prouocatur. Ibidem.

In cassum munita sunt omnia, cum locus vnus, quo hosti pateat aditus non est munitus. Idem in Mor.

Consultor perdit memoriam, si sibi non reddatur debita merces. Iuricons.

Habens loquendi locum apud diuitem, dânationem pro retento talento timeat. si non apud eum, sicut valuit, pro pauperibus intercedit. Amb. in Hexa.

Si alienum opus excusare non potest: excusa intentionem. Ber. super Cant. ser. 2.

Verbosum aduocatum, & studentem eloquentiæ, cû sapientiæ sit inauis, non aliud, quàm iustitiæ hostem reputes. Idem de Considerat.

Culpa cum defenditur, geminatur. 4. Mor.

Excusatio perfecta est, testimoniũ cõsciëntiæ suæ. Ib.

Excusatiõis gen⁹ est, cû argueris, aliũ incusare. par. se.

CONIECTVRA ET SVSPITIO.

EX

CONIECTURA ET SVSP. 260
EX GRÆCIS ET LATINIS.

Oportet ex vsu, & ex ijs quæ confinia sunt, & similem habet speciem, colligere. Chryfip.
Ex manifestis occulta deprehenduntur. Denet.
Sæpè quodam animi præfagio diuinamus, à quibus nobis bona vel mala impendantur. Demost.

Suspicio calumniam parit. Ibidem.

Tutissimū iter est, quod suspectissimū est. Sen. ep. 6.

Inter suspecta male viuatur. Ep. 75.

Fœlicior inocetia, quæ citra suspicionē ē. Id delch. 17

Suspicio graue est hominibus malum. Pub. Mim.

Perin le vt est opinio de cuiusq; morib⁹: ita qđ ab eo factū est, & nō factū existimare pōt. Cicer. p. Cluēt.

EX SACRIS ET ALIIS VIRGVS
ILLVSTRIBVS.

Non tantum curemus habere bonam conscientia, sed quantum potest nostra infirmitas: quantum diligentia fragilitatis humane: curemus etiam nihil facere, quod veniat in malam suspicionem infirmo fratri. Aug. de vt. cred.

Suspitiones suas quisq; cogitationes putat. Ibidem.

Multi non dederunt locum errori, & dederunt suspicioni. Amb. in Hex.

Innocentiam præstare possum: quid homines de me loquantur non possum.

Nunquam sic eluuntur magna crimina, quin hæreat animis hominū aliquod suspicionis vestigiū. Ibid.

Coniecturæ declarant, qualis fuerit animus. Iurisc.

In incertis, non incertis, est locus coniecturæ. Ibid.

Ex

EXEMPLVM ET

Ex vsu vel consuetudine viuentis, præsumitur voluntas ipsius morientis. Ibidem.

Talis quisq; præsumitur esse, qualis est habitus quæ gestat. Ibidem.

Susplicari de illo creditur: qui à pluribus admoneatur. Casiod. lib. 7.

Sicut difficile aliquem suspicatur malum, qui bonus est: sic difficile aliquem suspicatur bonum, qui malus est. Chryl. super Matth.

EXEMPLVM ET IMITATIO

EX GRÆCIS.

ARduum est, absq; exemplo res magnas lucide ostendere. Plat. de Reg.

Eorum qui Reip. præstant, non modò singula verba, nec restatum publicè gesta animaduerti notariq; solent, sed virtus quoq; iociq; simul, & seria quoq;, domus ipsa, familiæ, vxor, & cubile curiosius conquiruntur. Idem de Pol.

Laudatur imitatio, quæ rei similitudinem artificiose assequitur, siue illa sit pulchra, siue deformis. Plu. de Poët.

Vt plantarum semina, sic homines regionibus similes fiunt. Ibidem.

EX LATINIS.

Longum iter est per præcepta, breue & efficax per exempla: plus ex moribus, quàm ex verbis trahimus. Senec. Ep. 6.

Ali.

Aliquis vir bonus nobis eligendus est, & semper ante oculos habendus, vt sic tanquam illo spectante viuamus, & omnia tanquam illo videte faciamus.

Idem. Ep. 6.

Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat: aliquem habeat animus quem vereatur, cuius auctoritate etiam secretum suum, sanctius faciat. fælicé, qui aliquem sic vereri potest, vt ad memoriã quoq; eius se componat, atq; ordinet: qui sic aliquẽ vereri potest, cito erit verendus Ibidem.

Magna pars artis, imitatio est: nam vt inuenire primum fuit, estq; præcipuum: sic ea quæ bene inuenta sunt, sequi vtile est. Quint. lib. 10.

Non qui maxime imitandus, etiam solus imitandus est. Ibidem.

Nihil est quod facilius humana calliditas possit imitari, quam dormientis simulationem. Decl. 2.

Magni interest quos quisq; audiat domi quotidie: quibus cum loquatur a puero: quemadmodũ patres pædagogi, & matres etiam loquantur. Cic. de Clar. Orat.

Imitandi sunt maiores: illud primum exemptum, ne vitia imitentur. Cic. 2. Offi.

Cùm sit arduum similitudinem fingere a vero: tum longe difficillima est imitationis imitatio. Pli. li. 4.

Hoc fere homini a natura datum est, vt qua in familiaria laus aliqua forte floruerit, hanc fere qui sunt eius stirpis, cupidissime prosequantur. Cic. pro Rab.

Quod

EXEMPLVM ET

Quod exemplo fit, id etiam iure fieri putant homines Ad se Ver.

Graues pænæ, exempla dicuntur. Ibidem.

Exempla mala ex bonis inijs orta sunt Salust. in cat.

Oēs dociles sum⁹, imitandis turpib⁹ ac prauis. Iuue.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Exemplum alicuius malum, tibi fit bonum si caues. Aug. super Psalm. .83.

Vterq; sexus & ætas, habet sanctorum hominū, imitationis exemplum: imitentur senes Thobiam, iuuenes, Ioseph pulchrum corpore, pulchriorē mente: imitentur virgines sanctæ, sanctam domini matrem: imitentur viduæ Deo deditam Annam: imitetur cōiugatę, castā Susannā. Idē de Cathe. Rud.

Non omnia, quæ a sanctis vel iustis viris legimus facta, transferre debemus in mores: ne violemus præcepta: dum passim sectamur exempla. Ibidem Sana quippe ratio exempli anteponenda est: cui quidam nec omnia exempla concordant, sed illa quæ tātum digna sunt imitatione, quātum excellentiora pietate. Idem de Civ. Dei.

Nemo sibi soli viuit, & nemo sibi soli moritur. & ideo omnis homo quantiscunq; exemplum sanctæ conuersationis præbuerit: cum tantis, & pro tātis ad præmia æterna perueniet. Idem in Com. Serm. In rebus incomprehensibilibus, exempla non suppetunt disputanti. Idem. cont. Fel.

Pudendum est ijs velle placere, quos nolis imitari

aut

aut enim mali sunt, & nihil magnum est à malis laudari: aut beni sunt, & eos oportet imitari. Idem Gest. 83.

Qui in cōspectu populi male vivit, quantum in illo est, eum à quo attenditur, occidit. Greg. in Past.

Sic sit opus in publico, quatenus intentio maneat in secreto: vt de bono opere, proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua soli Deo placere quærimus semper optemus secretum. Idem Hom. 11.

Plerunq; cōtingit, vt qui de se mala opinari permittunt, per semetipsos nulla vnquam mala faciunt & tamen per eos qui se imitati fuerint, multiplicius delinquant. Idem in. Past.

Ad exemplum non sunt extendenda, nisi quæ firma sunt. Ibidem.

Seruata veritate historię, imitari spiritualiter possumus quod carnaliter audimus. Idem in Mor.

Deum imitari desiderat, qui fastigium potentię adeptus, alijs prodesse desiderat, non præesse. Idem 26. Mor.

Nullum exemplum maius est, illo exemplo, cuius est exemplum. Tertul.

Quisquis malos non imitatur offendit. Apocal. 2. Epist.

In is duobus mandatis, verbi scilicet, & exempli, summam officij, ad conscientię securitatem, pendere intelligo. Bern. ad Bald.

Pulcherrimus ordo est, & saluberrimus: vt onus quod

SIMILITVDO ET

quod portandum imponis: tu portes prior, & ex te distas qualiter oporteat alijs moderari. Ibidem.
Post Deum pauci, ad Deum omnes ire cupiunt. Idem super Cant. ser. 12.

SIMILITVDO ET FICTIO.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Similis simili semper hæret. Plat. de Amore.
A similibus, similia non licet fieri. Arist. Rhet. 2.
Non est natura comparatum, vt quilibet homo, cuiq; conueniat: nec fortuna finit eadem quibusuis esse paria. Plut.

Afsiduum inter pares, discordiæ malum. Iust. lib. 6.
Comparatio aliarum, fœlices etiam quasdam miseriae facit. Quint. Dec 5.

Aliud est proximum esse, aliud secundum. Lib. 10.
Multum signa faciunt, & ex alia memoria venit altera. Lib. 11.

Omnibus veris falsa quædã adiuncta sunt tâta similitudine, vt nulla sint iudicandi & discernendi vota. Cice. de Nat. Deo.

Signis opus est apud non intelligentes. Pli. Ep. 2.
Antiquis in rebus, si qua similia veris sunt, pro veris accipiuntur. Liui. lib. 1. Dec. 2.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Quæ per comparationem dicuntur, non per omnia esse

esse similia necesse est. Aug. Con Faust.

Fingimus aliquando sine mendatio. Ibidem.

Similitudo falsitatis est mater. Lib. 2 soli.

Vt æqualium vsus dulcior, ita senū tutior est. Amb.
de offit.

Par in parem non habet imperium. Iur. conf.

Simile dicitur, quod concordat in multis: licet
vno discrepet. Ibidem.

Pictores imitantur arte naturam. Chriſt. ſup Euág.

Pictura gentibus pro lectione est. Greg. in Mor.

CONTRARIUM ET DISSIMILITUDO

Contraria iuxta se opposita magis elucescunt.
Arist. 2. Rhetor.

Omne quod corrumpitur, à contrario, corrū-
pitur. Phil. 1.

Eiusdem scientiæ est, opposita cōsiderare. Mataph. 4

Omnis commoditas sua fert incommoda, & omnis
incommoditas sua fert cōmoda. Demof. 2. Olinth

Dispari mores, disparia studia sequuntur, Cat. maior

Oderunt hilarem tristes, tristemq; iocosi.

Sedatū celeres, agilē gnauūq; remissi. Hor. Ep. li. 1.

Contraria sicut simul esse non possunt, sic nec car-
nales, nec spirituales diuitiæ. Bern. ser. 4.

EMVLATIO ET AMBITIO.

ÆMVLATIO ET
EX GRÆCIS.

Natura comparatum est, vt inter eos æmulatio contentiosa non oriatur, qui diuersa virtute, diuersis moribus, non eodem studij genere operam rei cuiuspiam dent. Plut. de pol.

Æmulationis virtus cognoscitur. Home. Ili. 22.

Æmulus est figulus figulo: atq; fabro æmulus artis protinus consors. Plut. de Tranq. Ani.

Exhortandi cunctantes, optima ratio est adhibere æmulum, qui quod ipsi dubitat accipere, alij intercipere studeant. Ibidem.

EX LATINIS,

Nihil est tam prouid ad similitudines, quam æmulatio: in fœminis præsertim. Plin. in paneg.

Tunc maximè fauor, & ambitio dominatur, cum sub aliqua seueritatis specie delitescit. Idem. lib. 3.

Cum præstare cæteris concupieris, difficile est præstare cæteris æquitatem. Cic. 1. offit.

Ambitio virtuti, quâ avaritia affinior est. Sal. 1. Cat.

Tunc bene fortis equus reserato carcere currit,

Cû quos prætereat, quosq; sequatur hêt. Oui. 3. d. art.

Qui agit vt prior sit, forsitan si non transibit, æquabit. Quint. lib. 10.

Quisquis intelligit, habere se vitæ famæq; æmulû, attêtê sibi cauet: facta sua circûspicit: vitâ oëm cõponit, quâdoquidê & hoc hêt peculiare malitia, vt i peccâdo magis vereatur inimicos, quâ amicos. Ibi.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS

Quos

Quoties hominibus præesse desydero, toties Deo meo præire contendo. Aug. super. Psal.

Ambitio possidet omnium virtutum præmia. Ibid.

Sicut is qui inuitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admouendus: sic qui vltro ambit, vel importunè se ingerit, est proculdubio repellendus Greg. in reg.

Ambitiosus semper est prouidus: semper attentus, ne dicat quod displiceat: humilitatem simulat, honestatem mêtatur, affabilitatem exhibet subsequitur, & obsequitur: cunctos honorat, vniuersis se inclinatur, frequentat curias, visitat optimates, assurgit & amplexatur, applaudit & adulatur. Inoc. de Vilit. Condit. hum.

Ambitiosi tractantur eleganter. Hier. ad. rus.

Offitium aliquando putatur ambitio. Ibidem.

Potestatis ambitio, angelum potestate angelica priuauit: scientiæ appetitus, hominem immortalitatis gloria spoliauit: non Euam cibus deflexerat, non mandatorum destituerat obliuio, sed promissi honoris ambitio illecebrosa decepit. Ber. sup. cat. ser. 49

Emulationi discretio necessaria est. Ibidem.

Ambitio latere vult, & hypocresios est mater. Ibid.

H O M O.

EX GRÆCIS

Homo aliud est quàm corp⁹ suũ Pla. d. nat. nom.
Homines vt in pluribus sunt mali, in
Lij pau.

HOMO.

paucioribus autem boni. Arist. 2 Top.

Dificilis possessio, homo est. Ibidem.

Nos sumus quodammodo finis omnium Phis 2.

Homo naturaliter est animal politicum. Polit 1.

Masculinum naturaliter, est dignius foeminino. Ibi.

Sicut omnium animalium melior est homo lege frues,

sic pessimum est homo a lege & iustitia separatus. Ib.

Homines vehementer boni vel mali, perpauci sunt:

medij autem plurimi. Pla. in phaed.

Homo nihil omnino, quam ipsa calamitas est. Stob.

EX LATINIS.

Quod naturæ satis est, homini satis non est. Sen. Ep. 120.

Homo in adiutorium mutuū generatus est. Idem de Ira.

Hoc natura præscribit, ut homo homini quicumque

sit, ob eam ipsam causam tantum, quod homo est

consultum velit. Cic. 3 offi.

Sunt in terra homines non ut incolæ, & habitatores:

sed quasi expectatores supernarum rerum, ac ipsæ

cælestium. Idem 2. De le.

Nec figura hominis, nec excellens vis ingenij significat

ad hanc unam rem natum hominem, ut fru-

eretur voluptatibus. Idem 1 de fi.

Sic habeto, te non esse mortalem, sed corpus hoc. De

Somnio Scip.

Hominum industria belluarum vim longè superat.

Sal. in Catil.

Homines aut mortalitatem suam, aut immortalita-

tem cogitare debent. Plin. in Ep.

Animalia cuncta noscunt sibi salutaria, præter homi-

nem

H O M O.

nem. Ibidem.

Sic contyderare volumus, quæ sit in homine excellē-
tiæ natura & dignitas: intelligemus quam sit tur-
pe defluere in vitia, & delicta ac moliter vivere:
quam honestum, parce, continenter, sobriè ac
seuerè. Cic. 1. cti.

Cum voles hominis veram æstimationem inire, & sci-
re qualis sis: nudum inspicere: ponat patrimonium:
ponat honores, & alia fortunæ mendatia: corpus
ipsum exuat, animum intueri, qualis, quantumq;
sit. Senec. Ep. 42.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Homo medium quodammodo est inter pecora &
angelos: vt quia pecus est animal irrationale, atq;
mortale: angelus autem animal rationale, atq; im-
mortale: medius homo est, inferior angelis, supe-
rior pecoribus: habens cum pecoribus mortalita-
tem, rationem verò cū angelis. Aug. 9. de Ciu. Dei

Quæ excellens bonū sit humana natura, ex hoc ma-
ximè apparet: quòd summi, & incommutabilis
bonipotest adherere naturæ. Idē de Ver. Innoc.
In homine est omnis creatura, & miraculum magnū
homo est. Idem quæ st. 67.

Homo & peccator, quasi duæ res sunt. Idē sup Ioh.

Oēs hōies in Christo vnus sunt homo. super I f. 29.

Homine nulla immanior fera esset: si sibi relinqueret-
tur. Idem 2. de Ciu. Dei.

Homo in se ipso Deum cognoscit. De spi. & lit.

H O M O.

Animalia fecit Deus propter hominem, hominē autem propter se ipsum: si ergo animalibus ministrat propter hominem, quomodo hominibus nō ministrabit propter se ipsum. Chryf. super Matth. **ra** omnibus malis homo est pessimū malū: etenim quælibet bestia, vnum habet & propriè malū, homo autem omnia. Ibidem.

Optima medicina homini est homo. Ibidem.

Homo pōt dici Deus, nō coli vt De⁹. Gre. 29. Mor.

Quid te o homo erubescendis cupiditatibus exhoras? nobilem vult esse vitam tuam, qui tibi commisit imaginem suam. si factorem forte non credis, interroga redemptorem, quā pretiosus sis. Euf. Emil. Hom. 1.

Consulo consideres homo quid es: quomodo natus es: nude nudum considera. Ber. 2 de Conf.

Homo exterior per faciē cognoscitur, interior autem per voluntatem. Idem in ser. beat. Pet.

Homines (proh dolor) plus ad ea, quæ facta sunt, quàm ad quid facta sunt respiciunt. Ibidem.

Homo parvus mundus est. Ibidem.

M V L I E R.

EX GRÆCIS.

Mulier melioris est pietatis, quā vir, sed maioris inuidiæ: & malitiosior est viro, & facilius decipit. Arist. 8. de Ani.

Mul

Mulierum nullam in tenebris discrimen est. Plut.
Nisi sermonum optima semina mulieres suscipiant,
& participes eruditionis virorum fiant, absurda
prauaq; consilia, atq; cogitationes pariunt. Ibid.

Mulier ad lachrymas nata est. Eurip.

Habet vim quandam ad mouendam misericordiam
mulier. Ibidem.

Ardua res, contra reptiles bestias remedia præbue-
runt Dijs, contra mulierem malam remedia adhuc
nullus inuenit. Idem in Andron.

Mulieres beneuolæ ad inuicem sunt, & ad seruandū
res communes aptissimæ. Ibidem.

Bona mulier inter malas mixta, odio habetur. Ibidem.

Perpetuum, & necessarium malū mulier est. Stob.

Muliebri genus, exempta parente, odi. Ibidem.

Non est, vel murus vel pecunia, tam difficilis custo-
ditu quàm mulier. Ibidem.

Egregios mulierum mores, improbi sermones cor-
rumpunt. Ibidem.

Mulier nec alios videre, nec ipsa videri debet, vtrun-
que enim ad res inhonestas incitamentum est.
Ibidem.

Mulier nō in ciuilibus negotijs, sed in domesticis
geniosa sit. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Facilius mulieres incorruptam antiquitatem
conseruant: quòd multorum sermonum exper-
tes, ea tenent semper, quæ prima didicerunt. Cic.
3. de Orat.

M U L I E R.

Mulieri imperare non concedit natura. Pub. M. m.
Mulier domui damnum est, & salus. Ibidem.
Mulier à muliere parum distat. Ibidem.
Thesaurus malorum est, mulier mala. Ibidem.
Aut amat, aut odit mulier, non habet mediū. Ibidem.
Malo in consilio fœminæ vincunt viros. Plaut.
Intolerabilius nihil est, q̄ fœmina diues. Iuue. sat. 6.
Nulla diu fœmina pondus habet. Proper.
Neue puellarum lachrymis moueare cauto,
Vt flerent, oculos erudiere suos. Ouid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Nihil esse arbitror quod magis animum virilē de-
ficiat, quā blandimenta fœminæ, corporumq̄. ille
cōtact⁹, sine quo vxor haberi nō pōt. Aug. 1. sohl.
Mulier nec docere pōt, nec fidē facere, nec iudicare;
quanto magis nō poteit imperare. Quæst vtroq̄.
Vix est ita turpis aut senio confecta mulier, quæ nō
gaudeat ac libenter audiat, si dicatur esse pulchra.
Delectant castas etiā præconia formæ. Hier. in ep.
Mulier dicitur à mollitiē mentis, & ideo varium est
& mutabile testimonium eius. Iurisconsul.
Mulierum genus auarissimum præsumitur. Ibidem.
Omnia mulierum vitia, excepta fornicatione, feren-
da sunt à viris.

LACHRYMÆ.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Lachrymare ignobilibus liberum est, & misera loqui. Eu. ip. in Alceit.

Afflictis hominibus suaves sunt lachrymæ.

Idem in Irood.

Homnibus etiam in luctu aliqua est gratia. Ibidem.

Mortuum sepelito, nec supra vnam diem lachrymā dum est. Home. Iliad. 7.

Suspirium morsus doloris est. Apud Stob.

Per lachrymas argumentum doloris quærimus, & dolorē non sequimur, sed ostēdimus: nemo enim sibi tristis est. Senec. Ep. 63.

Ingemiscere nunquam viro concessum est, eiulatus nemulieri quidem: nihil est enim viro muliebri flatu turpius. Ibidem.

Lachrymæ prius nobis deerunt, quàm causæ dolendi. Ibidem.

Sunt qui gratum facere mortuis, si grauiter eos lugent arbitrentur. Ibidem.

Nihil facilius quàm lachrymæ inarescunt. Ibidem.

Lachrymæ pœnitentiæ sunt indices. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Lachrymæ pœnitentium cadunt in conspectū domini. Aug. cont Faul.

Lachrymæ infantiū miseræ nostræ testes sunt. Ibi.

Vincit lachryma inuincibilem, ligat omnipotentē, inclinat virginis filium. Hier. in Ep.

Est piis affectib⁹ quædā flendi voluptas, & plerūq; graues lachrymas euaporat dolor. Amb. de Offi.

LACHRYMÆ.

Lachrymas Petri lego, satisfactionem non lego, & quod defendi non potuit, abluere potuit. lachrymę veniam non postulant, sed merentur. Ibidē.

Quosdam flentes video, sed si de corde procedere illę lachrymę, non tam facile soluerentur in risum. ideo nō lachrymas istas sentio, quibus cōsolatio diuina promittitur, in quando post illas tam facile cōsolatio vilis admittitur. Bern. in sent.

Sapē quod torpentibus latuit, flentibus innotuit, & afflicta mens citius inuenit malum quod fecerat, & cuius securam non meminit: hunc in se commota deprehendit. Greg. 8. Mor.

Sicut post vehementes pluuias, mundus ac purus aër efficitur: ita & post lachrymarum pluuias, serenitas mentis sequitur. Chryf. super Mat.

Multis cōsolationi sunt lachrymę, & magnitudinē doloris minuunt. dolor siquidem speciē ignis gerit, qui dū plus tegitur, plus ignescit. Petr. Bleson.

Et si pietas pro fidelibus defunctis flere iubet, fides tamen pro eis lugere vetat. Isid. de Sum. Bon.

Lachrymę cibus sunt dolentis animę. Idem.

Fletus multus, apud multos: sed fructus nullus. Basil. de lib. Arbit.

Lugendum est, post luctum cōsolandum est, post cōsolationem ad cęlestia cōtemplanda accedendum. Ber. super Cant.

Vnde plangis, medicina est, non pœna: castigatio nō damnatio. Idem ad Claros.

Ne

Nemo ad Deum aliquando flens accessit, qui non impetrarit quod postulauit. nullus ab eo dolenter beneficia optauit, qui non acceperit. ipse est enim qui consolatur flentes, dolentes curat, pœnitētes informat. Idem in serm.

ORBITAS ET VIDUITAS.

Nillum est viro maius malum, quàm frustra in fida vxore. Eurip. in Alce.

Nullum inter homines maiorem dolorē reperies, quàm filios mortuos aspicere. Ibidem.

In cæteris minus offendi potest mulier: at si marito priuatur, vita priuatur. Stob.

Libenter se orbitas decipit, magnas calamitates vera ratio sustentat. Quin. Decl. 10.

Quisquis orbitatem facile credit, festinat ad patientiæ securitatem. Decl. 10.

Senectus & orbitas, licentiam præstant. Max. lib. 6.

Quæ viduæ estis, custodite viduitatem: non estote verbosæ, sed cum silentio expectate dominum. Aug. de Nati. Dom.

Si nondum vouisses continentiam vidualem, hortamur profecto vt voueres: quia vero eam vouisti, hortamur vt perseueres. Ibidem.

Vidua grauius contra concupiscentiam configit, quàm virgo. Cont. Iulianum.

Orbitatis magnitudo, religiōis occasio est. Hier. i ep.

FOELICITAS.

FOELICITAS.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

- F**OELIX non differt à misero, per dimidium vi-
ræ. Arist. Ethic 1.
- Infirmas ponit foelicitatem esse sanitatem, pau-
per verò factus diuitias. Ibidem.
- Duplex est foelicitas, contemplatiua & politica: qua-
rum prima est maior. Eth 9.
- Foelicitas perfecta, vsus virtutis est. Ibidem.
- Secundis maximè rebus homines memores esse de-
bent D. i. Plut.
- Per paucis contingit foelices esse & sapere. Ibidem.
- Foelicitas non fortuito, sed ex se con- ingit. Ibidem.
- Nihil tam superbum & intractabile est, quàm homo
quem foelicitatis opinio corripit. Ibidem.
- Foelicitatis splendor ac magnitudo, sæpè numero in-
uidiam extinguit. Ibidem.
- Non curo foelicitatè ex funibus pendentè. Plut. ibi.
- Ille maiore anxietate tenetur, qui se maximè cupit
esse foelicem. Diog. lib. 4.
- Inpartire amicis tuam foelicitatem, quin etià inter-
cipe labores vicissim. Eurip. in Alcest.
- Virum bonum non conuenit, auctum honoribus
mores mutare. Ibidem.
- Fortunato quæuis terra patria est. Ibidem.
- Difficilius inuenitur, qui secundam fortunam bene
ferat, quàm qui aduersam. Ibidem.
- Cladis causas, si aliæ deficient, ipsa sibi nimia foelici-
tas inuenit. Senec. Ep. 92.
- Non egere foelicitate, foelicitas nostra est. De prosp.
Horum

Horum qui fœlices vocantur, hilaritas ficta est. Ibi.
 Complurium seruus est, quem vulgus fœlicem ap-
 pellat. De vit. beat.

Non est calamitatis loco numeranda parua fœlici-
 tas. Quint. Dec. 6.

Tristis mēsurā calamitatū est, magna fœlicitas dec. 8

Difficilis ē fœlicib⁹ miseriarū vera estimatio. Decl. 9.

Difficile est virtutes eum reuereri, qui fortuna sem-
 per vsus sit. Cice. ad Heren.

Fœlicitas, & moderatio diuiduum contubernium
 habent. Max. lib 8.

Consueſcunt Dij immortales, quo grauius homines
 ex cōmutatione rerum doleant, quos pro scelere
 eorum vlcisci volūt, ijs ſecūdiore interdū res, &
 diuturniorem impunitatē concedere. Cæſar. li. 1.

Res ſecundæ inſolentiam pariunt. Saluſt.

Vtile est, ad vſum ſecundorum per aduerſa veniſſe.
 Plin. in Paneg.

Fœlicitatis est, quantum velis poſſe: magnitudinis,
 poſſe quantum velis. Ibidem.

Vera fœlicitas est, fœlicitate dignum videri. Ibidem.

Hoc habet magna fœlicitas, quod nihil occultum pa-
 titur. Ibidem.

Fortunati ſemper pares quærunt. Lib 5.

Fœlicitas preſſis manibus tenenda est, lubrica enim
 est, nec inuita teneri poteſt. Lib. 7.

Qui ſuę fœlicitati frænū imponit, meli⁹ eā regit. Ibi.

Fortuna cum blanditur, captatum venit. Pub. Mi.

Fortuna vitrea est, cum ſplendet, frangitur. Ibidem.

FELICITAS.

Leuis est fortuna, cito reposcit quę dedit. Ibidem.
Res secundę negligentiam creant. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Felicitas non dea est, sed Dei donum, non igitur colenda, sed à deo petenda. Aug. 4. de Ciu. Dei.

Magnę virtutis est cū fœlicitate luctari, magna fœlicitas est à fœlicitate non vinci. De verb. Dñi.

Prospera huius mundi, prosperitatem habent veram iucunditatem falsam. Epist. 36.

Temporalia & carnalia bona dona Dei sunt: & propterea largitur ea etiam malis, ne magna videatur bonis, & ne deserto magno bono & bonorum proprio, labantur ad bonorum minimum, non bonis proprium: sed bonis malisq; commune. 14. d. C. D

Fratres mei aduersus fœlicitates fortius est vigilandum, adulterium simul & homicidium non fecit David, cum Saul persecutorem pateretur: at vbi hostibus deuictis, factus est securus, tumorē exercuit. Sup. psalm. 50.

Nō omne quod fœliciter succedit, bene succedit: nec omne quod bene, fœliciter. Ibidem.

Omnis copia, quę Deus meus non est, egestas mihi est. Lib. Confess.

In prosperitate turbatur iustus. Græg. in Mor.

Præsentis vitę prosperitas aliquando ideo datur, vt ad meliorem vitam prouocet: aliquādo vt in æternum plenius damnet. In Past.

Fœlicitas seculi cōtrarius vêtus est, Ansel. sup. Eua.

Prof.

Prospera temperantur aduersis. Chr. super Mat.
 Prosperitas nouerca virtutis est. De Nug. Cur.
 Nulla res longa mortalium est, omnisq; felicitas se-
 culi dum tenetur amittitur. Dum enim tribulati-
 onis tempus aduenerit, omne quod præteritum
 est, nihil adiuuat sustinentem. Hier. super Oseam
 Difficile est, immo impossibile, vt præsentibus quis
 fruatur bonis, & futuris, vt hic ventrem, & illic
 impleat mentem: vt de delitijs ad delicias transeat,
 & in vtroq; seculo primus sit: vt in terra & in cæ-
 lo appareat gloriosus. In Epist.
 Magnæ felicitatis est nihil magnopere mirari, Lact.
 de Ira. D.

Non leta fœlicitas est, quæ multorum emitur infeli-
 citate. Ibidem.
 In hoc potissimum sita est hominû felicitas, si ad hoc
 applicetur quis, ad quod é à natura cõpositus. Ibid.
 In omni infœlicitate, infœlicissimum infortunij
 genus est, fuisse fœlicem. Boec. de cons.

DESYDERIUM AFFECTVS ET Voluntas.

EX GRÆCIS ET LATINI S

VEhemens cuiusq; rei appetitio, comitè habet
 formidinè illius amittendæ. Plut. de Traq.
 goa voluntatis sunt, desideria & tristitia. Ar. 2 Eth
 Voluntas euentibus accommodanda est. Stob.
 Affectus iuditio tenebras infundit. Ibidem.

Affe-

DESIDERIVM AFFECTVS ET

Affectus ex animo tollendi non sunt, sed cum decore & moderatione conciliandi. Ibidem.

Facillimum est seipsum quisque decipere: quod enim cupit, id in animum inducit. Ibidem.

Efferatos affectus non parui negotij est componere. Plut. de Tranq. Anim.

Inbecillis est omnis affectus: non obtinebis ut desinat si incipere permiseris: admittitur facilius quam expellitur. Senec. Ep. 117.

Summa circa mouendos affectus hæc est, ut moueamur ipsi. Quint. lib. 6.

Hic solus affectus est maior quam filios amare, filijs misereri. Decl. 5.

Quidquid rationem vincit, affectus est, Decl. 10.

Suum cuique pulchrum est, adhuc neminem cognoui poetam qui sibi non optimus videretur. Sic res habet, me delectant mea, te tua. Cic. Tusc.

Ad omnes affectus impetu rapimur. Curc. lib. 7.

Vt quisque audit, mouetur. Ibidem.

Nulli assequuto satis fuit, quod optanti maximum videbatur. Ibidem.

Cupiditas agendi aliquid, adolescit vna cum ætate. Cic. 5. de finib.

Inutiliter aliquid concupiscere, & in eo vehementer morari, exitio ea dulcedo vicina est. Max. lib. 7.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Voluntas ad male agendum libera est, ad bene non ita. Aug. de verb. Ap.

Mala voluntate miser quisq; efficitur, sed inferior
cum desiderium malæ voluntatis impletur.

13. de Trin.

Ablit, vt id quod propter bonum & licitum facimus
si ex hoc quicquã mali acciderit, præter nostrã vo-
luntatem, nobis imputetur. In Ep.

Voluntas non libertate gratiam, sed gratia libertatẽ
consequitur. De con & grat.

Sic sit opus in publico, quatenus intentio maneat in
secreto, vt & de bono opere præbeamus exemplũ,
& tamen per intentionem, qua soli deo placere
querimus semper optemus secretum. Ibidem.

Non sunt omnia bona, quæ bona fiunt intentione.
Ibidem.

Affectus animi qui non habent, recte non viuunt.

14. de Ciu. Dei.

Hoc habet quilibet affectus proprium, quòd quãto
feruentior est interius, tanto minus explicari va-
let voce exterius. De Orando, Deum.

Passiones mentis ita sunt moderandæ atq; frenandæ,
vt in vsum iustitiæ conuertantur: deniq; in disci-
plina nostra non tam quæritur, vtrum pius ani-
mus irascatur, sed quare irascatur. nec vtrum sit
tristis, sed vnde sit tristis: nec vtrum timeat, sed
quid timeat. irasci enim peccanti vt corrigatur:
contristari pro afflictõ vt liberetur: timere pericli-
tantine pereat, nescio vtrum quisq; sana conside-
ratione reprehendat. 9. de Ciu. Dei.

Cum desideria dilatione crescunt, si autem defi-

Mm ciuit

DESYDERIVM AFFECTVS EX

ciunt, desideria non sunt. Greg in Mor.

Valentiores voces apud secretissimas aures Dei, non voces faciunt, sed desideria. Ibidem.

Desiderijs religiosis facile concedendum est. Idem Ep. 5.

Affectus promerendi celestia, tanto fit capax, quanto fuerit expectando longinquis. 20. Mor.

Affectanti celestia terrena non sapiunt. Ibidem.

Quantum ad peccati rationem attinet, nocuit, qui nocere disposuit. Hier in Ep.

Omnia reliquit, qui voluntatem habendi deseruit. Ibi.

Quod ardentius volumus, moderate dissimulare non possumus. Ibidem.

Sicut fabrica columnis, columnę autem basibus innituntur: ita vita nostra in virtutibus, virtutes autem in intima intentione subsistunt. Greg in Mor.

Est aliqua pietatis pars, velle fieri pius. Lact. lib. 5.

Affectus tuus pretium imponit operi tuo. Amb. d. of.

Voluntas non est, ubi necessitas est. Bern.

Bonum prorsus condemnat intentio mala, & malum non penitus excusat intentio bona. Ibidem.

Voluntati nec leges imperant, nec principes dominantur, libera est, & maxime si spiritu ducitur: quia ubi spiritus, ibi libertas, & quia voluntas non cogitur, sola nescitur, vel demeretur. Bern in Epist.

Intentio bona & recta requirit duo, scilicet rem & causam. Id est quid intendit & propter quid. Ibidem.

Iterario, expressio affectus est. Ibidem.

- Affectibus nostris tempus non est dandum. Ibidem.
- Affectio alia est quam caro gignit, alia quam ratio regit, alia quam sapientia condit. Sup Cant
- Affectiones moderatæ virtutes sunt, immoderatæ vitia. in par. serm.
- Affectionum animæ mutabilitas, diuina mutat nomina. Item de diu. aff.
- Affectus suas voces habet. Super Cant.
- Appetitus vanitatis, est contemptus veritatis: & contemptus veritatis, causa est nostræ cæcitat. Ibi.
- Voluntatem Dei scrutari tutum & pium est, maiestatem vero, temerarium & formidandum. Ibi.
- Voluntas propria cesset, & infirmus non erit. Ibid.
- Qui nondum habet rectam voluntatem, sciat quia impedit eum carnalis intentio: qui habet rectam & non validam, sciat quia impedit eum carnalis consuetudo: qui habet deuotam & non dum plenam, sciat quia impedit eum terrena inhabitatio. Idem. in sent.
- Grande malum propria voluntas, quo fit ut bona tua bona non sint, etenim si in die ieiunij mei inueniatur voluntas mea, non tale ieiunium elegit dominus. Sup. Cant.
- Dico fiducialiter, nemini qui sit in propria voluntate vniuersus mundus sufficere potest: etenim ipsum Deum, quantum in ipsa est, perimit: omnino enim vellet Deum sua peccata vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire.
- Idem de reuer.

NECESSITAS.

Quæ maior superbia, quàm ut vnus homo totæ cõgregationi iudicium suum præferat, tâquim ipse solus habeat spiritum Dei: eantunc qui se faciunt religiosiores alijs, qui non sunt licut ceteri hominum, ecce ariolæ & idolatra facti sunt. Ibidem.

Nullum credimus ad salutem, nisi Deo inuitante venire, nullum inuitatum salutem suam nisi deo auxiliante operari, nullum nisi orantem auxilium promereri, nullum voluntate Dei perire, sed permissu, pro electione arbitrii, ne ingenuitas potestatis semel homini tributæ, ad seruillem cogatur necessitatem. Aug de Eccle. de g.

NECESSITAS.

Quæ necessaria sunt, turpe est nescire. Plat. de leg.

Necessarium non contingit aliter se habere. Arist 4. Meth.

Necesse est alteram partem contradictionis esse veram. Ibidem.

Nulla res necessaria turpis est hominibus. Stob. li. 2.
Effugere non poteris necessitates, vincere poteris. Senec. Ep. 57.

Da operam, ut quicquid necesse futurum est, nunquam inuitus facias. Ep. 62.

Necessitas fastidium excutit, superuacua recipiunt delectum. Ibidem.

Ne-

TEMERITAS.

283

Necessitas grauiſſimus morbus est. Cice, cont. Catil.

Necessitas pars rationis est. Plut. 6.

Ferenda est potius omnis necessitas, quàm perpetranda aliqua iniquitas tamen aliud est ex necessitate peccare, aliud ex abũdantia, Aug. sup ps. 72.

Fœlix necessitas est, quæ in meliora conuertit. Ad Pauli.

Necessitas, omnium operationam mater est. 1. De Ciuit Dei.

Necessitatis tempore, omnia sunt cõmunia. Iurisp.

TEMERITAS.

Temeritas, fallax res est. Diog. lib. 2.

Omnis actio, & temeritate & negligentia vacet. Cice. 1. Ofic.

Temerarium est, secundis non esse contentum.

Plin. lib. 4.

Temeritas fœlix nunquam inuenit modum. Ibidem.

Vnum est temeritatis solatium, perpetua fœlicitas.

Ibidem

Nimium præceps est, qui transire contendit, vbi cõspexerit alium cecidisse. Aug. in ser. de Ascens.

Qui se dicit scire quod nescit, temerarius est: qui se negat scire quod scit, ingratus est. Ibidem.

Cõpescat se humana temeritas, & id quod nõ est, nõ querat, ne quod est non inueniat. Cont. Manich.

Non sibi quisq; proponat & dicat, habere volo quod vincam. Ibidem.

Mm iij

Im.

COGNITIO ET

Imperitiam comitatur temeritas. Nazant. 3.
Fortitudo si non pro causa honesta, aut nulla necessitate cogente, certum periculum subierit, in temeritatem convertitur. Lact.

COGNITIO ET NOMEN.

EX GRÆCIS.

NOti maxime de se inuicem solliciti sunt. Plac.
de Phil.

Nosce te ipsum. De Nat. Nom.

Omnibus innata est cupiditas quædam cognoscendi
& innotescendi. Plut. de bona val.

Difficile est in voluptatibus se bene cognoscere.

Diog. 4.

Pulchra nomina imponenda sunt pueris. Ibidem.

Denominatio fit à fine, & digniore. Arist. Polit. 2.

Non oportet ex significatione nominis de moribus
iudicare. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Discite omnia, præter virtutem, mutare nomina.
Senec. Ep. 96.

Multò ad rem magis pertinet, qualis tibi videaris, quàm
alijs. Ep. 28.

Cognitio peccati, initium salutis est. Ibidem.

Noscat se quisq;, & non tantum ex cõmunibus præceptis, quàm ex natura sua capiat consilium formandæ actionis. Quint. lib. 12.

Cognitione carpiù, vehementius amatur honesta. Ib.

Caput

Caput est in omni negotio, nosci quid agendum sit.
Col. libr. 1

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ In nominibus non est laborandum, vbi de re constat. Aug. contr. Cresc.

Non sunt contemnenda vocabula, nec facile à consuetudine recedendam est, nisi quæ rationi aduersatur. 2. Music.

Vna eademq; res ideo multis modis dicitur, vt ipse modus dicendi propter fastidium varietur, & propter concordiam vna teneatur. Super psal 46.

Cum cognitio & ratio dona sint Dei, cauendus est in cognitione error, cauenda in actione nequitia. De Agon Chr.

Qui vult intelligere qualis est, tales debet aspicere qualis non est. Greg. in Mor.

Quanto quis minus se vidit, tanto minus sibi displicet: & quanto maioris gratiæ lumen percipit, tanto amplius reprehensibilem se esse cognoscit. Ibidem.

Absq; notitia sui creatoris, omnis homo pecus est. Hier. ad Hel.

Nomina apud veteres ratione aliqua ponebantur. Ambr.

Cognomen debet imponi, quando ex nomine proprio redundat incertitudo. Iurisp.

Nosse Deum, doctum facit hominem: timere autem sapientem. Bernar. in Ep.

ARS ET

Vestigare quid tibi desit non sit tibi pigru: nec quod desit verecundum sit fateri. De Confid.

Qui terrenus rex esse creditur, licet non omnium oculis conspicuus sit, per leges tan en ipf us, per statuta & potestatem, per virtutem atq, imaginé eius cognoscitur. tu vero deum ex suis operibus & virtutibus, intelligere non vis. Theoph.

ARS ET INGENIUM.

EX GRÆCIS.

Peritiam, ars imperitiam fortuna sequitur. Plat. de Reth.

Quod caret ratione ars non est. Ibidem.

Res omnes, vel natura, vel fortuna, vel arte fiunt. Ibidem.

Oporret aut ars in hoc naturam imitetur, vt quid quid agat, propter finem agat. Aril. de poe 2.

Omnes artes vtütur quibusdã cõmunibus, Eléch. 1.

Ars multa complet, quæ efficere natura non pöt. Ibi.

Artif. x qui se potest assimilare naturæ secundum suum posse, semper est melior. De sen. & sens.

Artifex sapientior est experto. Metaph. 1.

Ars gubernandi ciuitates, principatum tenet in omnibus artibus. Eth. 2.

Vnusquisq, artifex diligit opus suum. Eth. 4.

Quinam sagittarius artis suæ tam peritus est, qui non aliquando aberrat a scopo? Demost.

Bonis ingenijs minore periculo cõsultitur. Ibidem.

Mul-

Multa opportuna fortunatis & ingeniosis subito ve-
niunt in mentem. Ibidem.

Ingenium magnum & prauum, calamitosum est
Reipub. Ibidem.

Hominem ingeniosum, mansuetum & virile simul,
difficile inuenies Plat.

Contentaneum est, in genere nobili quàm ignobili
ingenia meliora esse. De nat. nom.

Hominis ingenium ceu carni & senium in otio con-
trahit. Plut.

Nullum magnum ingenium sine mixtura demontie
fuit. Ibidem.

Bonum ingenium seruitute opprimitur Homer.

Nullus est vltis statuae, & si pulchrè fabricata sit, nisi
accedat qui vim artis intelligat. Stob.

EX LATINIS.

Felix illud seculum antè architectores fuit, ista nata
sunt iam nascente luxuria. Senec. Ep. 91.

Non desiderabis artifices, si naturam fueris sequu-
tus. Ibidem.

Quidquid fieri potuit, potest. Epist. 91.

Accuratiora ingenia, & ad intelligendum apertiora
eorum, qui terras incolunt eas, in quibus aër sit
purus ac tenuis, quam eorum qui vtuntur crasso
caelo ac concreto. quin etiam cibo quo vtaris in-
terest ad mentis aciem. Cic. de Nat. Dei. or.

Artes, virtutis sunt magistræ. Ibidem.

Quam quisq; nouit artem, in ea se exerceat. 1. Tusc.

Nulla ars imitari naturæ solertiam potest. 2. d. N. D.

ARS ET

Meliora sunt quæ natura, quàm quæ arte perfecta sunt. *Ib.*

Paritas ingeniorum emulacionem facit. *Gel. lib. 14.*

Fere fit ut ingenia aciora, corpuscula fortiantur imbecilliora. *Ibidem.*

Nulli tam clarum statim ingenium est, ut possit emergere, nisi illi materia, occasio, fauor atque commendator contingat. *Ph. lib. 2.*

Aliud sollicitudinis, aliud securitatis ingenium est. *Ib.*
Ineliciter euenire solent, quæ tentantur inuita Minerva. *Ibidem.*

Omne quod ars consumauit, à natura duxit initium. *Quint. lib. 2.*

Tradi omnia quæ arte efficit, non possunt. *Ibidem.*

Quod ars adubrare non valet, casus imitatus est. *Ib.*

Nulli venatori fuit vitio, non omnes feras caperet: ita diffusam artem tractatibus, satis est maximam partem tradidisse. *Ibidem.*

Indubitatae artis approbatio est, rerum semper effectu. *Veg. lib. 2.*

Omnes artes in meditatione consistunt. *Ibidem.*

Opus nullum certum est mercedis incertum. *Ibidem.*

Nauita de ventis, de tauris narrat arator.

Enumerat miles vulnera, pastor oues. *Propert.*

Aurum & opes & rura frequens donauit amicus,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit. *Martial.*

Singula quid referam, nil non mortale tenemus.

Pectoris exceptis, ingenijque bonis. *Ouid.*

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS,

Dif.

Difficile est mihi quod multum tribui liberalibus disciplinis, quas multi sancti nesciunt, quidam autem qui sciunt eas sancti non sunt. Aug. 1. Retrac. Artifex nouit suam opus. Idem super Ioan.

Tria sunt que in vnoquoque artifice desiderantur, vt aliquid efficiat; natura, doctrina, vsus. natura ingenio, doctrina sciētia, vsus fructa dijudicandus est. 11. De Ciuit. Dei.

Idcirco desidiosus ingenium sæpè accipit, vt negligentia sæpius puniatur: quia quod sine labore assequi potuit, scire contempsit. & ideo itudiosus tarditate intelligētiæ præmitur, vt eo maiora præmia retributionis inueniat, quo magis in studio iuuentatis elaboret; nihil è ergo in terra sine causa, quãdo & studioso tarditas ad præmium proficit, & desioso velocitas ad supplicium crescit. Ibidem.

Vbi intenderis ingenium, valet. Ibidem.

Omnes artes instructore indigent. Hier in Ep.

Grandes materias ingenia parua non sustinent. Ibi.

Qui nõ intelligunt artes, nõ mirantur artifices. Ibi.

Doctrina, potiora quidem, sed nõ meliora ingenia facit. Tertul.

Sicut qui tardus est ad percipiendum, pro intentione tamen boni studij præmium accipit: ita qui præstitum sibi a Deo ingenium negligit, condemnationis reus existit, quia donum quod acceperat negligit. De Sum Bon.

ELOQVENTIA.
EX GRÆCIS.

Mores dicentis sunt, qui persuadent, non oratio. Plut. de Polit.

Rhetor non semper persuadet, sicut medicus non semper sanat. Arist. Top. 1.

Rhetorica non dicendi opifex est, sed adiutrix. Ibi.

Dicendi peritus, dicendi quoq, tēpus cognoscit Ibi.

Præclara gesta, præclaris indigent oratoribus Ibidē.

Quantum in bello potest ferrum, tantum in Rep. potest eloquentia. Diog. li 2.

Oratoris est cōsiliū dare, populi rē gerere. Demost.

Grata, quā vtilia dicere difficilius est. Ibidem.

EX LATINIS.

Non esset in rebus humanis eloquentia, si tantum cum singulis loqueremur. Quint. lib. 1.

Eloquentia, quæ admirationem non habet, non eloquentiam iudico. Lib 8.

Minus est totum dicere, quā omnia. Ibidem.

Nemo est orator, qui non se similem Demostenis esse velit. Cicer. de Opt. Orat.

Miser, & vti dicam pauper, orator est, qui nullum verbum equo animo perdere potest Ibidē. lib. 8.

A philosopho si afferat eloquentiam non asperror; si non afferat, non admodum desidero. 2. Tusc.

Pacis est comes, utiq; te scitia, & iam bene constitutæ civitatis velut alumna quædam, eloquentia. De Clar. Orat.

Eloquentia principibus maximè ornamento est, 4. De Fin.

Vt hominis decus ingenium est, sic ingenij lumen eloquentia est. Ibidem.

Sunt aliqui ita natura nuperibus ornati, vt non nati, sed à Deo aliquo ficti esse videantur. De Orat. Scholasticæ declamationes sunt eiusdem hominis, & eiusdem fortunæ, non eiusdem tamen quotidie felicitatis. Gel. lib. 4.

Supremus felicitatis cumulus est, laudator eloquentissimus. Plin. lib. 2.

Inuenire præclarè, enunciare magnificè, interdum etiam barbari faciunt: disponere aptè, figurare variè, non nisi erudito concessum est. Ibidem.

Comes facundus in via pro vehiculo est. Pub. Mim.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Qui dicendo persuadere nititur quod bonum est, nihil horum spernat, vt doceat, delectet, fleat: quod cum apte & conuenienter facit, & si auditoris non sequatur affectus, meritò tamen eloquens dici potest. Aug. 4 de Doctr. Chr.

Qui eloquenter dicunt, suaviter: qui decenter salubriter audiuntur. Ibidem.

Nihil est ab re etiam nota repetere, vt qui non nouerunt instruantur, & qui nouerunt confirmentur.

Super Ioan

Rhetoricam nisi quis cito potest, nunquam omnino potest perdiscere. 4. De Doctr. Chri.

Cauendū est ne fugiant ex animo quæ dicenda sunt, dum attenditur vt arte dicantur. Ibidem.

Elo-

ELOQUENTIA.

Eloquentiæ facultas, quam vis mala persuadere potest, non est culpabilis, quia & vera etiam persuadere potest, sed ea male ventium peruersitas est. 2. de Rhetor.

Eloquentiæ præceptis loquuntur, etiam qui nunquam didicerunt. 5 Confess.

Eloquentiæ in homine prauo, venenum in poculo aureo est. li. 1. de anim.

Ex duobus imperfectis, melius est rusticitatem sanctam habere, quam eloquentiam peccatricem Hier. in Ep.

Nō habet inter lachrymas eloquentia locum. Ibidem

Non flagito linguæ victorem, sed animæ puritatem, apud Christianos enim solecismus est, & magnū vitium, turpē quid dicere vel facere. Ibidem.

Bene dicere ad paucos pertinet, bene autem viuere ad omnes. Laet. lib. 1.

Rectus & nudus orationis ductus, simplici orationi conuenit. Ibidem.

Artificiose oratio, stultos non sapientes fleat. Pi. 2.

Oratio difficillima est moderata. Ibidem.

Oratio non longa est, quæ ordinata est. Ibidem.

BREUITAS.

Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Arist. Phil. 2.

Breui loquium silentio finitimum est, & ideo comendabile. Stob.

Breuitatem in hoc ponimus, ut nec minus nec plus quam oportet dicatur. Quint. lib. 4.

Paucis opus est, & efficacibus. Senec. Ep. 28.
 Quod inter principium & finem clauditur, breue
 est. Aug. 3. retrac.
 Breuitas obscuritatem parit. Ibidem.
 Nihil ita absq; labore manifestam facit veritatem, si-
 cut brevis & pura narratio. Bern. ad. Eug.

VISVS, DIES ET LUX.

Difficile est multa simul conspicerere. Arist. Eleñe.
 Oculi morum sunt indices: in ducenda itaq; vxore,
 oculi inspiciantur. Demost.
 Non licet presentem diem recte vivere, nisi quasi vlti-
 mam cogitaueris. Senec. in Epist.
 Instar totius vitæ dies est. Ep. 62.
 Vnum quemq; diem non tanquam vltimum capio;
 sed tanquam posset vltimus esse. Ibidem
 Nullus agenti dies longus est. Ep. 123.
 Discipulus est prioris posterior dies. Ibidem.
 Impudicus oculus, impudici cordis est nuncijs.
 Aug. de vita Eccle.
 Cæcitas ipsa visus præstantiâ comendat. 22. de C. D.
 Dies vitæ imago est, nox mortis. De fid. & op.
 Oculo pravo vitiatq; mala sunt etiam quæ opti-
 ma. Ibidem.
 Noui iudiciu habem⁹, quotiēs aliquid cōtēplamur.

CÆCITAS ET NOX
 EX GRÆCIS ET LATINIS.

CÆCITAS ET NOX

Cæcus ex natiuitate non potest disputare de colore. Arist. phil. 2.

Cæcus à natiuitate, sapientior est surdo & muto. De sens. & sens.

Nati sine visu & auditu, habent virtutes interiores perfectiores. De Somn & vig.

Noctu plerunq. reuerētiam habent ebreę. Eurip.
Paruulis noctium turbamur offensis, excitant nos plerunq. exigui motus, vox incerta & longinqua, & aliquando ipsum silentium. Quint. dec 2.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLUSTRIBVS.

Noctem non tenebrę, sed lucis discessus facit. Aug. quæst ex vtroq.

Cæci magis vident dormientes, quam vigilantes. 10. lib super gen.

Tenebrę non nisi in cõparatione lucis malæ sunt. Ib.

Tenebræ morũ nõ oculorũ timēdæ sunt. sup Euag.

Tenebræ non videndo videntur. 11. de Ciu Dei

Sicut tenebræ oculos, sic delicta mentem: nec lucem veritatis sinunt videre, nec se. Ps 118.

Vide quid contingat animę malæ, recedit à Deo: & quia ipsa non videt Deum, putat se non videri à Deo. Ps 62.

Adulterium tenebras quærit, castitas quærit lucem; quo modo vis innotescere, sic viue: quoniam qui fecit te etiam tenebris videt te. 2 de verb. Apo.

Tenebrarum portenta, sua sponte euanescent ad lucem. Ambr.

CIBVS

EX GRÆCIS.

Diuersitas alimētorum facit diuersas vitas animalium: Arist. pol. 9.

Mali ideo viuunt vt edant; boni ideo edunt vt viuere possint. Plut. de Poet.

Vtere legibus antiquis, obsonijs vero recētibus. Demetr. phaler.

Cibus vt famis medicamentum sumitur. Ibid.

Qui suauissime comedit, obsonijs nō indiget. Diog. l. 1

Horaprandendi est diuiti quando vult, pauperi quādo potest. Ibidem.

Venter, imperiosa corporis pars est. Hom. odif. li. 11.

EX LATINIS.

¶ Parabile & appositum est, quod natura desiderat; ad superuacua sudatur, ad manum est, quod satis est. Sen. Ep. 4.

Copia ciborum subtilitas animi impeditur. Ep. 15.

Facile est pascere ventres bene institutos, & nihil aliud desiderantes, quam impleri. paruo fames constat, magno fastidium. Epist. 17.

Dij boni quot hoium vn⁹ venter exercet. Sen. Ep. 96

Cum optimis faciat sumus, varietas etiam ex vilioribus grata est. Quint. lib. 10.

Incunditas victus in desiderio est, non in facietate.

Cibi condimētū fames est, potionis autem sitis. Ibi.

Cibus simplex vtilissimus est. Plin. lib. 42.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

Na

¶ Ali.

CIBVS.

Alimenta vt medicamēta sumēda sunt, Aug. 19. cōf.
Malē ciborum cupiditas, sub munditiā nomine ex-
cusatur. De Mor. Ecl.

Ita se res habet, vt pro cuiusq; corporis congruentia
vel delectet esca, vel offendat. Cont. Faust.

Filij sapiētię sunt, qui quādo māducāt, nō spernunt
nō māducantes, & quando non manducant, non
iudicant manducantes. 1. de Cui Dei.

Non cibus sed appetitus in vitio est, vnde lautiores
cibos plerunq; sine culpa sumimus, & abiectiores
non sine reatu conscientię gustamus. Gr. 3. Mor.
In cibo hęc mihi mensura tenenda videtur, vt nec
contra honestatem, nec supra necessitatem suma-
tur. Hug. Didasc.

Cibus in ore, psalmus in corde sapit. Bern.

Cibus meus Christus est, & ego eius. Ibidem.

POTVS AQVA VINVM.

Vinum remedium est, aduersus senectutis dū-
ritiam. Plat. de leg.

Inter pocula non est admonendum. Plut.

Vinum ad moderationis legem ingenia reuocat:
placidiorē reddit hominem, asperitatemq; mi-
tigat. In proble. deca. 1.

In vino tanquam in speculo, multorum ingenia pro-
uidentur. Ibidem.

Vitis tres vuas profert: primam necessitatis, secun-
dam voluptatis, tertiam ebrietatis. Diog. lib. 2.

Vinū & caro vires augēt, actiōes mētis ipediūt. Ibi.

Vinum

- Vinum laborum pharmacum est. Eurip.
 Vino sublato non est Venus. Ibidem.
 Aqua & panis, naturę satisfaciunt. Senec. in Epist.
 Quis sit vini, quis musti sapor, iam scis: nihil inter-
 est centum per vesicam tuam, an mille amphorę
 transeant, saccus est. Idem. Ep. 78.
 Mulier quę vini vsum immoderate appetit, & virtu-
 tibus ianuam claudit & vitis aperit. Max. li. 3.
 Vinum ad letitiam, non ad ebrietatem datum est.
 Aug. de Sala. Joct.
 Aqua omnium nascentium mater est. Super Gen.
 Vinum medicamentum est, plus iusto sumptum, ve-
 nenum est. Chr. de Bap.
 Omnes ex quo monachi sumus infirmos stomachos
 habemus, & tam necessarium Apostoli de vt edo
 vino consilium merito non negimus, modico
 tamę quod ille permisit, prætermisso. Bern. i Apol.

CONVIVIUM.

EX GRÆCIS.

- S**I dextrę urbaniterq; recuses non minus grata
 fuerit excusatio quę potatio. Pl. d. Te e bo. val.
 Odi memorem computatorem. Ibidem.
 Eiusdem est viri, & aciem terribilissimam, & conui-
 uium lætissimum instruere. Ibidem.
 Non edendi bibendiq; causa sed conbibendi come-
 dendiq; causa nos mutuo invitamus. Ibidem.
 Lingua semper certe led præsertim in cõuiuio reti-
 nenda

CONVIVIUM.

nenda est. Diog. lib. 1.

Præsens frequentia hominum in conuiuio, habet ex se se delectationem. Eurip. in Med.

Non conuenit epulantes audire luctus. Ibidem.

ET LATINIS ET SACRIS.

Cura, ne conuiuiorum ministri, pluris sint pretij quæ quibus ministratur: dedecet enim paucis toris quibus accumbitur, multas animas inservire. Stob.

Contendere, cum ubiq; sit vitiosum, tum inter pocula maximè. Ibidem.

Quidam cœnent tecum, quia digni sunt, quidam ut sint. Idem Ep. 77.

Cœuiuū vix sine culpa celebrari pōt. Greg. 1. Mor.

Quædā sunt vitia, quæ à conuiujs vix separari possunt. Ibidem.

Conuiuia prohibētur, cū sacerdotalis sensus tenuis esse debeat, ne pinguis grossam exerceat mētē. Ib.

F A M E S.

E Suriens, necessarijs vtitur potius quā suauibus: Plu. de Tuend. Val.

Difficile est verba facere vntri aures non habenti. Ibidem.

Paruo fames constat, magno fastidium. Sen. Ep. 17.

Ambitiosa non est fames, contenta est desinere. Ibid.

Expecta, nec ante edas quam aut bonum panē habere caperis, aut malū desinas fastidire. Ep. 124.

aliena fame, sui quisque miseretur. Quint. Decl. 5.

Non

- Non habitant simul pudor, & fames. Decl. 12.
 In magna inopia, quicquid emi potest, vile est. Ibid.
 Fames audaciam præstat. Cicer.
 Fames ac frigus, miserima mortis genera. Ibidem.
 Fames, multorum magistra est. Ibidem.
 Fames naturalis morbus est. Aug. psal. 97.
 Aliud fames est, aliud edendi amor. Cont. Iul.
 Fidem nostrâ & facta nostra esuriuit Christus, pasca-
 mus illum beneuiuendo, vt ipse nos pascat in eter-
 num nobis viuere donando. Super Psal 34.
 Fames mentis, est silentium diuinę elucutionis.
 Greg. 6. Mor.
 Fames crudeles mortes tentauit. Chry. ad Pop. aut.
 Mirabile & graue martyrium est, inter epulas esuri-
 re. Bern. in par. ser.

IURAMENTVM.

EX GRÆCIS.

- Iuramenta non fidem afferunt viris, sed viri iura-
 mentis. Stob. lib. 4.
 Præsentē flagello, non postules iuramenta. Ibid.
 Qui iuramentū à malo viro postulat insanit. Ibidē.
 Amatorum iuramenta, Deorum non subeunt aures.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

- ¶ Dico vobis ne iurare omnino, ne scilicet iurando
 ad facilitatem iurandi veniatur, de facilitate ad cō-
 suetudinem, de consuetudine in perinurium de-
 Na iij

DIFFICULTAS ET

cidatur. Aug. cont. Mend.

Qui hominem ad maiorem iurationem prouocat, & scit eum falso iuraturum, vincit homicidam: quia homicida corpus occidit, ille animam: imo duas, eius quem iurare prouocauit, & suam. Idem Decol. 3ap.

Non penitus iurare prohibuit, sed occasionem per iurij, quod perfectius est, euitare docuit. Gregor. super Matth.

Quacumq; arte verborum quis iuret, Deus tamen qui cōscientiæ testis est, sic illud accipit, sicut ille, cui iuratur intelligit. Isid. de Sum Bon.

Dei iuratio promissionis est cōsumatio. Idē sup ps. 88
Iuramētum magis inditium incredulitatis est, quā fidei. Chryl. Epist. ad Ephe.

Ad iurandum facilis, parum pietatis habet. Ibidem.

DIFFICULTAS ET IMPOSSIBILITAS.

DEus hoc solum priuatur, infecta facere quæ facta sunt. Arist. Ethic. 6.

Difficile est idē factis præstare, quod deliberando promittimus: nam consultamus securi, in opere autem cum timore deficimus. Stob. lib. 2.

Difficilia sunt, quæ præclara. Plat. de Rep.

Quicquid vult habere nemo potest: illud potest nolle quod non habet. Senec. Ep. 124.

Non tentanda sunt, quæ effici omnino non possunt.

Quint. libr. 4.

Dif.

Difficile videtur omne opus antequam tentes. Veg. li. 2.
 Difficile est, quod non potest expediri, nisi per principem. Apud Iuriscosul.

Nonnunquam dominus, eis etiam quibus magna dona tribuit: parua quædam reprehensibilia relinquit, ut semper habeant contra quod bella gerat: & deuictis magnis hostibus mentem non erigant, videntes ab aduersarijs, minimis etiam fatigari.
 Greg. in Mor.

LÆTITIA ET RISVS.

EX GRÆCIS

IN communi re gaudens solus, non recte facit Euripid. in Ion.

Multa quæ naturaliter non sunt delectabilia, cum sunt assuefacta delectabilia fiunt. Arist. in Rhet.
 Vnicuique est delectabile quod amat. Ethic. 1.

Qui delectari velit sine tristitia, ad philosophum recurrat. Polit. 2.

Omnes habemus vnde delectemur. Plut. de Tranquilit. Anim.

Quod iucundissimum est idem calamitosum est. Ib.

EX LATINIS.

¶ Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Senec. Epist. 23.

Seuera res est, verum gaudium. Ibidem.

Nihil difficilius est, quàm differre gaudia. Quin. decl. 2.

Spem gaudia parant, aduersa contritionem. Decla. 15.

LÆTITIA ET

Recto ordine prius metus tollatur, quàm gaudium
infundatur. Ibidem.

In profusio gaudio lachrymæ oriuntur. Ibidem.

Gaudia principum nostri sunt sæpè dolori Ouid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Lætitia nostra sit timore permixta. Aug. sup. ps. 85.

Delectatio animæ pondus est. 6. Mus.

Delectatio laboris tolerantiam parit. Ibidem.

Vnde quisq; gaudeat, plurimum interest. 5. Conf.

Populi applausus ex eorum est numero, quæ fortuna
non iudicio contingunt. Lib. de Mus.

Risus grauitate sit mixtus. Aug. de Spe. & Ani.

Lætitia iusti comes est.

Gaudere prosperitate aliorum generosius est, quàm
deslere calamitatem. Epi. ad Rem.

Quicquid facis cum hilaritate fac bonum, & tunc be-
ne facis: si autem cum tristitia facis, sit de se bonum,
non tu facis. Aug. super psal. 91.

Solet lætitia arcana mentis aperire, aduersa verò
cum nos exterius deprimunt, cautiores reddunt.
Greg. 28. Mor.

Præsentis temporis ita agenda lætitia est, vt nun-
quam amaritudo sequentis iudicij recedat à me-
moria. Hom. 2.

Dulce est esse in rebus humanis, sed et qui adhuc de
cælestibus gaudia nulla gustauit, quia quanto mi-
nus æterna intelligit, tanto delectabilius in tem-
poralibus requiescit. Super Ezech.

Verum

Dominicus

Verum gaudium non possidetur, nisi pax & iustitia teneatur: prima enim est, & quasi radix iustitia: secunda pax, tertia gaudium. de iustitia nascitur pax, de pace gaudium generatur. Ibidem.

Gaudium properat, & non fert lætitia mores. Cyprius in Epist.

Vis nunquam esse tristes, bene viue: beata vita semper gaudium habet. Hag. d. Ano.

Miseria nulla maior est quam falsa lætitia. Bernardus de lib. Arb.

Gaudendum est de ijs quæ expectamus, & gaudendum de ijs quæ sustinemus. Super Cant.

Lætos vos esse volo, sed non dum securos. Sup. psal.

TRISTITIA, AFFLICTIO, ET ADVERSITAS.

EX GRÆCIS.

Tristitia maxima ægritudinum. Stob. lib. 4.
Melancholici naturaliter indigēt semper medicina. Arist. 7. Eth.

Natura omnia tristia & molesta fugit. Plut.

Non fœlix appellandus est, qui multas habet pecunias, sed qui non tristatur. Ibidem.

Vbi quis dolet, illic animam conuertit. Ibidem.

In fœlicitas inops consilij est. Eurip. in Or.

Malorum suorum homo sibi causa est. Home. odif.

Siego miserè habeo, nihil in hoc gloriaris, etenim & tu miserè habere poteris. Ibidem.

TRISTITIA, AFFLICTIO, ET

Quando miseris bene volunt dii, credit calamitas in bonum. Eurip.

Bona quærentibus vix obtingunt, mala etiam non quærita ultro adfunt. Ibidem.

Et ventorum flatus, & mortalium calamitates non semper impetum faciunt. Idem in Her. f.

Quibus est aduersa fortuna, non surdi solum sunt, sed nec videntes quidem res conspicuas vident. Stob. lib. 2.

Homo semper infœlix, natura credulus est. Ibidem.

Dolor apud illos libenter manet, apud quos alitur & augetur. Ibidem.

Si infœlicitates in commune conferrentur, & unusquisq; ex æquo partiretur, futuram erat ut quisq; suas capiens discederet. Plut.

Non potest vllum tam graue dici verbum, nec afflictio diuinitus immissa, cuius molem hominis natura ferre non possit. Ibidem.

EX LATINIS,

Non debemus causas doloris accersere. Sen. ep. 100.
Nihil est præcipue dolendum in eo quod accidit vniuersis. Cicer. ad Torq.

Tristitia, somno mitigatur. Ibidem.

Est aliqua doloris ambitio. Ibidem.

Plus est ostentatio doloris, quam ipse dolor, etenim sine spectatore cessat dolor. Ibidem.

Bonum virum in delitijs non habet, experitur in dura, sibi illum præparat. Senec. Epi. 100.

Nihil infelicius eo, cui nihil euenit aduersi. Ibidem.

Cala

Calamitas virtutis occasio, nemo duraret si eandem vim haberet calamitas, sicut primos impetus. Idem de Franq. Anim.

Omnia ad quæ gemimus & expauescimus, tributa vitæ sunt. Ibidem.

Oportet alios esse miseros, alios fœlices. Pub. Mim.

Repente infœlicem esse, generat furorem. Ibidem.

Est naturalis pro laborantibus favor. Quint. Decl. 4.

Qui intermittere in agendo dolorem potest, potest & deponere. Ibidem.

Non debet dolere, qui potest gloriari. Ibidem.

Nihil crudelius calamitate, quam gaudia reducunt.

Quint. Decl. 12.

Quod vltimum miseris est, miserationem perdere. Ibidem.

Difficile est tacere cum doleas. Ibidem.

Doloris magnitudo, vim quandam dicendi tribuit.

Cicer. ad Attic.

Dolor dissimulatione crescit. Iust. lib. 8.

Si dolori fræna remittas, nulla materia magna non est. Plin. 4 Ep.

Multa luctuosa dolor inuenit. Ibidem.

Optimè misérias ferunt, qui abscondunt. Curt. li. 4.

Nisi matuò essemus miseri, alius alio potuissemus esse fastidio. Ibidem.

Dignus est omni malo, qui fortunæ suæ erubescit. Ibidem.

In communi calamitate, suam quisque habet fortunam. Quint. Dec. 6.

TRISTITIA AFFLICTIO

Nouus dolor præteritum reuocat. Ibidem.

Miserrima est fortuna quæ inimico caret. Pub. m.

Non est miser, nisi qui se esse credit. Idem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Tribulantur boni & mali, sed magno discrimine: de-
cidunt mali, cõfirmantur boni. | Aug. de cõt. con.

Tribulatio cordis pœnitentiæ merces est. Idẽ quæst.
ex vtroq;.

Tribulationum omnium maxima est, delictorũ cõs-
cientia. Idem, super. Psal. 45.

Persecutio non semper signum iniustitiæ est. Ibidẽ.

Non omnis persecutio bona, sed quæ propter iustiti-
am toleratur. Idem de serm. D.

Intelligat homo medicum esse Deũ, & tribulationẽ
medicinam esse ad salutem, Idem super Psal. 21.

Sipatas te non habere persecutionem, non putas te
Christianum. Ibidem.

Tribulationes non tantum patienter, sed & gratan-
ter ferant sancti. Aug. quæst. ex utr.

Non facile inueniatur in aduersitate præsidia, quæ
non fuerunt in pace quæsitæ. Idem in Ep.

Sicut prosperitas maloru n vlcera sunt animarum:
sic aduersitas iustorum, æternorum sunt præmia
gaudiorum. Ibidem.

Quicquid temporalis afflictionis nobis proponat
aduersitas facilius toleramus, si inspicimus quòd
pro nobis iuit ad patibulum, qui nos inuitat ad
præmium. Ibidem.

Tristi.

Tristitia pia est; aliorum vitijs tribulari. Aug. 10.
Confels.

Tristis ex propinquo habet iram. Greg. in past.

Nemo quantum proficit, nisi inter aduersa cognoscit. Idem in Mor.

Cruciatu corporis malas animas miserabiliter cruciat, bonas fortiter purgat. Ibidem.

Moderata afflictio lachrymas exprimit magna reprimat. Ibidem.

Ille bene nouit exterioribus miserijs resistere, qui cit de spe interne gaudere. Idem super Ezech.

Tormenta sæpe crutiant, sed non emendant, Greg. 27 Mor.

In omnipotente Deo tunc certa fiducia est; cum pro bone opere aliquid in hoc mundum aduersitatis recipitur, vt plena merces in æterna retributione seruetur. Idem in reg.

Sicut aromata fragrantiam suam nõ nisi cum incenduntur pandunt: sic sancti viri omne quod virtutibus redolet in tribulatione innotescunt. Idem i Mor

Pœna præseus si afflictu animu cõuertit, finis est culpæ præcedentis, si autem ad timorem domini nõ conuertit, initiu est pœnæ sequentis. Idem in reg.

Cum recognosco Iob in sterquilinio, Ioannem esurentem in Eremo: Petrum estensum in patibulo: cogito qualiter Deus cruciabit in futuro quos reprobat, qui ita dure affligit, quos amat. Greg. i Hom.

Adversitas nostra, non est ira Dei, sed admonitio & pedagogus noster. Chr. super Euang.

TRISTITIA AFFLICTIO

Impossibile est scire afflictiones afflictorum; qui afflictiones non habet. Idem super Ep. ad Hebr.

Vexatio, dat intellectum. Ibidem.

Quauis calamitas in sacra scriptura suam habet medicinam. Ibidem.

Dolor immodicus immergit animam, Chr. sup Luc.

Brevius miser est, qui non sua culpa miser est. Ibid.

Nostri peccatis barbari fortes sunt, nostris vitijs superamur. Ibidem.

Tristibus semper Deus læta miscet. Ibidem.

Incrementum doloris est, id quod dolet scribere.

Amb. de off.

Solacium dolentis est, doluisse. Ibidem.

Animus liberalis, quem pro te videt anxium, contristate erubescit. Ber. ser. de pas.

Vulnere vetusto calus obducitur, & eo insanabiliore dolor verò acerbus diuturnus esse non potest.

Bern. de confid.

Gratus est miseris, de misericordia sermo. Idem in Epist.

Ex infortunio sunt aliqui felices. Ibidem.

LAVS.

EX GRÆCIS.

Reprehenditur laudatio, in qua vt magna & maxima proferantur, falsa etiam proferantur. Plat. de amor.

Non est qui vnius gloriari possit. Ibidem.

Sic

Sic lauda hominem, tanquam animal mutabile.

Plutar.

Graui fermoni non conuenit laus ridicula. Ibidem.

In nobis est benè vel male audire. Ibidem.

Qui à malis laudatur, timeat ne aliquid mali fecerit. Laet. lib. 1.

Boni cum laudantur quodammodo laudantes odio habēt, si id præter modū fecerint. Stob.

EX LATINIS.

¶ Gloria umbra virtutis est. Senec. Ep. 74.

Non debet dolere, qui potest gloriari. Quint. dec. 6.

Lucrifacit mortis atrocitatem quisquis laudatus occiditur. Dec. 11.

Ea est profecto iucunda laus, quæ ab ijs proficitur, qui ipsi in laude vixerunt. Cic. ad Marc.

Exiguum nobis vitæ periculum natura circūscripsit, immensum gloriæ. Pro Rab.

Honos alit artes, omnesq; gloria ad studia incendimur: iacentq; ea semper, quæ apud quosq; improbantur. In Tusc.

Opifices etiam post mortem nobilitari volunt. Ibidem.

Cum optimus quisq; maximè posteritati seruiat, esse se aliquid verisimile est, cuius sit post mortem sensum habiturus. Ibidem.

Non vita hæc dicenda est, quæ spiritu & corpore continetur: illa inquam illa vita est, quæ viget memoria seculorum omnium, quam posteritas alit: quæ ipsa æternitas semper intuetur. Pro Mure.

Com.

LAVS.

Compendiaria ad gloriam via, si quis qualis habere
velit, talis esset. 2. Offi.

Cuius predicatio omnibus non dum grata est, hunc
memoriae potius quam vocis testimonio compro-
bamus. 2. Phil.

Laudare se vani, vituperari stulti est. Max. li. 7.

Nulla tanta humilitas est, quae dulcedine gloriae non
tangatur. Lib. 8.

Gloria nec ab ijs etiam, qui contemptum eius intro-
ducere conantur, negligitur. Ibidem.

Nemo tam efferis moribus est, quin faciat aliquan-
do, aut dicat aliquid, quod laudari queat. Gel. li. 1.

Magna laus non abest ab admiratione, admiratio au-
tem quae maxima est, non parit verba, sed silenti-
um. Lib. 4.

Gloria maiorum posteris lumen est. Salust. in iug.

Sequi gloria, non appeti debet. Plin. lib. 1.

Multo deformius est amittere quam assequi laudem
Lib. 8.

Laudabilia multa etiam mali faciunt, laudati autem
nisi optimus non potest. In paneg.

Magnum est differe honorem, gloriam maius. Ibid.

Eximia gloria aliquando fortuna est, non virtutis
beneficium. Curt. Lib. 8.

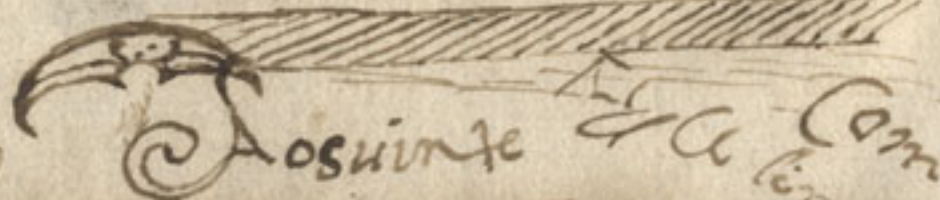
Eo clarior laus est, quo maior est quem viceris. Ibi.

Cito gloria abolefcit in sordidis hostibus. Lib. 9.

Excitat auditor studium, laudataque virtus

Crescit, & immensum gloria calcar habet. Ouid. 3.
de pont.

EX

Dosiunte & a Com

297

LAUS,
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Bonum laudare, non laudato, sed laudantibus prodest. Aug. super Ioan.

Laus mundi parum prodest, si conscientia criminis merdet. Ibidem.

Remotis obstaculis vanæ opinionis, scelera nuda presentur, fallacia, tegmina & vanæ gloriæ auferantur, & apparebunt miseræ peccatorum. Ibidem.

Securitas laudis in laude Dei est, vbi non timet laudator, ne de laudato erubescat. Super psal.

Quid est quod dicis, ego dives, ille pauper, sarcinam tuam commemoras, pondus tuum laudas: taceas laudes tuas, qui miserationes tuas non commemoras. De Doct. Christi.

Non valde gaudere debemus quando laudamur, nec contristari quando vituperamur: quia nec deprecare iniuria, nec laus coronare potest. In Epist.

Laus hominum, crudeliter aliquando contemnitur. De Boni. Vid.

Laus humana non appeti, sed subsequi debet recte operantem. Ser. Dom. in Monte.

Gloriæ cupiditas piæ fidei inimica est. 3. De Civ. D. Malus Deum laudare non potest. Idem.

Qui Deum laudat lingua, non semper potest: qui moribus semper potest. Super Ioan.

Non facis mala: sed si laudas malè facientem, non parum malum est. Epist. 49.

Sicut vera laus ornat, ita falsa castigat. De Decol. Ioã.

L A V S.

Laudari à beneviuentibus, si dicam nolo, mentior: si dicam volo, timeo ne vanitatis, quæ soliditatis appetentior sim. Lib. sol. Hom.

Gloriam concupiscens, nō cogitat de labore. Chry. super Luc.

Si gloriari cupis, gloriam despice, & omnibus eris gloriosior. Ibidem.

Laudamus sæpè, vt mordeamus. Ibidem.

Cum bene viuitur valde timendum est, ne mens despectis cæteris, de gloriæ singularitate eleuetur. Greg. in Mor.

Nescit laudem fugere dum suppetit, qui ad hanc anhelauit, dum deesset. 22. Mor.

Qui laudes humanas appetit, testem suum quærit in terra. Greg. 13. Mor.

Cum pro bono opere laus transitoria quæritur, res æterna retributione digna, vili pretio venundatur. Idem in Past.

Malo mihi gloriam serius contingere, sed solidam: quàm maturius, verum pœnitendam. Idem.

Natura ad laudem vel ignauos impellit. Lact. lib. 3.

Vilium satis hominū est, & suam laudem quærentiū, alios viles facere: quia alterius vituperatione se laudari putant. & qui suo merito placere nō possunt, placere volunt in cōparatione malorū. Hier. i Ep.

Velle addere laudem in vere laudato, decerpere est. Ambr. in Hex.

Gloriari in solo Deo, nō nisi à solo Deo est. Bernad. super Cant. ser. 13.

Habere quod te nescias non gloriam habet, porro nosse quod habeas, sed quia à te non habeas ignorare, habet gloriam, sed non apud Deum. vtrūq; ergo scias necesse est, & quid sis, & quod à te ipso non sis. Ibidem.

Quo gloria plus affectatur, minus deprenditur, vbi deprenditur affectari. Idem ad Episc.

De vniuersali vanitate inest nobis, & velle laudari cum simus vituperabiles: & nolle laudari quos scimus esse laudabiles. Idem ad Diac.

M E M O R I A.

E X G R Æ C I S.

Mater mularum memoria est. Plat. de Scien.

Minus conseruant orationes, homines perturbati. Arist. Eth. 1.

Memoria magis valent, qui habetis sunt ingenio: reminiscencia vero magis vigent, qui acuto. Ibidem.

Rerū præteritarum memoria, ad futurorū cōsultationē exemplar quoddā existit. Plut. de Educ. libe.

Faciendus est ex iugi memoriæ exercitatione habitus. Apud Diog.

Omnes disciplina memoria constat: frustra q; docemur, si quicquid audimus præterfluat. Quint. libr. 15.

Multum signa valent, & ex vna memoria venit altere, Ibidem,

MEMORIA.

Habet præteriti doloris secura recordatio delectationem. Cice. ad Brut.

Memoria minuitur nisi exerceas: nunquam tamen vidisené aliquem oblitum, quo loco thesaurum obruisset. Cato. Maior.

Multo acrior memoria est improborum, quam bonorum. Ibidem.

Mallem obliuionis, quam memoriæ artem: meminim enim eorum quæ volo, obliuisci non possum quæ nolo. Idem 4. de Finib.

Exultat animus, magnorum virorum memoriâ perlustrans. Max. lib. 4.

Stultum est eorum meminisse, propter quæ tui obliuisceris. Curt. lib. 4.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Infida rerû custos, memoria est. Aug. contr. Acad. Memoriam optimam iracundi & contentiosi habêt. Idem. 7. de Ciuit. Dei.

Memoria, quasi venter est animi. Idem 10. Conf. Reuocandus est animus ad recordandum, cum quadam delectatione de præteritis, ne repente sub cõcupiscētia redeam⁹ corde i Ægyptû. Id d̄ ver Ino. Recordatio iniuriæ magis instigat, quam mitigat. Ber. in Ep.

Ostiaris voluntatis, sit recordatio cœlestis gloriæ: & eius thalami custos, sit recordatio profundæ gehennæ. Idem in Par. ser.

Delectat bonos audire mala sua præterita, quia
iam

Jam casent eis: non tamen ideo delectant, quia mala sunt, sed quia fuerunt, & non sunt. 10. Conf.

OBLIVIO.

OVeneranda obliuio malorum, quàm es sapiens & venerabilis dea! Eurip. in Orest. Obliuiscere præterita, quibus male vixisti: contemne præsentia, quibus temporaliter viuisti: ne te aliquando præsentia non permittant peruenire ad futura. Idem super psal. 57.
Bona obliuio est, si te ipsum nescias, vt proximo profis. Bern. ad Henr.

MARE ET NAVIGATIO.

Fidelis terra, infidele mare, infaciabile lucrum. Demet. Phal.

Vt nauigatio iuxta littus sic ambulatio circa mare iucundissima est. Plut. in Prob.

Qui nauigat tantum à morte distat, quanta nauis crassitudo est. Diog. lib. 1.

Securissima è nauibus est, quæ in portum venit. Ibi. Iucundum est mare ex terra intueri. Stob. lib. 1.

Magna pars hominũ, quæ nauigatura est, de tempestate non cogitat. Senec. de Tranq. Anim.

Mare nauigare coëgit auaritia. Idem lib. 22.

Improbè Neptunum accusat, qui naufragium iterũ facit. Pub. Mim.

MUSICA:

Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest.
 Perfidie pœnas exigit ille locus. Ouid.
 Mare viua in se corpore retinet, mortua exigit. Græ
 6. Mor.

MUSICA.

Musica valet à deductionem temporis, & delectationem: & ideo pueris conuenit studere musicæ. Arist. pol. 8.

Musicam docebit amor, imperitus sis licet. Plut. in Prob.

Musicis Iupiter canenda suggerit. Homer. Odif. li. 1.

Occultæ musicæ nullus est fructus. Sucto. Tranq.

Musicæ ignoratio scripturarum intellectum impedit. Aug. 11. de doct. Chr.

Spiritus sctus, videns resistentē ad viam virtutis hominis animum, & ad delectationes vitæ huius magis inclinari, delectabilib⁹ modulis cætilenæ vim suæ doctrinæ permiscuit: vt dum suauitate carminis mulcetur auditus diuini sermonis pariter vtilitas inferatur. Idem in Prol. super Psal.

Cum mihi accidit vt me amplius cantus, quam res quæ cantatur moueat, me peccare pœnaliter confiteor, & tunc malle non audire cantantem. Idē 10. conf.

Qui vocē equare ceteris nō potest, melius debet tacere aut lenta voce psallere quanquam clamor omnibus obstrepere. Ibi.

Cibus in ore, psalmus in corde sapit, Ber. sup ca. ser. 7
 Nihil

Nihil ita propriè in terris, quædam cœlestis habitacionis statum repræsentat, sicut alacritas laudantium Deum. Idem, ser. 11.

REPREENSIO.

EX GRÆCIS.

REbus malè succedentibus, iracundè succedere non conuenit. Plat. de Tranq. Ani.
Non modò peccantes castiga, sed peccaturos etiam cohibe. Stob. lib. 4.

Temerarium est vmbra hominis mortui affligere, viuos castigare decet, non mortuos: & ipsa iustitia mortuos vindicat. Ibidem.

Cum verecundè reprehendit amicus, verecundiam gignit in amico. Ibidem.

Exagitamur verecundiæ & dolore, cum arguimur apud eos quos probari cupimus. Ibidem.

Obiurgationi laus est admiscenda. Ibidem.

Optimè ac iustissimè viuemus, si quæ in alijs reprehendimus, ipsi non fatiamus. Diog. lib. 2.

EX LATINIS.

Sunt qui magis emendare volunt Deos, quam se. Senec. Ep. 108.

Quâtû potes te ipû argue, inquire in te accusatoris primû partes fungere, deinde iudicis, nouissima deprecatoris, aliquâdo etiam te offende. Idè Ep. 18

Nulli patientius reprehenduntur, quam qui maxime laudari merentur, Plin. lib. 7.

REPREHENSIO:

Non satis est reprehendisse peccantem, si non doceas
as recti viam. Col. lib. 7.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Cum in omnibus litteris meis non solum pium
lectorem, sed etiam liberum correctorem deside-
rem: vtinam tam multos adiutores habere pos-
sim, quã multos cõtradiçtores habeo. verũtamen
sicut lectorem meum nolo mihi esse deditum, ita
correctorem nolo sibi. Lector meus non me ampli-
us amet quam catholicam fidem, corrector meus
non se amet, sed catholicam veritatẽ. Aug. 3. d. Tri.

Sicut viri boni per leuissimã correctionem corrigũ-
tur, ita è contra omnes superbi per duram admo-
nitionem ad peiora præcipitia prouocantur. Idẽ.
de Ioan. Bap.

Nunquam alieni peccati obiurgandi suscipiendum
negocium est, nisi cum examinata conscientia no-
stra, liquido nos coram Deo responderimus, dile-
ctione nos facere. Idem super Ep. ad Gal.

Sæpe pullos quos fouet calcatur mater, sed nõ toto pe-
dispõdere: nec ideo desinit esse mater. Idẽ li. Ho.

Non potest esse salutaris correctio, nisi cum ille qui
corripitur non habet sociam multitudinem, cum
vero idem morbus plurimos occupauerit, nihil ali-
ud bonis restat, quam dolor & gemitus. Idem
cont. Ep. Par.

Non putes te amare seruũ, quando eum non cedis,
aut tũc amare filiũ tuũ quãdo eũ nõ corripis, non
est

est ista charitas, sed languor. Aug. de char. ser. 7.
 Quæ peccantur coram omnibus, coram omnibus
 corripienda sunt, ut omnes timeant. qui autem
 secreto peccauit in te, secreto corripe: nã si solus
 nosti, & eum vis coram alijs arguere: non es cor
 rector sed proditor. Idem de verb. D.

Qui potest emendare & negligit, participem procul
 dubio se constituit qui alterius bonum iouat, suũ
 facit. Greg. in Reg.

Iuuenes plerumq; seueritas admonitionis ad profe
 ctum dirigit, senes vero ad meliora opera depre
 catio blanda componit. Ibidem.

Si ab increpatione ideo reticem⁹, quia insurgere in
 nos derisionis odia formidamus, iam non lucra
 Dei sed nostra querimus. Ibidem.

Correctio errantes corripit: consilium bonis datur
 Amb. de offi.

Malum si comprimas tuum, reputabitur tibi ad
 iustitiam, si alienum ad gloriam. Ibidem.

Quicquid lacerato animo dixeris, punientis est im
 petus, non charitas corrigentis. dilige & dic quic
 quid voles, Aug. super Ep. ad Gal.

Circa vitam tuã esto austerus: circa alienam beni
 gnus audiant te homines magna facientẽ & parua
 mandantem. Chrys. super Matth.

Corripere peccantem plus est quã orare. Idẽ Ho. 24.
 Difficilius malũ corrigitur, quod perfectionis pro
 peritate fulcitur. Greg. 23. Mor.

Non vniformiter, sed secundum mẽsurã delictorũ
 Oo v incre

REPREHENSIO.

increpationes quoq; inferri debent, sed diligenter aspicere eorum. qui deliquerunt vires atque propositum, ne forte volens rupta sarcire, maiore operetur diruptionem. Idem super Matth.

Reprehensio generalis, non vnius personę iniuria est. Hier. super Esai.

Altius vitij in dormientes, asperius in clamare necesse est. Ibidem.

INTELLECTVS.

EX GRÆCIS ET LATINIS

Plura cōtigit scire, sed non intelligere. Idem Top. 2
Vbi plurim⁹ intellectus, ibi minima fortuna:
& vbi plurima fortuna, ibi minimus intellectus. Idem de bon. fort.

Maximū inditiū est malę mētis fluctuatio. Cic. d. of.
Ita magis intelliges quædam placuisse: si quædam displicuisse cognoueris. Plin. li. 3.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS

Intelligere superflua non nocuit, nocuit autem didicisse. Aug. de vtil. Cred.

Intellectui fides viā aperit; claudit autē infidelitas. Ib.

Intellectus merces est fidei. Idem super Euang.

Deputemus intelligentiam datam, quasi pecuniam mutuatam. quo plus nobis creditur ex benignitate, eo debitores tenemur apli⁹ in opere. Gr i Mor.

Qui vult intelligere qualis est, talis videri debet qualis non est. Gr. 34. Mor.

Punge